HOŠTICE

Obec

ZLÍNSKÝ KRAJ

Okres Kroměříž

Historická země: **MORAVA**

Katastrální území: Hoštice u Litenčic

Katastrální výměra: 7,57 km2

obyvatel: 154 (2018)

Nadmořská výška: 306 m. n. m.

PSČ 768 13

Starosta: **Miroslav Herodek**

Napsala Ludmila Paličková

Petr Lukšík

Oficiální web: www.obechostice.cz

© Ludmila Paličková 2021
© Obec Hoštice, 2021

ISBN 978-80-87274-

Milí čtenáři,

právě jste otevřeli knihu **Hoštice – střípky z historie**. Zastavte se na chvíli a vraťte se myšlenkami do doby dávné i nedávné. Zavzpomínejte na své dětství a mládí, na své rodiče, prarodiče, kamarády a zajímavé události, které se zapsaly do historie této obce. Ani ta nejkrásnější slova však nedovedou vystihnout sounáležitost s místem, kde jste se Vy nebo Vaši předkové narodili, žili, prožívali své lásky, zklamání i bolesti. Mnoho toho však zůstává nevyřčeno, není možné vše zaznamenat. Každá obec má svou historii, která se podepsala na její tváři. V dnešní době zná každý jiné Hoštice, Hoštice v Jižních Čechách, proslavené Troškovými filmy. Ale i moravské Hoštice, Váš domov, zasluhují pozornost. Proč zrovna já jsem se rozhodla o Hošticích psát? V Hošticích jsem v dětství trávila každoročně téměř celé prázdniny. U mé milované babičky Josefky Valníčkové. Neměla jsem ji ráda jen já, podle oslovení „tetička“ ji měli rádi téměř všichni. Byla velmi hodná, pracovitá, znala hodně básniček a i ve vysokém věku je zpaměti recitovala. Byla to babička, která mi od Horáčků koupila za dvacetikorunu prvního pejska a každou panenku, kterou jsem si přála. Uměla také pěkně vyprávět a právě od ní jsem se poprvé slyšela o událostech v dubnu 1945. Hoštice se tak staly mým druhým domovem. Našla jsem zde několik kamarádek Danu, Aničku, Pavlu a další. Na ně a příhody s nimi často vzpomínám.

Během studií na Gymnáziu v Kroměříži jsem o prázdninách pracovala v Dětském domově v Hošticích, kde jsem se poprvé setkala s bustou rakouské spisovatelky Marie Ebner Eshenbachové. Později jsem se stala knihovnicí ve Zdounkách a ve větší míře jsem se začala zajímat o MEE a pořádat o ní besedy a psát. Tak jsem se dostala i k Františkovi Dubskému, jejímu synovci a majiteli hoštického zámku. Chci se s Vámi podělit o vše, co o nich vím a také o to, co jsem se dověděla a zjistila o Hošticích z různých materiálů, ale zejména z tiskovin, které zachránil pan Rudolf Cvek. Jemu vděčíme, že se zachovaly velmi cenné věci z dějin Hoštic. **Tuto knihu bych chtěla věnovat nejen památce mé babičky, ale všem, kteří mají nějaký citový vztah k této malé vísce.**

Také děkuji všem, kteří mi pomáhali. Panu starostovi, že mi tuto práci svěřil, Petru Lukšíkovi, který mě po celou dobu povzbuzoval a pomáhal, bývalému řediteli školy J. Tesařovi, tetě Vašíčkové a Zlámalové, Pavli, Toníkovi, Milanovi, Vlastě a zvláště Zdeňku Cvekovi, který mně materiály svého otce předal a hodně mně pomáhal. Poděkování patří také všem, kteří do knihy přispěli (P. Procházková, M. Bolfová, manželé Koneční, A. Hejná , pan Churý a další.)

Doufám, že budete číst tuto knihu s láskou, s jakou jsem ji já psala.

Ludmila Paličková, roz. Valníčková

Dub

Novogotický zámek s cimbuřím se nachází ve vsi Dub, asi deset kilometrů severně od Prachatic. Zámek, tzv. malá Hluboká, je patrová čtyřkřídlá stavba se vstupní věží a malým nádvořím, obehnaná zdí s cimbuřím. Budovu zámku obklopuje park s exotickými dřevinami.

Verše pro Dub

Ondřej Fibich

Viděli jste někdy kvésti dub?
A jak se slunce třpytí v jeho listech?
Ach, kdo by věřil na osud,
když ocitne se v těchto místech.

Kde věže se lehce dotýkají nebe
v té věčné bitvě s horizonty.
Zde romantik gotiku si vede
a hvězdy k tomu svítí jako lampy.

Viděli jste někdy bílý dub?
Ó, breve vita longa via!
Ó ten, kdo věří na osud,
šeptá si tiše – Battaglia.

Tiché vody

Bohumil Havlasa

V údolí vroubeném západně i východně chlumy, lesem porostlými, v údolí tonoucím v rouše polních plodin, v rouše stromů a bujné květeny, choulí se vesnička jak pěnkavčí hnízdo v zeleném hávu bujné buše. Toť DUB… Chudý kostelík se školou zadržují hned zprvu pohled obdivovatele parku zámeckému, za nímž se zdvihá zámek sám. Neznám vnadnějšího lesního sídla v Čechách. Pestrá budova v renesančním slohu tulí se ke štíhlé věži s porfyrovou fasádou. Ona i římsy vykládány jsou tou usmívající se, malichernou a přec vnadnou manýrou venkovské barvitosti. Třpyt zlacených hodin v průčelí zámku a hromosvodů na nárožních věžičkách chvěje se svým leskem v chudou vísku pod zámkem, od ní úplně odděleným. Viděli jsme již to rozkošné nádvoří zaměněné v partii parkovou, zhlíželi se v prameni a sprchách vodometu. Toť obydlí panské, jež opět jest odděleno zdí a nádvořím ode dvorce a hospodářských budov.

Predikát „z Dubu“ se v místních historických zprávách objevuje již v letech 1274 a 1390, a někdy od počátku 15. století zde sídlili Dubští z Třebomyslic. Tvrz s dvorem a příslušenstvím je však výslovně uvádí až roku 1543, kdy ji zakoupil Diviš Boubínský z Újezda; po roce 1570 pak získali dubský statek výměnou za zámek Střela Leskovcové a po nich se zde na počátku 17. století usadil Pavel Kavka z Říčan s manželkou Anežkou, rozenou Hodějovskou. Pavlu Kavkovi byl statek pro účast na stavovském povstání v letech 1618-20 konfiskován, ale jeho manželka jej po vyplacení jedné čtvrtiny jeho hodnoty získala již roku 1622 zpět. Jejich potomci tak drželi mezi sebou i nadále celé dědictví s tvrzí, dvěma dvory, vsí Dub a šesti dalšími okolními vesnicemi, až vše postupně skoupil a spojil roku 1689 hrabě Karel Filip Buquoy, majetkem jehož rodu zůstal Dub s malou přestávku po dalších padesát let.

Poté se začali majitelé měnit poměrně často. Roku 1799 se stal novým majitelem panství Dub Jakub Veith; roku 1810 už je však kupuje Ondřej Neuhold, aby o dalších 10 let později znovu změnilo pána a stalo se majetkem Jana Nádherného. V roce 1839 získal Dub rytíř Mořic Hönigstein, který nechal v letech 1854–1860 zámek nákladně novogoticky přestavět a vtiskl mu tak jeho dnešní podobu. Plány přestavby vypracoval dokonce sám Josef Niklas, známý profesor architektury na České stavovské technice v Praze.

Od roku 1865 patřil zámek pražskému měšťanu Josefu Odkolkovi a od něj jej zanedlouho získal Josef Bromovský, jehož manželka Marie držela zámek po manželově smrti roku 1923 až do konce války. V roce 1948 byl znárodněn. Poté využívala zámeckou budovu obec, a to nejdříve jako byty a kanceláře, a pak jako hlavní budovu nově vzniklého Středního odborného zemědělského učiliště. S tím bylo bohužel spojeno mnoho necitlivých stavebních úprav zejména u interiérů. Zámek chátral i po roce 1989, protože rodina Bromovských, která ho po revoluci zrestituovala, neměla na nákladnou rekonstrukci. I přes smutnou historii si zámek uchoval pár unikátů – kobercovou dlažbu s námětem řeckého meandru v kuchyni a jedinečný klavír v hudebním sále, kterých bylo vyrobeno pouze osm kusů.

V roce 1998 zámek koupili manželé Battagliovi a postupně ji začali opravovat. Chtějí vrátit zámek do podoby, jakou získal po novogotické přestavbě v 19. století. Když Battagliovi do své nové rezidence poprvé vstoupili, čekaly je kromě vykachlíkovaných místností také shnilé podlahy nebo zničené dveře. Ačkoli získali i státní nebo evropské příspěvky, většina prostředků jde z kapes majitelů. Řada místností už je zrekonstruovaných, budovu zdobí „nový kabát“. V zámku se nedochoval téměř žádný nábytek, majitelé ho zařizují na základě vzpomínek pamětníků nebo obrazů a fotografií.

Zámek Dub je otevřen celoročně. Jeho majitelé zde pořádají koncerty, besídky, soutěže, výstavy i svatby. Tak zámek znovu ožil.

Zajímavý společenský život na dubském zámku během vlády Mořice z Heniksteinu literárně zpracoval Bohumil Havlasa, rodák z nedalekých Strunkovic nad Blanicí. Dnes prakticky neznámý spisovatel žil v letech 1852–1877 a rok před svou smrtí vydal román Tiché vody, romantický příběh ze zámeckého prostředí. Z vlastní rodiny dobře znal poměry na dubském zámku, kam jeho otec jako lékař často dojížděl. „Srdce v pozemském víru boj mnohý prožije, nenajde klidu míru až zde, kde nebije.“

Exteriér, stavební vývoj

Podobu středověké tvrze Dub, která vznikla na mírně vyvýšené terénní terase ve vsi, neznáme. Jejím základem byla obdélná trojprostorová budova, již někdy kolem r. 1500 pohltilo východní křídlo zámku. Tvrz tehdy dostala podobu objektu na půdoryse čtyřúhelníku se starým východním palácem přestavěným do tvaru L a novým křídlem na západě. Oba paláce spojily hradby. Na jižní straně vznikla čtverhranná branská věž, odolnost severní hradby posílila před ni předsunutá hranolová, dovnitř otevřená bašta. Při přestavbě na pozdně renesanční zámek (1607) byl téměř zbořen a znovu postaven západní palác a na severní a jižní straně vznikla obvodová zástavba, takže objekt získal relativně souměrný půdorys. Ve druhé polovině 18. století obklopila nádvoří s výjimkou severu pilířová arkáda, bylo rozšířeno východní křídlo a upraveny interiéry. V letech 1854–1860 byl zámek novogoticky přestavěn.

V současné době zámek Dub, stojící v malém parku uprostřed stejnojmenné vsi, je patrová čtyřkřídlá novogotická budova se vstupní hodinovou věží. Nad vstupem stojí balkónový portikus, po stranách se nacházejí rizality a v nárožích dekorativní vížky. Nad oknem v přízemí na východě jsou renesanční kamenná ostění se znaky Pavla Kavky z Říčan, jeho manželky Anežky rozené z Hodějova a letopočtem 1607, dokládající pozdně renesanční přestavbu objektu.

Dubští z Třebomyslic

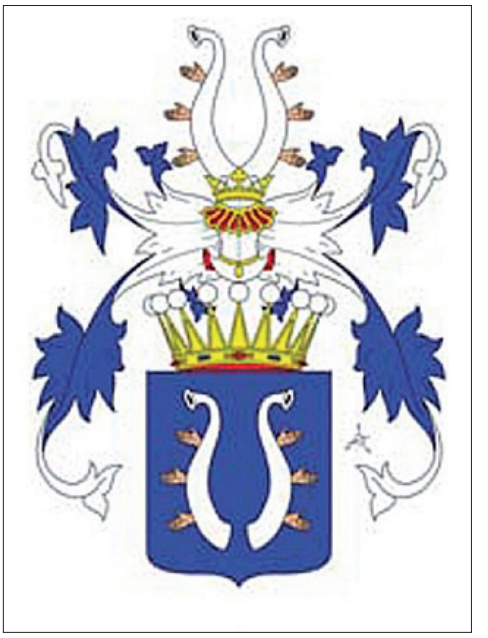

Rodový znak: na modrém štítu se nacházejí dva stříbrné odvrácené buvolí rohy, z nichž vyrůstají na vnější straně tři páry lidských rukou přirozené barvy.

Bylo to ještě v Čechách, když si vyjel jeden ze svobodných pánů Dubských na lov. Při honbě za jelenem vjel do bažiny a začal se topit. Jeho volání o pomoc naštěstí zaslechli tři sedláci, kteří jeli nedaleko s volským povozem.

Tonoucího zachránili a ten si nechal z vděčnosti a na vzpomínku při svém povýšení namalovat do svého erbu právě modré pole (heraldicky voda) a tři páry lidských rukou (tři sedláci) a dva stříbrné volské rohy (volský povoz).

Takto praví pověst.

Zámek Dub

Starý český rod Dubských z Třebomyslic pochází pravděpodobně z vesnice Třebomyslice na Horažďovicku a své jméno odvozuje od statku Dub na Prachaticku. Se jménem Dubských se setkáváme v mnohých starších pramenech. Jedním z prvních majitelů je uváděn Jan z Dubu, ale o něm se mnoho zpráv nedochovalo. Mnohem více zpráv je o rodu Dubských z Třebomyslic, který sídlil na Dubu v 1. polovině 15. století. Veškeré historicky doložené potomstvo Dubských z Třebomyslic pochází od Hynka Dubského z Třebomyslic na Dubu (narozen roku 1457) a jeho manželky Kateřiny z Kladrub, jejichž syn Beneš (1482–1552), purkrabí na rožmberském zámku Helsenburgu, zanechal potomka Viléma.

Zajímavé je, že prvním purkrabím hradu Karlštejn z rytířského stavu byl jmenován roku 1406 Vilém Dubský z Třebomyslic. Za krále Václava IV. a později Ladislava získali velké majetky převážně na Moravě, a proto nakonec prodali Dub a přesídlili na Moravu.

Kdy se Dubští usadili na Moravě, přesně se neví, ví se však, že zakladatelem moravské větve se stal **Vilém Dubský** z Třebomyslic, který byl jmenován Rudolfem II. nejvyšším soudcem markrabství moravského a povýšen do šlechtického stavu. Po neúspěchu stavovského povstání v r. 1620 přišel o všechny statky. Zemřel údajně ve vysokém věku v roce 1631.

Novou éru započali bratři Franz Dubský (1750–1812), který založil lysickou větev rodu a jeho mladší bratr Johann Nepomuk (1752–1790). Členové rodu vykonávali důležité zemské i říšské funkce. Drželi mimo jiné **Lysice**, Drnovice, Biskupice, Slavětice a druhá větev získala **Zdislavice**, **Hoštice** a **Lebedov**.

Lysice

Zakladatelem takzvané mladší hraběcí větve zdislavické byl **František Dubský** (1784–1873), který byl synem Johanna Nepomuka Dubského (1752–1790) a Johany von Moschkop (†1812). Měl dva bratry Josefa a Fridricha (Bedřicha) a sestru Helenu. Všichni tři bratři absolvovali vídeňskou Tereziánskou akademii a zúčastnili se napoleonských válek.

Jan padl v bitvě u Lipska roku 1813 a Bedřich roce 1814 u Parmy, jediný František se vrátil francouzského zajetí.

„Otec, těžce raněný v boji, padl do francouzského zajetí. Ještě ne zcela vyléčený odešel v roce 1816 do penze. Vojenské způsoby, držení těla a ráznou chůzi si zachoval do vysokého věku. Měl smysl pro poezii, měl rád hudbu a hlavně měl rád divadlo, které navštěvoval do posledních chvil svého života. Nejkrásnější a nejmilejší nám ovšem bylo otcovo vyprávění o zážitcích z války. Vyprávěl je bez příkras a jasně s ušlechtilou skromností. Na tváři se mu rozhostil pokoj a mír, oči nehnutě upřené na nějaký bod, se zakalily, když vzpomněl na své bratry.“

Nezapomenutelnou byla vzpomínka na neznámého malého muže z Troyes, který zraněnému Františkovi Dubskému daroval kabát.

„Bylo to dobrodiní, ten obnošený starý kabát, jehož majitel nepůsobil tak, že by mohl rozdávat přebytečné ošacení. Milý malý starý muži z Troyes, tvůj dar byl královský, tvůj ubohý dárek byl bohatý! Jako světlo v nás na Tebe zůstává památka, kterou jsme se jako děti naučily uctívat.

Zdislavice

V zajetí dokonce viděl Napoleona. Byl na koni, nádherný císařský obličej měl velmi bledý, postavu těžkou. Mluvil s několika nešťastníky koloně a dal jim rozdat peníze. Otec dostal tři sta franků, které mu pomohly během internace v Caen.“

Zdislavice

Vždy mluvil s velkým uznáním o těch, s kterými léta bojoval. *Tehdy to bylo obvyklé – nepřítele bylo třeba zastřelit, ale ostouzet se nesměl.*"

(Úryvky z knihy Marie Ebner Eschenbachové „Má dětská léta")

Do hraběcího stavu byl povýšen roku 1843. Stal se komořím a majorem rakouské armády.

Sestra Helena (1782–1864) se provdala za podmaršálka Wenzela (Václava) von Ebner z Eschenbachu.

Rod Ebnerů svobodných pánů z Eschenbachu má svůj počátek ve starobylé urozené norimberské rodině Ebnerů. Když Habsburkové v sedmileté válce ztratili Slezsko, přišla zchudlá rodina Ebnerů na Moravu. Usadila se nedaleko Brna v Hustopečích, kde si Ferdinand Ebner zakoupil grunt, na kterém hospodařil. Měl tři syny, nejstarší zůstal na hospodářství a mladší byli posláni do Vídně. Nejmladší Václav získal nadační místo v inženýrské škole na vídeňském předměstí v Gumpendorfu. Po studiích nastoupil vojenskou dráhu a dosáhl hodnosti polního podmaršálka. Jako rytíř císařského vojenského řádu Marie Terezie získal roku 1796 povýšení do stavu svobodných pánů s predikátem „z Eschenbachu", podle zámku Eschenbach, ležícího u Hersbrücku poblíž Norimberka, který byl majetkem Ebnerů již od 16. století. S dvacetiosmiletou Helenou Dubskou, chovankou brněnského nadačního ústavu „Maria Schul", se oženil ve věku šedesáti pěti let. Václav svobodný pán Ebner z Eschenbachu zemřel ve Vídni roku 1820 (nebo 1821), zanechal vdovu s pětiletým synkem Mořicem (1815–1898), který si později vzal svou sestřenici Marii Dubskou.

Po odchodu z armády se František Dubský začal věnovat hospodářství, krátkou dobu bylo v jeho držení také dolnorakouské panství, zvané Süssenbrunn. Byl čtyřikrát ženatý.

S první ženou **Konradine von Sorgenthal** (1804–1826), dcerou rakouského průmyslníka, neměl děti. Sňatkem s baronkou **Marií Rosalií von Vockel** (1801–1830) získal panství Zdislavice a narodily se mu dvě dcery.

Starší **Friederike** (Bedřiška) (1829–1895) se později provdala za **Augusta Leopolda hraběte Kinského**.

Jeden čas bydleli na zámku **v Hošticích** a tam místní viděli jezdit jejich syna na kole. Domovem se jim stala Lešná u Vsetína. **Mladší dcera Marie** (1830–1916) se stala později slavnou spisovatelkou. František Dubský ovšem neměl snadný rodinný život. Postihla ho další tragédie, z které se těžko vzpamatovával. Pár dní po porodu druhé dcery opustila tento svět i jeho druhá žena Marie, kterou miloval nejen on, ale všichni místní. Byla nejen krásná, ale měla i dobré srdce. Dokonce se prý místní poprali mezi sebou, kdo bude mít čest nést její rakev.

„Pravé štěstí však našel až se svou druhou manželkou, mou matkou. Láskyplně a pečlivě v něm chránila a rozvíjela všechno dobré a ušlechtilé, moudře a jemně potlačovala nedostatky a uhlazovala drsné rysy jeho povahy. Léta, kdy stála po jeho boku, znamenala vrchol jeho života a on vzpomínku na ni uchovával jako svátost. Po její nečekané smrti propadal zoufalství a chtěl dokonce ukončit svůj život, který mu připadal nesnesitelný. Náhoda, příjezd příbuzného, který mu vytrhl z ruky už nabitou pistoli, zhatila neblahý úmysl.“

(Marie Ebner Eschenbachová „ Má dětská léta“)

S třetí ženou **Eugenií von Bartenstein** (1808–1837) měl dva syny **Adolfa** (1833–1911), **Viktora** (1834–1915) a dceru Sophii (1835–1857), která však po ročním manželství s Eberhardem II. Františkem knížetem Waldburg-Zeil-Wurzachem, po narození dcery zemřela. Čtvrtá žena **Xaverine** hraběnka **Kolowrat-Krakowski** (1808–1869) dala Františkovi dceru Julii (1841–1914), která si vzala v roce 1858 svého ovdovělého švagra knížete Waldburg-Zeil-Wurzacha a syna Heinricha (1847–1927) ženatého poprvé s Consuelou hraběnkou Mels-Colloredovou (1857–1906) a podruhé s Marií Mrazéovou.

Když si František bral svou poslední manželku, bylo mu 56 let, jí 32. Přežil ji o 4 roky. **Těžce zkoušený muž musel vždy nalézt duševní rovnováhu a sílu**.

Bedřiška s Marií

Zámek Lešná

Adolf s Viktorem

Adolf Dubský se svou druhou manželkou hraběnkou Pálffy

První žena Adolfa Dubského Sophie von Stockau

František Dubský byl šlechticem přísných zásad, jejichž dodržování vyžadoval i při výchově svých dětí, ale také člověkem, chápajícím naléhavé potřeby zdislavických obyvatel. Jejich přízeň si získal mj. postavením školy ve Zdislavicích v roce 1844. Jako i mnoho jeho příbuzných se dožil úctyhodného věku 89 let.

Jeho dědicem se stal prvorozený syn **Adolf Dubský** z Třebomyslic (plným jménem *Adolf Jan Křtitel František Serafinský Evžen z Třebomyslic*), narozený v roce 1833 ve Vídni, kde také v roce 1911 zemřel. Jeho matkou byla Eugenie von Bartenstein. Podobně jako jeho otec František sloužil Adolf rovněž v armádě u jízdy, kde to dotáhl až na majora u kyrysníků pátého regimentu a adjunkta generála France Liechtensteina. Aktivní vojenskou službu ukončil v roce 1865. Jeho první manželkou byla **Sophie von Stockau** (1834–1877) z rodu pánů ze Stockau, pocházející z Napajedel, vdova po vojevůdci bánovi Josipu Jelačicovi. Druhou **Gisela hraběnka Pálffy** (1854–1947). Z dvojího manželství měl dceru Marii, syny Viktora, Eugena a Františka. Vedle zděděných Zdislavic držel krátce léno olomouckého arcibiskupství Skaličku u Hranic a **roku 1875 koupil statek Hoštice**, sousedící se zdislavickým majetkem.

Ve Zdislavicích a Hošticích pobýval už dost málo, déle se zdržoval jen v době honů. Po odchodu z armády se věnoval politice a finančním otázkám. Byl jmenován c. k. komořím, od roku 1865 poslancem moravského zemského sněmu, o dva roky později zasedal na říšské radě. Stal se také dlouholetým prezidentem Vídeňské banky Union a členem mnoha správních rad a podniků. V zákonodárných sborech byl členem provídeňsky orientované Strany ústavověrného velkostatku.

Na zemském sněmu pronášel projevy výlučně německy. Mezi českými politiky ale požíval respektu. Označovali ho sice za člověka rázné ruky, ale zároveň pilného a *znamenitého odborníka*. Roku 1902 byl povolán do Panské sněmovny (horní, jmenovaná komora Říšské rady) jako její doživotní člen. V Panské sněmovně náležel do klubu Strany středu.

Zemřel v roce 1911 ve Vídni poté, co se vrátil z cesty po Švýcarsku.

O rok mladší bratr Adolfa Dubského se jmenoval **Viktor** (*Viktor Josef Eugen František hrabě Dubský z Třebomyslic). Narodil se r. 1834* ve Vídni, ale zemřel v roce 1915 ve Zdislavicích. Původně sloužil v armádě, do níž vstoupil v roce 1850 jako kadet, souběžně od roku 1857 působil ve službách ministerstva zahraničí.

V letech 1872–1877 byl vyslancem v Teheránu poté v letech 1878–1880 v Istanbulu. Souběžně postupoval i ve vojenské hierarchii a nakonec dosáhl generála jezdectva (1901). Vrcholem jeho diplomatické kariéry byla funkce rakousko-uherského velvyslance ve Španělsku, kterou zastával v letech 1888–1903. V prosinci 1903 opustil diplomatické služby a k 1. lednu 1904 byl penzionován i v armádě. Mimoto obdržel čestné hodnosti c. k. tajného rady a komořího, dále byl čestným rytířem Maltézského řádu, doživotním členem rakouské panské sněmovny. V roce 1873 se oženil s hraběnkou **Rosinou von Thun-Hohenstein** (1848–1931) z klášterecké větve rodiny Thun-Hohensteinů. Ta po otci zdědila zámek Neuhaus na předměstí Salcburku.

Zámek Žádlovice

V roce 1891 koupil Viktor velkostatek se zámkem Žádlovice u Mohelnice a zámek koncem 19. století prošel stavebními úpravami. Viktor Dubský se po odchodu z diplomatických služeb vrátil na Moravu a v Žádlovicích se zapojil do charity a finančně také podpořil veřejně prospěšné projekty.

„NEMUSELA JSEM PSÁT, ABYCH MOHLA JÍST, MUSELA JSEM PSÁT, BYCH MOHLA ŽÍT."

Z manželství Viktora Dubského a Rosiny Thun-Hohensteinové pocházely dvě děti. Dcera Helena (1874–1956) se provdala za barona Waldemara Thienen-Adlerflycht, dědicem majetku byl syn Adolf Osvald (1878–1953), který po smrti rodičů prodal zámek Neuhaus a Žádlovice mu byly v roce 1945 zkonfiskovány. Viktor Dubský zemřel v roce 1915 ve věku 81 let na zámku ve Zdislavicích, který byl tehdy majetkem jeho synovce Viktora Dubského (1868–1932), jenž taktéž působil v diplomatických službách.

Druhorozenou dcerou Františka Dubského byla **Marie von Ebner-Eschenbachová, hraběnka Dubská**.

Ta je považována za jednu z nejvýznamnějších německy píšících autorek 19. Století. Narodila se 13. září 1830 ve Zdislavicích na Moravě a zemřela ve věku 86 let 12. března 1916 ve Vídni.

(Matka pocházela z rodiny Vockelů, která přišla do rakouských zemí ze Saska, kde její nejstarší známí členové bývali v různých menších městech purkmistry nebo kurfiřtskými úředníky. V roce 1800 koupil již prosperující Zdislavice od Valentina svobodného pána Kaschnitze z Weinbergu 1744–1812), pradědečka MEE, jeho budoucí zeť ***Fridrich Zikmund svobodný pán Vockel****. Valentin Kaschnitz byl gubernálním radou, ředitelem bývalých jezuitských statků a po zrušení klášterů všech moravských státních panství. Současně mu byla svěřena správa hospodaření královských měst a hlavně přinesl do Zdislavic nové způsoby hospodaření a tím i jejich prosperitu.* ***Fridrich Zikmund Vockel*** *(1772–1829), poslední, ale nejvýznamnější potomek rodu se usadil natrvalo na Moravě. Dobrými hospodářskými výsledky na panství Zdislavice se brzy zařadil mezi vynikající hospodáře a chovatele ovcí na Moravě. Jeho hospodářské zájmy jej přivedly do Moravskoslezské společnosti pro povznesení orby, přírodo- a zeměvědy, jejímž dopisujícím členem byl od roku 1813, do Spolku pro povznesení chovu ovcí a též byl členem Hospodářské společnosti ve Vídni. První jeho manželkou byla Marie Anna Piatiová z Drnovic a druhou Marie Rozálie Kaschnitzová.*

I když byla obklopena milujícími lidmi, kteří se snažili nahradit jí maminku, která jí zemřela 14 dní po porodu, s bolestí, že nepoznala pravou matčinu lásku a její náruč, se nikdy nevyrovnala. Znala ji jen z portrétu a vyprávění. Bolest nad odchodem matky se později promítla i v jejím díle.

„Maminčin portrét v životní velikosti visel v ložnici městského bytu naší babičky. Byla to podobizna od Agricoly. Vyobrazil ji v tmavě zelených sametových šatech vystřižených po ramena, se světlými rozparky a dlouhými širokými rukávy. Hlavu má maličko pootočenou a lehce nachýlenou, krk a ruka spočívající na prsou jsou zářivě bílé a velmi jemně a krásně tvarované.

Půvabná tvář vyjadřuje pokoj a mír, hnědé oči hledí pozorně a moudře a vyzařují ušlechtilé světlo ducha, stejně jasného jako hlubokého.“

„Domnívám se, že láska k obyvatelům mé vlasti měla původ ve vděčnosti za přítulnost a věrnost, kterou projevovali mé matce dávno po její smrti. Mluvilo o ní služebnictvo, úředníci, vesničané, dělníci na zahradě. Jeden starší pomocník o ní nikdy nemluvil, aniž by si nesundal čepici. „To byla žena, ta vaše matka!... Bůh ať ji učiní blaženou.“

O její a sestřiččinu výchovu se kromě babičky Vockelové nejprve staraly české služky -temperamentní, hodná a velmi dětmi milovaná chůva Pepinka a něžná milá kojná Anička (Aniša). Jak dojemně působí vzpomínky na dvě české ženy, které pro Marii znamenaly tak mnoho.

„Buď požehnaná ještě ve svém hrobě, v němž již tak dlouho odpočíváš, ty dobrá Josefo Navrátilová, zvaná Pepinka! Když někdo silně bouchl dveřmi, když se při hře ozval příliš hlasitý křik nebo došlo k nějakým sporům, přišla Pepi ve svých velkých botách a rozsuzovala. Aniž by se nejprve zeptala, kdo je nejvíc na vině, rozdělovala – a v tom byla věrným obrazem osudu – výprask… Bylo-li výchovné opatření příliš tvrdé, pak se šlo k Aničce, mé bývalé chůvě a u ní jsme se vyplakali. Byla světlou hvězdou našeho dětství a vždy byla přátelská a milá. Byla tak krásná, když byla oblečena ve svém pestrém hanáckém kroji. A jaký vypravěčský talent měla naše Anička!. Jak uměla popisovat, napínat, jasně a živě podat obrazy své fantazie.“

Obě tyto ženy, o nichž ve svých vzpomínkách uvádí ještě mnoho příhod, spisovatelku ovlivnily na celý život a měly vliv na její formování.

„Jeli jsme za starou Pepi do Kroměříže. Velice zeslábla, zhubla a zmenšila se – nějak sešla, by řekl Vídeňák. Nemocně ale nevypadá, byla moc šťastná z mé návštěvy, a mně dělala její radost dobře. Chudák, chudák stará. Životem se dost těžko protlouká, se svým Aloisem bydlí v malé přízemní světničce, veškeré její domácí zařízení tvoří dvě postele, stůl a dvě židle.

Spisovatelka za mladých let.

Jiný portrét spsovatelky za mlada

Budu jí od nynějška posílat každý měsíc alespoň nějakou maličkost."

3. 10. 1866

„**Kolik utrpení je na tomto malém kousku země, a kolik dobroty, odvahy a kolik nepředstavitelné ničemnosti.**"

„Věřte mi, ti mí chudáci zde, mě potřebují!"

Po nich přišli francouzské vychovatelky a vychovatelé, když se rodina rozrostla. Marie nejvíc milovala svou vlastní sestřičku Bedřišku (Fritzi) a nevlastního bratra Adolfa, který byl synem její druhé matky Eugénie von Bartenstein. Nová matka nedělala rozdíl mezi dětmi vlastními a nevlastními, milovala je stejně, ale zemřela v roce 1837, když bylo Marii 7 let.

„**Maminka porodila děvčátko, které zemřelo a po něm i ona**."

Druhá nevlastní matka Xaverine Kolowrat-Krakowski, kterou nejprve přijali s nedůvěrou, přinesla do domu Dubských svěží vzduch a umění. V takovém prostředí se rozvíjely umělecké záliby. Stála o stupínek výš ve společenském žebříčku, sama zpívala, předčítala, malovala a byla to ona, kdo daroval jedenáctileté Marii sebraná Schillerova díla v jednom svazku a začala ji podporovat v její tvorbě. S rolí matky pěti dětí a stárnoucího muže se vyrovnala velmi dobře. Děti si získala tím, že je zbavila nenáviděné francouzské vychovatelky Henriette, o které Marie napsala: „krásná, uvnitř saň." Novou vychovatelkou se stala Marie Kittlová, dcera dvorního rady knížete Karla Filipa Schwarzenberga a sestra ředitele pražské konzervatoře Jana Friedricha Kittla.

Děti Marii zbožňovaly a prožily s ní nejkrásnější období dětství. Byla menší silnější postavy, ne příliš hezká, ale děti si získala svou nevšední povahou. Uměla krásně zpívat a v Marii probudila touhu po vzdělání a poznání.

Poté, co odjela do Prahy ošetřovat tyfem nemocnou rodinu, už nebyla povolána zpět, protože se matka Xaverine bála nákazy. Marie se s tím velmi těžko vyrovnávala a stále věřila, že se vrátí. Dokonce nové vychovatelce dělala naschvály. Později byla i Marie Kittlová nešťastná.

Pokusila se psát, ale všechny její literární pokusy ztroskotaly. Naposledy byla předčitatelkou vévodkyně z Brabantu. Poslední léta strávila v chudobě ve Vídni, ale finanční pomoc Marie Ebner Eschenbachové vždy odmítla.

A co bylo Mariinou životní láskou? **Zdislavice**. Ano**, Zdislavice** to byly. Zdislavice, **Hoštice** a okolní krajina. Nejen příroda, ale i lidé. Zdislavice byly její domov, dětství a mládí. Hoštický farář Borek chodil dvakrát týdně vyučovat děti náboženství, ty ho často doprovázely známou cestou zpět. Do **Hoštic** jezdívala celá rodina každou neděli do kostela na mši.

„Pohled na tolik modlících se lidí, výraz jejich tváří, jejich zpěv – to vše mě dojímalo a uchvacovalo mou duši. Milovala jsem je, cítila jsem se s nimi spřízněna, protože jsem se narodila na téže půdě jako oni.“

Milovala procházky alejemi. Jsou známá místa, kde sedávala, odpočívala nebo psala. Celá cesta ze Zdislavic do Hoštic je takovými místy lemována. Například „U poustevníka,“ u staleté lípy a další. Hoštický park, podobně jako zdislavický, byl pro ni balzámem na duši. Nádherné stromy, kvetoucí keře a zpěv ptactva ji dávaly nejen pocit radosti a pohody, ale také ji v pozdějším věku dodávaly energii a sílu. V tomto kouzelném prostředí ráda odpočívala i psala.

Na její památku je v hoštickém parku umístěna její busta, kde na podstavci plastika Pavla Holuba z její knihy Obecní dítě, dokresluje atmosféru tohoto místa. Pravděpodobně byla podobně jako knihovna přivezena ze Zdislavic po smrti Viktora Dubského. Na zadní straně je německy napsáno: „Mojí milé sestře Marii k jejím sedmdesátinám. 1901“. Mramorová busta je dílem R. Zuccagniho z roku 1910.

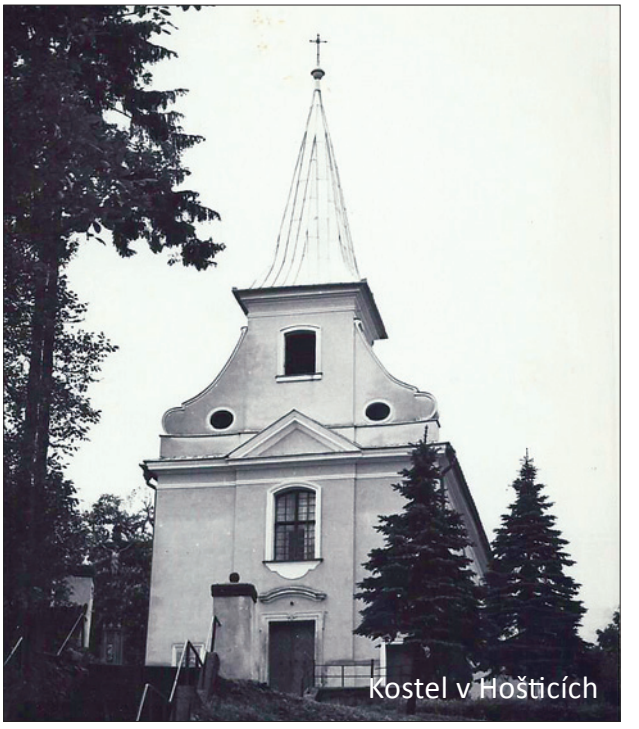

1 Kostel v Hošticích

Záhada dvou různých bust

Nahoře busta s podstavcem ve Zdislavicích, dole v hoštickém parku. Záhada bust je zatím neobjasněna. Kde je původní busta ze Zdislavic se nepodařilo zjistit. V současné době je busta v Hošticích poněkud poničená.

Zdislavice

„Buď sbohem, má Vídni,

už jedeme ven.

Ne, do daleka,

ne jen domů jen.

Dům na konci stojí

a teskný má hlas.

Kdy přijedou děti,

kdy budou tu zas?

Tak raduj se, milý,

ty domove náš.

Buď zdráv, buď nám vítán,

už děti tu máš“!

„Už jen deset dní a budeme v našem milém hnízdečku. Lípy pohupují kvetoucími voňavými větvemi a smrky vrcholky čnícími do mraků, jakoby pohlazeny neviditelnou obří rukou, blaženě se vlní a kolébají miliony klasů na polích, z mateřské domovské půdy stoupá opar, slunce svítí, vlídné oči se smějí a všichni, všichni volají: Pozdrav vás Bůh!“

„Jak voní ty lípy. Sladce a těžko, takřka omamně. Staré stromy jsou zcela obsypány hustým deštěm nových květů. Závěrečný akord jásavých barev jara. To, co dnes zní neslyšitelnými tóny, z hluboké temnoty červených buků až pod jak voda jasný tón bílého javoru, je jemná symfonie v zeleném.“

„V mém starém domově se mi vede dobře. Klid a ticho mi dělají nepředstavitelně dobře, a nové setkání s lidmi, místy, stromy, které mám ráda, mě velice občerstvuje. Lékař konstatuje, že již vypadám lépe než ve Vídni, a já mohu jen říci: lépe spím a více jím. Počasí je nádherné, je jasno, chladno, bezvětří. Zahrada hodně utrpěla dlouho trvající zimou a k mému zármutku je zde méně zpěvných ptáků než jindy. V minulém roce jsem měla v každém keři nějakého spřáteleného slavíka.“

„Nemusela jsem psát, abych mohla jíst, musela jsem psát, bych mohla žít.“

Tento citát, vlastně životní krédo Marie Ebner Eschenbachové vysvětluje vše. Již od dětství ji něco zevnitř nutilo psát...

Všechny děti v šlechtických rodinách vyučovali domácí učitelé. Tak to bylo i u Dubských. Děti se učily číst, psát, počítat a hrát na klavír atd. Z jazyků jim byl vybrán jazyk francouzský, který měl rád jejich otec František. To ale malému děvčátku, které bylo obdarováno obrovskou fantazií, nestačilo. I když mnohokrát přísahala, že psaní nechá, že psát nebude, nutkání bylo silnější. A tak mizela do zadní části zahrady, kde byl výhled na krajinu a tam předávala větru svá tajná psaníčka.

„Větru jsem s nadšením svěřovala své holubičky, zvedala jsem je vysoko, byla jsem šťastná, když mi je vytrhl a já je viděla letět jako malé bílé tečky v slunečním světle… letět, letět – a mé myšlenky za nimi. Kdo je nalezne? Muž, žena, dítě? A bude se divit, radovat se a ptát se: kdo mi posílá tento pozdrav? Kdo mi píše tak hezké milé věci?“

Neměla to lehké. Její první literární pokusy se setkaly s mlčenlivým i vyřčeným odmítáním nejvěrnějších a nejmilovanějších osob. Milovaná sestřička Bedřiška, byla přímo zděšena, když se jí Marie svěřila, že píše. Velkým zklamáním pro ni bylo nepochopení její babičky Voclové, která jí řekla, že je psaní pro ni nedůstojné, ba dokonce hříšné. Ale ani tato slova ji nemohla zastavit. První osobou, která měla pro ni pochopení, byl její bratranec Mořic, kterému říkala „onkel“. On a její macecha Xaverine ji přesvědčily, aby psala německy. Německý jazyk je pro ni ten pravý. A tak zanechala psaní básní ve francouzštině a veškerá svá díla psala německy.

V osmnácti letech se provdala za svého o patnáct let staršího bratrance Mořice. Následovala ho do Louky u Znojma. Do místního kláštera byla přemístěna vojenská akademie, kde manžel učil chemii a fyziku. Život s Mořicem určitě nebyl jednoduchý. Vojenský svět, zbraně a války byly Marii dost vzdálené, ale dá se říct, že vztah manželů byl víceméně přátelský.

Divadlo ve Vídni

Louka u Znojma

S přítelkyněmi hraje karty

A po celou dobu si byli navzájem oporou. Manžel byl velmi zaměstnaný muž, posedlý svou prací a z Marie se stala žena v domácnosti, která ještě k tomu pečovala o svou psychicky nemocnou tchyni, tetu Helenu. Vykonávala poslušně všechny své povinnosti, ale každou volnou chvilenku věnovala psaní. Všední život v Louce u Znojma změnila jedna velkolepá událost. Manželé odjeli do Paříže na světovou výstavu, kde Mořic zastupoval expozici rakouské armády. Každý večer trávila v divadle a zúčastnila se všech společenských povinností, které se týkaly jejího v té době už velmi váženého muže.

Od roku 1856 žila střídavě ve Vídni a ve Zdislavicích na Moravě.

Odmala projevovala velký zájem o divadlo. Divadlo prostě milovala. Ve Vídni neopomněla navštívit jedinou divadelní premiéru. Začala psát divadelní hry. Nejprve historická dramata **MARIE STUARTOVNA VE SKOTSKU** (Marie Stuart in Schottland) a drama z francouzských dějin **MARIE ROLAND.** Obě hry byly diváky přijaty jen vlažně, kritiky byly kruté. Opustila tedy historické náměty a začala psát divadelní hry ze současnosti **LESNÍ DÍVKA, FIALKY**, ale ani tyhle divadelní hry neměly velký úspěch. Až hra na objednávku k výročí Friedricha Schillera **DOKTOR RITTER** ji přinesla první úspěch. Spisovatelka v ní zpracovala jednu z životních epizod dramatika. Ve Vídni žila Marie bohatým společenským životem a mezi literáty našla první své obdivovatele a přátele.

Nejbližšími přítelkyněmi byly Ida Fleischlová a básnířka Betty Paoli. Později se scházely téměř denně, společně předčítaly svá díla nebo se bavily o novinkách kulturního světa. Poté se věnovaly své vášni – kartám a kouření doutníků. Kouření bylo velkou neřestí MEE, dokonce o tom napsala básničku s vlastní ilustrací, kterou můžete vidět na zámku v Lysicích, kde nádherná knihovna nese její jméno.

Konec šedesátých a sedmdesátých let znamenal v její tvorbě zlom a Marie se konečně dočkala svého úspěchu, když začala psát prózu. I když divadelní hry stavěla vždy na první místo, teprve romány a povídky ji přinesly slávu a mnoho ocenění.

Ač psala autorka německy, nejbohatším inspiračním zdrojem jí byla Morava. V díle poznáváme moravskou krajinu, setkáváme se s českými jmény a cítíme tu lásku, kterou spisovatelka k Moravě měla. Její dílo je prodchnuto láskou ke všem živým tvorům, hlavně k slabým, bezmocným a chudobným.

Nejznámější povídka, která byla také zfilmovaná, se jmenuje **KRAMBAMBULI** (1883), s námětem ze života zvířat. Jde o příběh loveckého psa, kterého získá revírník Hopp výměnou za dvanáct lahví třešňovice. Myslivec psa miluje, ale když jednoho dne dojde k setkání s předchozím majitelem, pes si nemůže vybrat ani jednoho z nich a nakonec ztrácí oba své pány. Také myslivec nedokáže odpustit psovi jeho zradu, když se ale rozhodne psa vzít zpět, je už pozdě. Najde Krambambuliho mrtvého před svým domem. Jednou z nejubožejších postav z lidské spodiny je sirotek Provi z povídky **AMINA,** který v návalu zlosti utluče psa. Oči umírající Aminy prosí o jediné, aby zachránil její štěňátko. A tak sirotek Provi, z kterého poměry v životě udělaly chlapce zlého a krutého, který poznává dosud nepoznaný cit – lásku, přemůže svou povahu a štěňátko zachrání.

„Tu se mezi prkny něco pohnulo, tu to pomalu přilézalo. Amina se plazila po břiše a přivlékala v tlamě své mládě. Držela je za kůži v týlu a smáčela je krví, neboť z tlamy ji tekla krev, tenký proužek podél hrudi. Vlekla své mládě k Provimu, položila je před ním, přitiskla je svým čenichem na jeho holé nohy. A vzhlédla k němu. A její jediné oko mluvilo, mluvilo výmluvnější řečí, než mohou vysvětlit nejkrásnější slova. Vyjadřovalo bezmeznou důvěru, úpěnlivou prosbu a člověk mu musel rozumět.“

Snad nejdojemnější vzpomínka na nepoznanou maminku zaznívá v povídce nazvané **PĚNKAVA** (1898). Malé děvčátko Pia chrání ubohé ptáčátko před kocourem. Myslí si, že už je mrtvé a tak ho vyhodí do vzduchu. Ono ale začne letět a setkává se se svou matkou.

„Chyť si ji, ty starý hloupý kocoure! Je zachráněna před tebou, před všemi svými nepřáteli, je u své matky!“ Jak je tam člověku, to již dlouho nevěděla... Byla tehdy malá…“

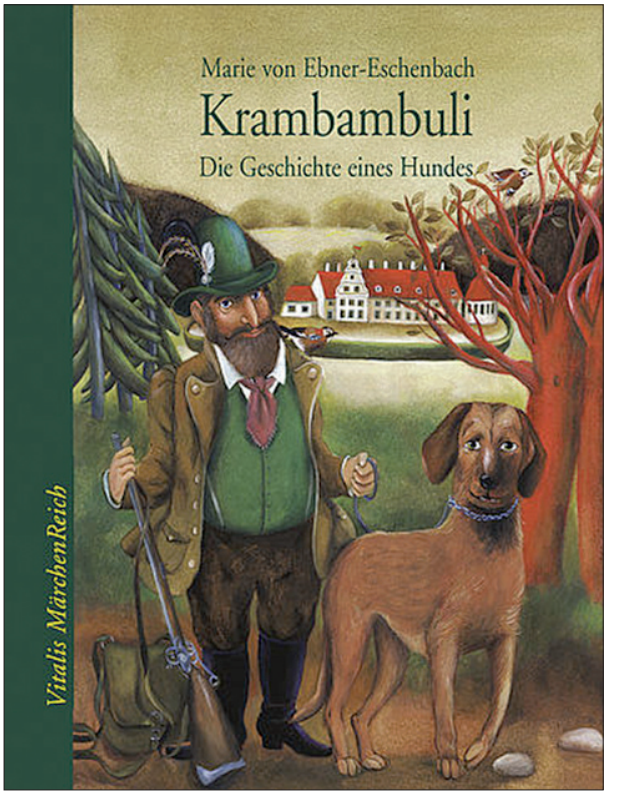

Nádherná knihovna v Lysicích, která nese jméno Marie Ebner Eschenbach

Na rozdíl od Babičky Boženy Němcové je **BABIČKA** (1875) Marie Ebner Eschenbachové o staré zedřené ženě, zvyklé na utrpení a smutek, navenek bezcitné a tvrdé, uvnitř však milující. V novele **BOŽENA** (1876) vzdala hold svým milovaným českým služkám Pepince a Aničce. Příběh o obětavé české služce, která celý svůj život věnovala šlechtické rodině. Láskyplný portrét ženy, která pro lásku k dítěti překonává veškeré problémy, ať už národní nebo sociální. Snažila se o porozumění mezi Čechy a Němci. Jedním z nejsilnějších příběhů zachycujících vztah muže a ženy je povídka **MAŠLÁŇOVA ŽENA**. Hrdinka sice miluje svého muže, neodpustí mu ale nevěru a zarputile trvá na přísaze, kterou složila, že se k němu nevrátí. Příběh končí tragicky. Stejně tragicky končí i další známé dílo Eschenbachové **PREMIANT** (1901). Otec nekriticky nakládá na svého syna větší tíhu, než může unést. Chlapec se snaží vyhovět svému otci, bojí se zarmoutit svou matku a tak z pocitu viny, že oba zklamal, volí raději dobrovolně smrt. Vrcholem její tvorby je román **OBECNÍ DÍTĚ** (1886).

V tomto románě se jedná o vývoj a zrání vesnického chlapce Pavla Holuba. Jeho otec byl popraven a matka odsouzená za napomáhání k vraždě. Pavlova sestra Milada se díky zámecké paní dostala do kláštera, on se však stal obecním dítětem a klesl až na dno.

Ostatní jím pohrdali a v něm rostl stále větší vzdor. Po návštěvě své sestry v klášteře se ale změnil a vlastní silou se vyhrabal ze dna společnosti. Milada ovšem v klášteře umřela, ale z vězení se vrátila matka, která byla falešně obviněna. Spisovatelka prý byla ve Zdislavicích svědkem rozhovoru, co počít s chlapcem a dívkou, kterým zavřeli rodiče za krádež. Z autobiografických děl jsou nevšedně zajímavé její vzpomínky na dětství a mládí.

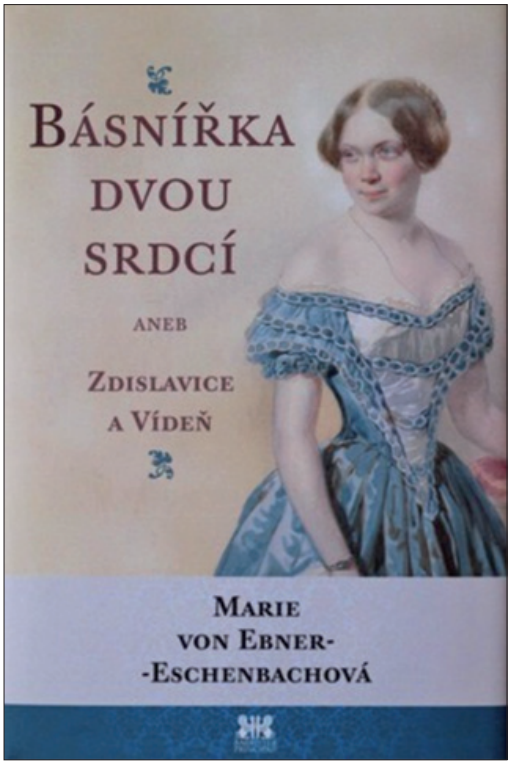

MÁ DĚTSKÁ LÉTA (Meine Kinderjahre, 1906).

Mimo jiné jsou i neocenitelným pramenem pro poznání života na Moravě, zvláště ve Zdislavicích, Hošticích a také ve Vídni v 19. století. RUKÁVNÍK (1889), **HODINÁŘKA LOTTI** (1889) a **ŠTĚDRÝ VEČER SLEČNY ZUZANKY** jsou sentimentální obrázky z vídeňské společnosti, první dva s autobiografickými prvky.

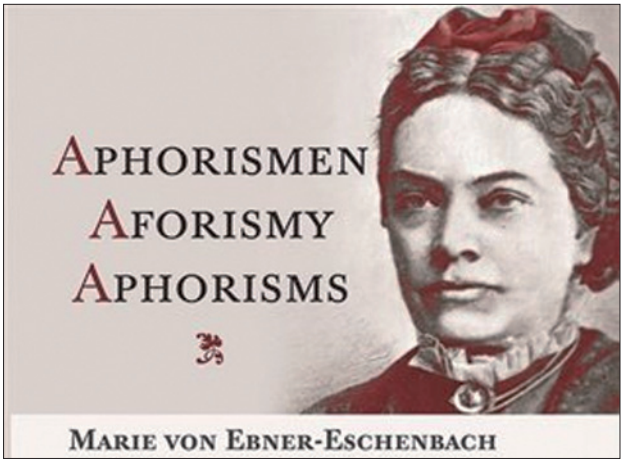

V Rukávníku daruje bohatá žena ubohé téměř zmrzlé ženě svůj rukávník, v němž zanechá peněženku a tato nebohá žena je obviněna z krádeže.

Stárnoucí nehezká dívka z Hodinářky Lotti se vzdá své zděděné cenné sbírky starých hodin, aby pomohla svému milenci, na kterého nemůže zapomenout.

Babičku Voclovou, kterou velmi milovala, popsala v drobné povídce **PRVNÍ ZPOVĚĎ.**

Biografický román o životě Marie Ebner-Eschenbachové napsala moravská rodačka Marianna Wintersteinerová.

Citáty a aforismy

Aforismy Marie von Ebner-Eschenbachové svědčí nejen o hlubokém poznání lidské duše, ale také o jemné práci s jazykem. Psala je neustále a zasílala do různých časopisů a novin. Každým rokem si jich zaznamenávala několik desítek, až se jich již v roce 1893 shromáždilo v rámci sebraných próz a básní přes pět set.

„Dnes je to jiné. Mládí má navrch, hodnotí a znehodnocuje. Stáří obdivně nebo rozmrzele přihlíží. Divím se jen, jak rychle se vzdalo. Téměř komická je vstřícnost, s níž se krčí v koutku, aby nestálo v cestě řítícímu se vlaku mládí. Tváře starých rodičů se rozjasní vděčností, když se synové nebo dcery v honbě za chlebem, štěstím, slávou na okamžik zastaví, aby těm starým věnovali zlomek svého drahocenného času.“

„Milovat je utrpení, nemilovat je smrt.“

„Není nic vznešenějšího než skromnost.“

„Naše doba je dobou rovnosti, v níž každý chce přečnívat nad všemi ostatními.“

„Bolest je velkým učitelem lidí. Pod jejím dotykem se rozvíjejí duše.“

„Nikdo nepíše jako Bůh, kdo netrpěl jako pes.“

„Moudřejší ustoupí! Smutná pravda, na níž se zakládá světovláda hlouposti.“

„Chytrá žena má od přírody miliony rozených nepřátel – všechny hloupé muže.“

„Právo silnějšího je nejvyšším bezprávím.“

„Ten, kdo neumí poděkovat je největší chudák.“

„Chudý je bohatý, i když má jen jeden kousek chleba, o nějž se rozdělí s hladovými.“

„Samota nebývá štěstím, ale samota ve dvou je často neštěstím.“

„Mít a nic nedat je v mnoha případech horší než krást.“

„Kde by byla moc žen, kdyby nebylo ješitnosti mužů?“

„Kdysi mohl člověk klidně zasednouti před plný talíř a hodovati, nedbaje, že talíř sousedův je prázdný. To dnes již nejde, leda u pouhých duchovních slepců.“

„Obávám se, že se naše století jednou bude nazývat stoletím prolhanosti. Ze všech nesnesitelností je nám nejvíce nesnesitelná pravda. Nenávidíme ji, pronásledujeme ji, nazýváme ji lží a je lhostejno, zda vychází z úst člověka nebo z knihy. Ba dokonce pravda uložená po staletí v příslovích je pro nás lží. „Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá,“ to přestalo již dávno býti pravdou.“

Velkou láskou Eschenbachové byly hodiny, které se dokonce naučila i opravovat a byla přijata do vídeňského hodinářského cechu. Její vzácná sbírka uměleckých a kuriózních hodin obsahovala mj. hodiny z doby císaře Rudolfa II. a dvoje stříbrné kapesní hodinky od pražského hodináře Ferdinanda Engelschalcka. V testamentu z 1. března 1914 stanovila, že sbírka má být prodána, za polovinu ceny postaven v jejím rodišti ve Zdislavicích útulek pro děti a druhá polovina rozdělena mezi synovce a neteř. Podle právního zástupce rodiny JUDr. Ehrenreicha byla odhadní cena sbírky o 500 kusech v roce 1916 asi 100.000 korun.

Po ovdovění žila pak ve Vídni na Spiegelgasse.č. 1 se svojí neprovdanou neteří Marianou hraběnkou Kinskou, dcerou její sestry Bedřišky.

Na stáří ji sužovaly velké bolesti hlavy. Časté křeče v obličeji a dočasná slepota jí vyvolaly těžké deprese a pocit marnosti. Ozdravující vliv na ni vždy měly Zdislavice a Hoštice, které navštívila naposledy v roce 1914.

Marii Ebner-Eschenbachové se již za jejího života dostalo mnohých poct a vyznamenání jako ocenění jejího díla. V roce 1899 dostala od císaře Františka Josefa jako první žena záslužný kříž pro umění a vědu, k 70. narozeninám v roce 1900 byla jmenována čestnou doktorkou filozofie na vídeňské univerzitě.

V letech 1910 a 1911 byla nominována na Nobelovu cenu za literaturu.

Docent František Raclavský, rodák ze Zdislavic, vzpomíná:

„My děti jsme spisovatelku Marii nejvíce poznávaly a zbožňovaly vždy o nedělích, když odcházela z rodinné kaple v hrobce Dubských, rozdávala nám u zámecké brány sladkosti. Velmi ráda se s dětmi laskala shrbená už a bělovlasá, snad proto tak činila, že ji osud nedopřál míti vlastní děti. Vždy o Vánocích pořádala spisovatelka nadílky pro venkovské děti v největší zámecké místnosti. Děti odříkávaly české básničky, zpívaly koledy a ona rozdávala hromady dárků. To se vždy v zámku sešla celá dědina. Bohatší rodiče přinášeli svým dětem dárky sami, chudé děti dostávaly ošacení. Ovšem sladkosti byly pro všechny rovně. To býval pro nás děti velký svátek a na bílou stařenku nikdo nezapomněl.“

Slavná spisovatelka zemřela v 86 letech dne 12. března 1916 ve Vídni, pochována je vedle manžela v rodinné hrobce v milovaných Zdislavicích.

Z Vídně do rodných Zdislavic přijelo téměř sto osobních aut se smutečními hosty, věnce byly přivezeny na třech žebřiňácích a veškeré obyvatelstvo Zdislavic a blízkého okolí přišlo vzdát hold zámecké paní a její tvorbě,

**„PANÍ KRÁSNÝCH SLOV a ŽENĚ
VELKÉHO SRDCE A MIMOŘÁDNÉHO TALENTU.“**

Mořic Ebner z Eschenbachu

(1815–1898)

Narodil se ve Vídni. Po smrti otce se s matkou přestěhoval do Lysic, kde byl vychováván spolu se starším bratrancem Emanuelem Leopoldem hrabětem Dubským, dědicem Lysic.

Po absolvování gymnázia a slavné akademie Thereasiánum studoval na ženijní akademii, kde se projevilo jeho velké nadání pro chemii a fyziku. Postupně dělal kariéru v armádě, kde to dotáhl na polního maršálka a současně vyučoval chemii a fyziku na ženijní akademii ve Vídni, která byla přeložena do Louky u Znojma. Jako profesor této akademie byl autorem řady teoretických prací o vojenství. Zabýval se také výzkumem použití bavlny místo střelného prachu, minami a jejich zapalováním, zvláště min vodních, osvětlováním pevností a jiných cílů při nočních útocích.

Výsledky své práce předvedl v roce 1853 v Olomouci císaři a jeho vznešeným hostům ruskému carovi Mikuláši I. a pruskému korunnímu princi Friedrichovi. Jeho vynálezy pomohly vyhrát rakouskému vojsku v boji proti nepříteli několik bitev. Za války s Francií byl pověřen zaminováním důležitých přístavů, ve válce proti Prusku a Itálii byla nasazena jeho elektrická torpéda a vítězství v námořnické bitvě u Lissy bylo jeho triumfem. V roce 1867 připravil úspěšnou expozici rakouské vojenské techniky na výstavě v Paříži.

Po penzionování v hodnosti polního podmaršálka se úplně věnoval svým zájmům. Z mnoha cest, např. do Persie, Řecka, Norska či na Island, napsal několik svazků cestopisů. Studoval filozofii, zajímala ho architektura (vypracoval plánky hrobky Dubských ve Zdislavicích a tzv. čínského pavilonku), psal básně a komponoval klavírní skladby, zvláště valčíky.

Projevoval hluboký zájem o historii jak obecnou, tak o dějiny rodu. Sepsal již vzpomínané paměti, pro které získal podklady i studiem v norimberském archivu Exnerů. Vlastnil velmi bohatou knihovnu, uloženou ve Zdislavicích, která byla převezena do Hoštic. Ke sklonku života žil u svého švagra Viktora Dubského v Žadlovicích.

Po bezdětném manželství zemřel Mořic roku 1898 ve Vídni a s ním vymřela rakouská větev Ebnerů z Eschenbachu. Pochován je v rodinné hrobce Dubských ve Zdislavicích. Jeho memoáry, na nichž pracoval od roku 1882 do roku 1884, jsou jednak zajímavým dokumentem o době a rodině Dubských, svědčí také o jeho talentu a vztahu ke své ženě Marii.

„A když jsem pozoroval to malé, ve svém košíku dřímající dítě, jak jsem tenkrát mohl tušit, že za osmnáct let, až rozkvete v pannu, se stane mojí ženou, jak jsem mohl tušit, že se v této bytosti skrývá a na své rozvinutí čeká mimořádný talent, spojený s železnou silou vůle, jak jsem si tenkrát mohl myslet, že toto malé děvče bude jednou jako žena, spojující srdce dítěte s hlavou mudrce, vyvolena a povolána k tomu, aby se stala nejpřednější spisovatelkou německou.“

„Má mladá sestřenka se podobala stromu na jaře, z jehož rozkvetlých větviček zaznívá tisícihlasý libozvuk a myslel jsem na plody, které přinese. Podobala se vážce, která právě zvedá svá křehká křídla, a já jsem si myslel na to, že ji budu učit létat, tak jak létají labutě a kondoři.“

Zemřel ve věku 83 let.

Posledním majitelem Zdislavic, z rodu Dubských byl

VIKTOR DUBSKÝ

(1868–1932)

Prvorozený syn Adolfa Dubského a jeho první ženy Sophie von Stockau, synovec Marie Ebner Eschenbach. Viktor zůstal svobodný a v průběhu deseti let stačil panství zadlužit. Vypráví se, že žil nezřízeným životem, hrával karty, mluvilo se i o jeho sexuální orientaci.

V roce 1825 prodal velkostatek o rozměru 180 ha, přišel i o Lebedov. Umírá na zámku v roce **1932 ve věku 64 let jako poslední člen zdislavického rodu a je pochován v hrobce Dubských**.

Bedřich Kinský, dědic Dubských, prodal Zdislavice v roce 1934 Josefu Hlavničkovi za 4 250 000 Kč.

FRANTIŠEK MOŘIC ADOLF DUBSKÝ

(1883 Zdislavice–1965 Vídeň)

Poslední majitel hoštického zámku a statku

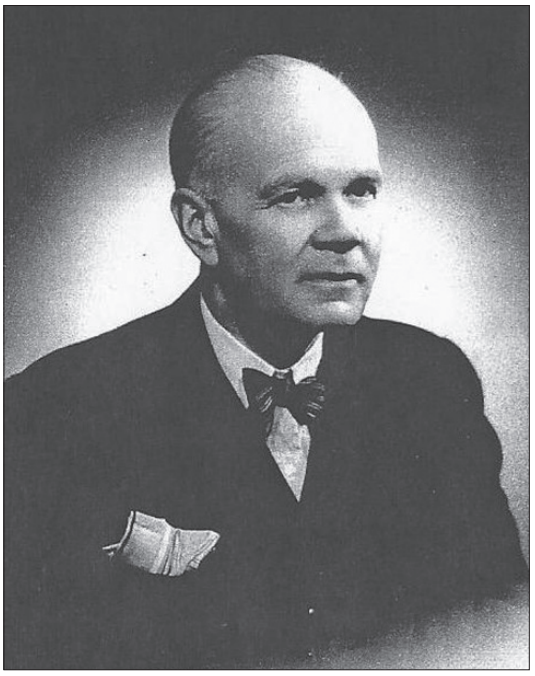

František Mořic hrabě Dubský se narodil ve Vídni dne **13. září 1883**, přesně ve stejný den jako před třiapadesáti lety jeho teta Marie Ebner-Eschenbachová, která si napsala do svého deníku:

„Gisela porodila v 8 hod. ráno skvostného chlapce; nejsilnější, nejroztomilejší a nejzdravěji vyhlížející dítě, jaké si člověk může představit. Moji synovci mně udělali už mnoho radosti, ale že by jeden z nich přišel na svět kvůli tomu, aby mi pogratuloval, to tu ještě nebylo.“

Novorozenec byl nejmladším synem hraběte **Adolfa** Dubského ze zdislavické větve rodu, oblíbeného Mariina bratra, a jeho manželky hraběnky **Gisely** Pálfyové (Maria Gisela Gabriele Mauritia Erdödi, count Palffy). Dětství strávil ve Vídni a na zámku ve Zdislavicích, kde o něj a o jeho sourozence často pečovala teta Marie, se kterou ho později spojovala láska k literatuře a k umění. V dětství nebyl moc zdravý, často stonal. Trápily ho katary průdušek i zápaly plic. Býval zlobivý a líný, nechtěl se dokonce učit. Zlobíval i tetu Marii a ta se na něho, svého milovaného **Ferriho**, někdy dlouho hněvala. Také sám František ve svých vzpomínkách přiznává svoji rozvernost a neposlušnost. Naštěstí později nastal u něho velký zlom. Vystudoval práva a po jejich ukončení byl přijat do diplomatických služeb rakouského ministerstva zahraničí. Působil jako atašé na velvyslanectví v Bělehradě a také v Mnichově. Při pobytu v Srbsku se seznámil se svou pozdější manželkou **Martou Teofanovičovou** (1888–1963). Velký vliv na něho mělo setkání s básníkem R. M. Rilkem v Mnichově.

František Dubský se celý život věnoval literární tvorbě, psal povídky (cyklus povídek pod společným názvem „Tiere“, básně (cyklus sonetů „Gott“, jejichž obsahem je vztah člověka k Bohu) a divadelní hry, převážně historická dramata, ale i komedie a hry ze současnosti. Některá díla publikoval pod pseudonymem Franz von Eichen. Teta Marie byla nejen jeho rádkyní, ale i kritič-

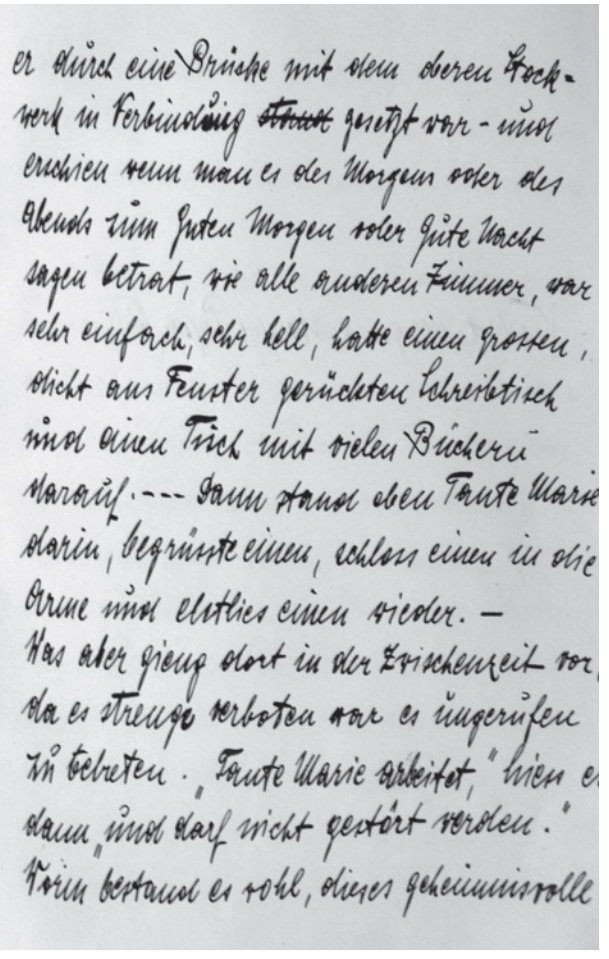

er durch eine Brücke mit dem oberen Hochwerk in Verbindung ~~stand~~ gerichtet war - und erschien wenn man es der Morgen oder des Abends zum Guten Morgen oder Gute Nacht sagen betrat, wie alle anderen Zimmer, war sehr einfach, sehr hell, hatte einen grossen, dicht ans Fenster gerückten Schreibtisch und einen Tisch mit vielen Büchern darauf. --- Dann stand eben Tante Marie darin, begrüsste einen, schloss einen in die Arme und entliess einen wieder. –
Was aber gieng dort in der Zwischenzeit vor, da es strenge verboten war es ungerufen zu betreten. „Tante Marie arbeitet," hiess es dann „und darf nicht gestört werden."
Worin bestand es wohl, dieses geheimnisvolle

Rukopis Františka Dubského

kou. Jeho prvním dílem je divadelní hra „Das Bild des Ramses“, která byla dne 29. září 1916 uvedena na jevišti vídeňského Burgtheatru. S přepracováním a zkrácením hry synovci pomáhala teta Marie Ebner-Eschenbach, ale jejího provedení se bohužel nedožila. Do češtiny byla přeložena pouze jedna jeho hra s názvem „**Johanna Šílená“.** S velkými úspěchy a dobrými kritikami ji v roce 1936 hrálo opavské divadlo. Ostatní hry nebyly příliš dobře přijaty, většinou narážely na negativní kritiku a neporozumění. Svou tvorbou však nedosáhl významu své tety.

Poklidný běh života Františka Dubského přerušily dvě světové války. V první světové válce bojoval jako příslušník rakouské armády a po rozpadu Rakouska-Uherska v roce 1918 ukončil diplomatickou kariéru. Po otcově smrti zdědil statek **Hoštice** nedaleko Zdislavic, kde žil se svojí rodinou po vzniku Československa.

Do osudů Františka Dubského výrazně zasáhly také události druhé světové války – v dubnu 1945 byl hoštický zámek obsazen partyzánským oddílem Olga, který zajal jeho hosta generálmajora Dietricha von Müllera a okresního hejtmana Koblischka. Po znárodnění hoštického panství v roce 1945 odešel hrabě s celou rodinou do Rakouska a na Moravu se už nikdy nevrátil.

Zemřel 15. září 1965 ve Vídni, ve věku 82 let

Zachovaný deník o rozměrech 16x20 cm je psaný německy a má krásnou celokoženou vazbu se zlatou ořízkou. První záznamy se týkají nejútlejšího dětství hraběte, cca let 1887–1888, kdy retrospektivně vzpomíná na pravidelné letní pobyty na zámku ve Zdislavicích. Celá rodina zde pobývala pohromadě a děti měly přísně zakázáno rušit tetu Marii při práci. Tyto vzpomínky vlastní Muzeum Kroměřížska.

Malý František však byl velmi zvědavý a pořád nemohl pochopit, v čem ta její „práce“ vlastně spočívá. Proto se jednou brzy ráno tajně připlížil k tetiným dveřím a poslouchal, jestli něco náhodou neuslyší.

Nic se neozývalo, tak se rozhodl vstoupit, aniž by zaklepal:

„Teta, která seděla u svého psacího stolu, vyskočila a najednou před ním stála. Svým nečekaným příchodem jsem ji musel celkem vyděsit, protože se mně nevlídně zeptala, co chci. Já jsem se zklamaně rozhlédl po pokoji a mrzutě jsem se zeptal: „ Kdy vlastně něco děláte?“ Teta malému synovci ukázala svoje povídky a báseň o víle a zvědavém chlapečkovi, která se mu moc líbila. Od té doby za ní mohl kdykoliv přijít, když se na něco potřeboval zeptat nebo ho cokoliv zajímalo. Podobných vzpomínek obsahuje citovaný deník celou řadu, pisatel se zmiňuje o různých rodinných příslušnících, sloužících, často vzpomíná také na kuchařku, již měly děti velmi rády, protože jim často dávala pamlsky. Zmiňuje se také o společenských událostech pořádaných při pobytech rodiny jak ve Zdislavicích, tak ve Vídni.

V případě deníku hraběte Františka Mořice Dubského se jedná o ojedinělý dosud nepublikovaný a veřejnosti neznámý pramen osobní povahy. Je nesmírně cenným dokumentem pro poznání vzájemných rodinných vazeb nejen tety a synovce, ale i dalších rodinných příslušníků a podává také plastický obraz života rakouské aristokracie v poslední třetině devatenáctého století a na počátku dvacátého století.

Františkova sestra **Marie** (1864–1926) se provdala za bratrance **Filipa hraběte Kinského**, kteří společně vlastnili velkostatek Morkovice. Po smrti Marie Kinské přešla část majetku roku 1927 na dceru Terezii, provdanou za Karla hraběte Spiegelfelda.

ELIZABETH GISELA DUBSKÁ

(11. 11. 1921–22. 1. 2003)

Elisabeth, jediná dcera hraběte Františka, které říkali Medina, žila se svými rodiči na zámku v Hošticích. První rok navštěvovala školu ve Vídni, pak měla vychovatelky, které ji vyučovaly a do Vídně jezdila 1 x za 6 měsíců dělat zkoušky. Vystudovala Gymnásium ve Vídni a university v Insbrucku a Berlíně. Podle některých pramenů byla provdána za německé důstojníky, nadporučíka Rudigera von Studnitz a hejtmana Hans-Henninga Eicherta, oba padli na východní frontě v letech 1942 a 1943. Ona

Morkovice

Elisabeth se svým otcem

tvrdila, že byla provdána jen jednou za Hanse Eicherta a měla dva snoubence. Vzhledem k tomu, že neměla mužského potomka, vymřela tak druhá hraběcí větev Dubských v mužské linii.

Po válce žila Elizabeth ještě se svými rodiči a babičkou ve vyhrazených prostorách zámku. V roce 1946 se odstěhovali do Vídně. Za dva roky odešla Elisabeth do Anglie, kde se v roce 1953 provdala za Johna Whitbyho, který sloužil v Britské elitní armádě královského námořnictva. Narodily se jí dvě dcery (Christine Elisabeth a Terry Angelika).

V roce 1991 poprvé a naposledy navštívila Hoštice.

Zemřela v roce 2003 ve věku 82 let. Dlouho si dopisovala s některými lidmi z Hoštic. Hoštice pro ni ale vždy byly smutnou vzpomínkou, ztráta milovaného domova ji až do konce života velmi bolela.

„Moji rodiče, osmdesátidevítiletá babička a já jsme byli jediní rakouští příslušníci z celé země, kteří nebyli uvězněni nebo posláni do tábora. Potom jsem však musela pracovat jako poslední děvečka na mém vlastním statku, omrzly mě obě ruce a mám dodnes s nimi problémy. Neměla jsem co na sebe, protože všechno bylo odneseno a ukradeno. Mně trvalo roky, než jsem překonala všechnu tu hrůzu z toho všeho a už o tom nechci za žádných okolností mluvit.“

„Vyberte si nějaké jiné místo, o kterém by se dalo psát, třeba krásný zámek v Kroměříži nebo něco jiného, ale ne to, co patřilo mně jako jedinému dítěti a kterému to bylo vzato. Na to nikdy nemohu zapomnět.“

(Dopis Elisabeth slečně Cvekové z 3. 10. 1993)

Elisabethina návštěva Hoštic v roce 1991

Po dlouhých 45 letech, v létě 1991, navštívila Československo. Její první kroky samozřejmě směřovaly do Hoštic, do jejího někdejšího domova. S potěšením uvítala, že v jejich bývalém zámku je umístěn dětský domov (od roku 1953).

Přítomní zaměstnanci jí umožnili prohlídku celé budovy. Téměř v každé místnosti se zastavila a vzpomínala na své dětství.

Vyprávěla, jak byly tenkrát uspořádány místnosti a kdo v které bydlel.

Byla velmi překvapena, že zde našla ještě některé pozůstatky původního nábytku – například: ve vstupní hale velkou sedací soupravu, ale již nově potaženou, v kanceláři velký dubový stůl, v učebně vysoká kachlová kamna a sedací soupravu, v pokoji velké zrcadlo a v kuchyni starý kachlový sporák, který byl stále v provozu.

Při prohlídce parku vzpomínala, jak si zde hrávala s místními dětmi.

Uctila památku své tety Marie von Ebner – Eschenbach a k její bystě položila květy. Při té příležitosti se zmínila, že má všechny její knihy, které napsala.

O její návštěvě se dověděli místní občané a během chvíle se s ní přišlo několik pozdravit. Bylo s obdivem, že po tolika letech si jejich jména vybavila. Přestože již tolik let žije v zahraničí, velmi dobře hovořila a rozuměla česky, ale písemně se prý již lépe vyjadřuje v angličtině. A to, když přišla do Anglie, neuměla ani slovo anglicky – jen česky a německy.

Návštěva to sice byla velmi krátká, o to však srdečnější. Z Hoštic odjela do nedalekých Zdislavic.

46 let je to že jsem byla
v Hošticích! Nemluvím dobře
Česky ale chci Všem poděkovat
za krásný čas a pohostenství a
dva krásný!!, Vaše Alžběta
Weisty-Wichert-Dubská

Elisabeth

„Ano baronka Marie Ebner Eschenbachová je sestra mého dědečka Adolfa. Její manžel Moritz a ona neměli děti a můj otec, její synovec byl skoro jako její syn. Některé povídky a jedna kniha byla napsána přímo pro něho. Všechno, co napsala, bylo napsáno v němčině, ale bylo přeloženo do francouzštiny, angličtiny, španělštiny, češtiny atd. Jednu z jejích knih jsem objevila v Oxfordu a jinou na jednom gymnasiu, kam kdysi chodila moje mladší dcera. Mám všechny její knihy. V nynější době se v Rakousku, Švýcarsku a Německu čtou její knihy jako klasická literatura na gymnáziích a středních školách. Ve všech německy mluvících zemích se tyto knihy stále vydávají.

V roce 1991 jsem chtěla hrobku navštívit, ale nemohla jsem se dostat dovnitř, protože byla zamčena. Nechala jsem tam na klice dveří věnec ze slámy se zlatým anglickým nápisem na červené pásce a s červenobílými hedvábnými růžovými poupaty, tedy v rakouských národních barvách, v naději, že věnec dá někdo dovnitř.

Nápis zněl: ‚TO MY BELOVED AUNTIE MARIE FROM ELISABETH WHITBY-DUBSKY, LONDON‘.
(Mé milované tetičce Marii od Alžběty Whitbyové-Dubské z Londýna)

Hans-Henning Eichert

Jsem zvědavá, jaký bude Váš názor na moje zážitky z dubna 1945. Musím říci, že na to nikdy nezapomenu. Bylo to příliš surové a hrozné. Ačkoli jsem přežila strašné první britské nálety v Hamburgu a tam jsem pak viděla mnoho mrtvých lidí, bylo mnohem strašnější přijít do našeho vlastního sklepa a vidět v detailech, co se tam odehrávalo. Ten nejstarší z těch chlapců mohl mít kolem 26 let – byl to něčí syn, otec nebo manžel – hrůza.

I po mnoha letech, dokonce když už jsme bydleli v tomto domě, jsem se skoro každou hodinu budila v slzách a můj nebohý manžel mě pak musel dlouho uklidňovat. V dnešní době, když se někomu něco stane, posílají k němu psychiatry, aby mu pomohli šok překonat. V době mého mládí nic takového nebylo. Bylo mně jen řečeno ‚dostaň se z toho‘ a já jsem to musela nakonec zvládnout.“

„Ve vašem předchozím dopise jste se zmínil, že jsem mívala blond vlasy. To je pravda. Teď však ‚Ve vašem předchozím dopise jste se zmínil, že˝ jsem mívala blond vlasy. To je pravda. Teď však

jsou samozřejmě bílé (nenávidím barvené vlasy), ale oči mám pořád hnědé. A jsem velmi ráda, že mohu ještě číst a psát bez brýlí. Jen v autě pro řízení večer mám brýle".

„Od té doby, co jsem ztratila svůj domov v Hošticích, jsem byla pořád jako potulná Cikánka putující kolem světa. A já jako bývalá novinářka se zajímám o všechno, navštěvuji musea a umělecké výstavy, hodně čtu a udržuji se v mentální činnosti. Právě teď tu máme Monetovu výstavu, až do konce dubna. Viděla jsem některé jeho obrazy v různých muzeích, ale tady je to skutečně velká výstava v Royal Academy. Mám pokušení tam s mou mladší dcerou zajít".

(z dopisů Elisabeth Whitby-Dubské)

HANS HENNING EICHERT

(1917–09. 07. 1943)

Během druhé světové války jako major Wehrmachtu obdržel také Rytířský kříž Železného kříže, který mu byl udělen jako uznání za extrémní statečnost na bojišti nebo úspěšné vojenské vedení. In memoriam byl jmenován na majora. Zúčastnil se invaze do Polska, bitvy o Nizozemí, bitvy o Francii a operace Barbarossa. V Rusku bojoval v bitvách o Uman Kyjev, u Voroněže a v bitvě u Kurska, kde padl. Henning Eichert zemřel necelé tři měsíce po této svatbě, v bitvě u Nowo Chuto-Orel v Sovětském svazu, během bitvy o Kursk.

HROBKA

Nade dveřmi je kovová deska s německým nápisem:

„TO V POKOŘE ZDE SRDCE TVÉ,
KDYŽ BOUŘÍ MNOHO PŘESTÁLO,
MÍR SKUTEČNĚ JIŽ ZÍSKALO,
AŽ TU – KDE JIŽ NEBIJE“

jiný překlad:

„SRDCE V POZEMSKÉM VÍRU BOJ MNOHÝ PROŽIJE, NENAJDE KLIDU MÍRU AŽ ZDE, KDE NEBIJE.“

Pozoruhodná klasicistní hrobka s nádhernou kaplí se nachází v bývalé části zámeckého parku, pod silnicí. Objekt byl postaven podle plánu Mořice Ebner Eschenbacha. Autor se snažil včlenit ji do krajiny a zachovat malebnou zahradu. Jedná se o dvoupatrovou stavbu vužívající svahového terénu. Byla pravděpodobně vybudována na počátku šedesátých let 19. století.

Rakve byly zasouvány do úložišť směrem ke středu stavby. Hrobové členění je rozvrženo do pěti částí, přičemž v každé z nich se nacházejí celkem čtyři úložiště. Z celkového počtu 20 míst zůstalo 12 volných. V levém křídle v zadní části se nacházejí ostatky **Adolfa** (1833–1911), syna Františka Dubského a nevlastního bratra spisovatelky. V přední části jsou zazděny rakve **Viktora** Dubského (1834–1915), mladšího syna Františka a bratra Adolfa a posledního majitele zdislavického panství z rodu Dubských **Viktora** (1858–1932), nejstaršího syna Adolfa Dubského. Přímo proti vstupu se nachází místo posledního odpočinku **Sophie** (1835–1857), dcery Františka Dubského a **Evžena** (1869–1885), prostředního syna Adolfa Dubského, který tragicky zemřel ve věku 16 let. V pravé přední části je pohřben **Mořic** Ebner z Eschenbachu, jeho matka **Helena** a **Marie Ebner-Eschenbach**. V roce 1960 k hrobové desce spisovatelky byla přidána česky psaná pamětní deska.

Kaple je přístupná z protilehlé strany k hlavnímu vchodu do hrobky, vstup do ní je v patře. Terasa, po které se šlo ke kapli, bývala opatřena zábradlím, které bylo tvořeno jednoduchými hranolovými sloupy a železným šprlením. I toto zábradlí zmizelo.

Hrobka s kaplí byla udržována po celou dobu, co sloužila k pohřbívání. V roce 1945 byla poškozena výbuchem.

K 50. výročí úmrtí spisovatelky Marie Ebner-Eschenbachové byla provedena rozsáhlá a komplexní rekonstrukce objektu. Kromě kaple, která byla ve

velmi dobrém stavu, včetně oltáře i lavic rozmístěných po stranách. V roce 1996 se tak u opravené kaple mohla konat důstojná vzpomínka na tuto vzácnou ženu. Ovšem během několika let bylo vše cenné rozkradeno a hrobka poničena. Zmizely měděné střešní svody, žlaby, parapety i polovina střešní krytiny.

Nová oprava objektu začala v r. 1990, ale z důvodu nedostatku financí byla po roce zastavena. V roce 1995 byla hrobka převedena na Muzeum Kroměřížska, jehož zřizovatelem byl Zlínský kraj.

V roce 2015 byla úspěšně dokončena první fáze obnovy – statické zajištění vyprojektoval a zrealizoval Zlínský kraj ve spolupráci s **Czech National Trust** (od roku 2015 vlastník pozemků, obklopujících objekt hrobky s kaplí a od roku 2016 také vlastník stavby), s podporou dotace Ministerstva kultury ČR. Z celkové částky 4 025 000 Kč bylo 900 000 Kč hrazeno z Programu záchrany architektonického dědictví 2015, zbylou částku 3 125 000 Kč financoval Zlínský kraj.

Czech National Trust, jehož hlavním posláním je záchrana přírodního a kulturního dědictví nacházejícího se na území České republiky, a to ve prospěch společnosti jako celku, ve spolupráci se Zlínským krajem Muzeem Kroměřížska a Moravským zemským muzeem připravil v roce 2016 soubor akcí k uctění památky Marie Ebnerové z Eschenbachu k 100. výročí úmrtí této slavné šlechtičny a spisovatelky.

Slavnostní otevření hrobky
za účasti významných hostů, 2016

Rodokmen Dubských – zdislavická větev

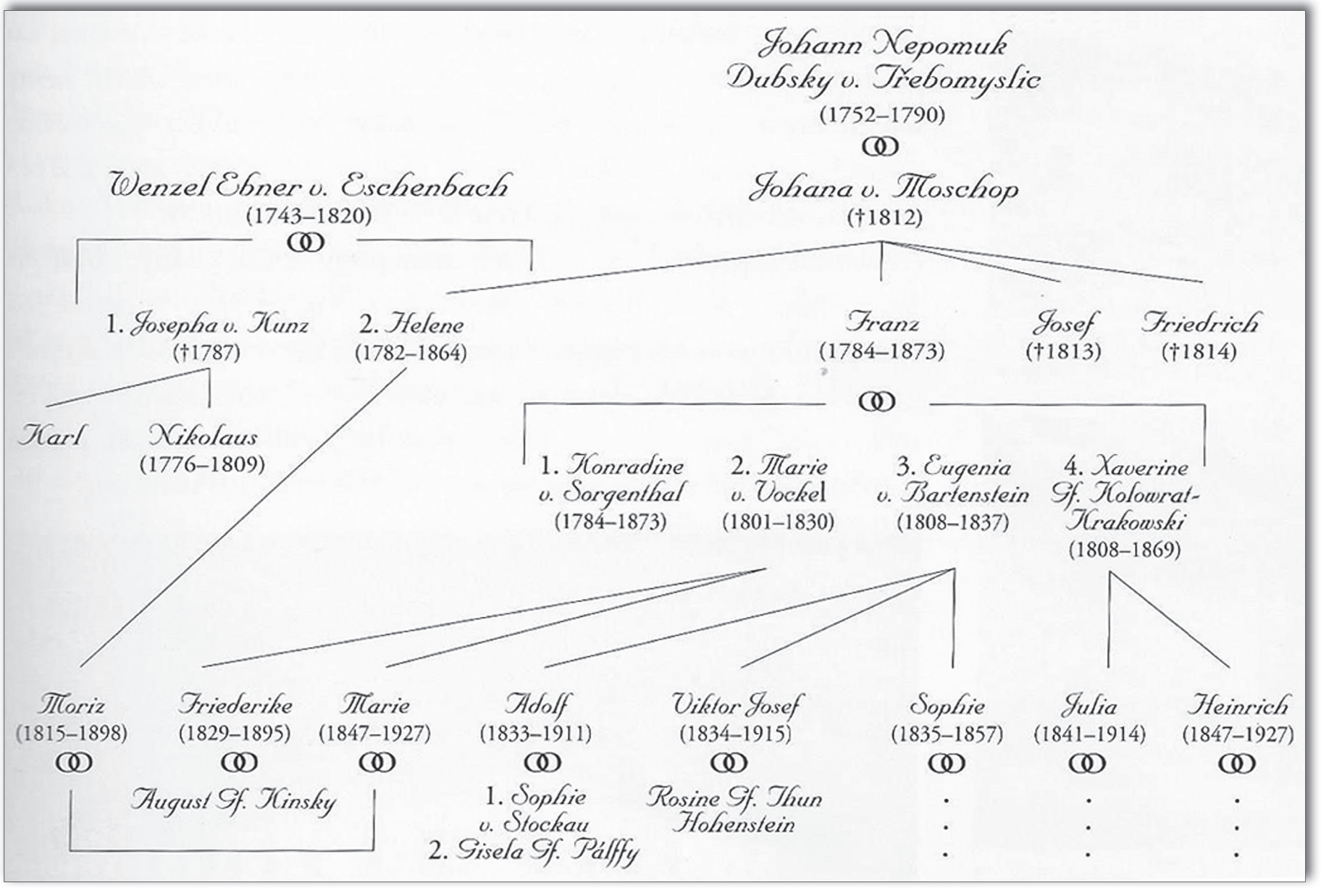

Pokud by vás zajímalo, co měli **Dubští v roce 1930** na Štědrý den a na Silvestra, podívejte se na tyto recepty.. Unikátní kuchařka – sešitek s recepty – patří Petře Chalupové (roz. Navrátilové), pravnučce paní **Františky Tesaříkové (roz. Přikrylové), která byla v učení na kuchařku u rodiny Dubských a zapisovala si každičký den recepty, které se u Dubských vařily.**

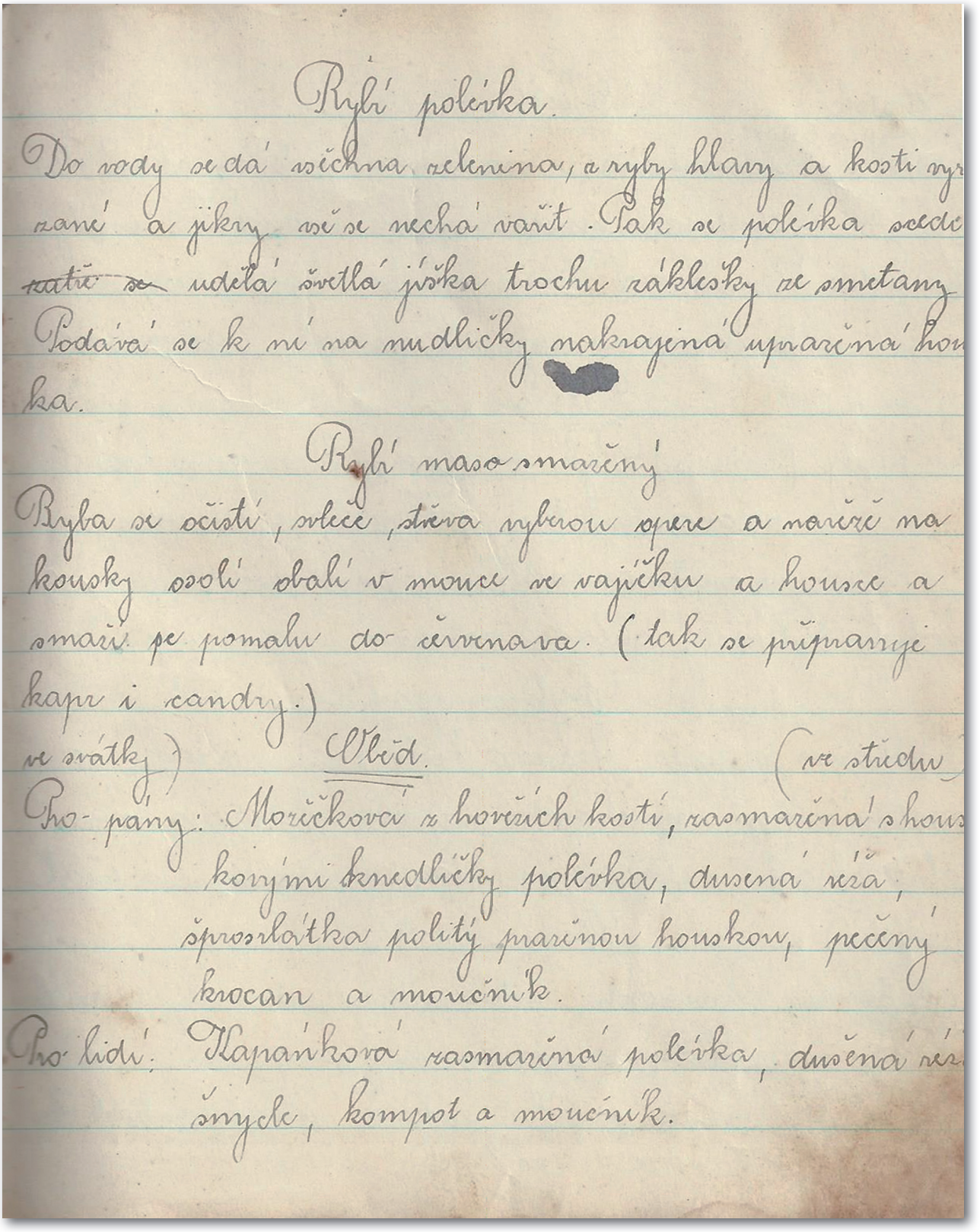

Rybí polévka.

Do vody se dá všechna zelenina, a ryby hlavy a kosti vyrazané a jikry vše se nechá vařit. Pak se polévka scedí ~~vatře se~~ udělá světlá jíška trochu zákleśky ze smetany. Podává se k ní na mudličky nakrajená upražená houska.

Rybí maso smažený

Ryba se očistí, svleče, střeva vyberou opere a nařeže na kousky osolí obalí v mouce ve vajíčku a housce a smaží se pomalu do červenava. (tak se připravuje kapr i candry.)

Oběd. (ve středu ve svátky)

Pro pany: Moříčková z hovězích kostí, zasmažená s houskovými knedlíčky polévka, dusená rýže, šproslátka politý pražínou houskou, pečený krocan a moučník.

Pro lidi: Kapaňková zasmažená polévka, dušená rýže, šnycle, kompot a moučník.

Večeře.

(na Sylvestra)

Pro pány. Pečení špikovaní baranti, dušená rýže, salát s majonésou, sýr, ovoce, (o půl noci punč a koláč)

Pro lidi. Snycle, zemáky pečé, okurky.

Oběd.

(v neděli)

Pro pány: Polévka s kostí se svítkem, telecí pečeně, makarony, kapusta polita praženou houskou, moučník

Pro lidi: Polévka s kostí se svítkem, dušený kotletky (tak jak vepřové obyčejné řízky.) dušená rýže, zelený salát.

Zelený salát.

Na jemno krájený zelí se posolí okmínuje a spaří vařící vodou, zadělá a nechá chvíli tak. Pak se ocedí a dobře vymačká, useká se na drobno trochu cibule, trochu špeku se dá rozehřát, trochu vody s octem, smíchá se s tím špekem a polije se tím salát.

Nádobí Dubských s jejich erbem

ZÁMECKÁ KNIHOVNA V HOŠTICÍCH

Charakteristika knižní sbírky:

Svozová knihovna. Původní majitel: hrabě František Dubský z Třebomyslic. Knihovna byla původně shromážděna na zámku ve Zdislavicích a obsahuje stopy po knihovně spisovatelky Marie Ebner-Eschenbachové. Je označena několika druhy heraldického exlibris vlastníků.

Dubští byli starým Moravským rodem, který se rozvětvil do dvou hlavních linií. **František Josef Dubský**, svobodný pán z Třebomyslic (1784–1873), byl v roce 1834 povýšen do hraběcího stavu. Sňatkem s baronkou Marií Rosalií Vockelovou (1801–1830) získal zámek **Zdislavice** a stal se zakladatelem zdislavické linie. Byl celkem čtyřikrát ženatý a měl sedm dětí, z nichž největší proslulosti dosáhla dcera **Marie** (1830–1916) provdaná za barona **Mořice Ebnera z Eschenbachu** (1815–1898).

Zdislavice zdědil nejstarší syn Františka Josefa **Adolf** (1833–1911), který v roce 1875 koupil také zámek **Hoštice.** Jeho mladší bratr Viktor (1834–1915) získal v roce 1891 zámek Žádlovice, ve kterém také vznikla menší knihovna. Adolfův nejstarší syn **Viktor** (1868–1932) zdědil Zdislavice, prostřední syn **Evžen August** (1869–1885) zemřel jako mladý a nejmladší **František Mořic** (1883–1965), dramatický spisovatel, zdědil Hoštice. Po smrti Viktora Dubského byl zdislavický zámek v roce 1934 prodán řediteli Baťových závodů panu Josefu Hlavničkovi.

Zámecká knihovna byla převezena do Hoštic a zejména část knihovny spisovatelky **Marie Ebnerové z Eschenbachu** a jejího manžela Mořice, kteří se ve Zdislavicích často zdržovali. V knihovně spisovatelky Marie měla být také část sbírky její babičky a dědečka, baronů **Vockelových**. Tuto knihovnu po smrti své babičky Marie spravovala sama, ještě jako dítě, sepisovala v babiččině vídeňském bytě a později měla být knihovna převezena do Zdislavic. Zvláštností knihovny byly chorvatské tisky, kterými knihovnu obohatila hraběnka **Žofie Jellačičová** de Bužim. Z přírodovědecké literatury byly na zámku pouze obecné publikace Brehma a Buffona, menší skupiny tvořily heraldika a militaria.

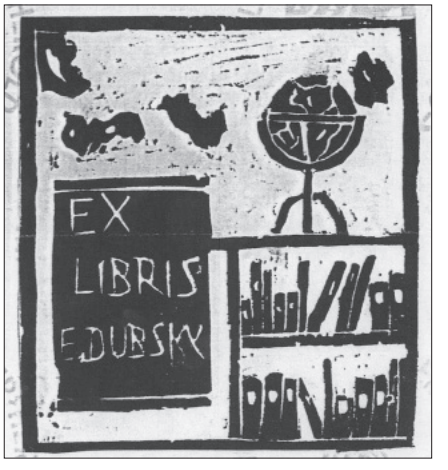

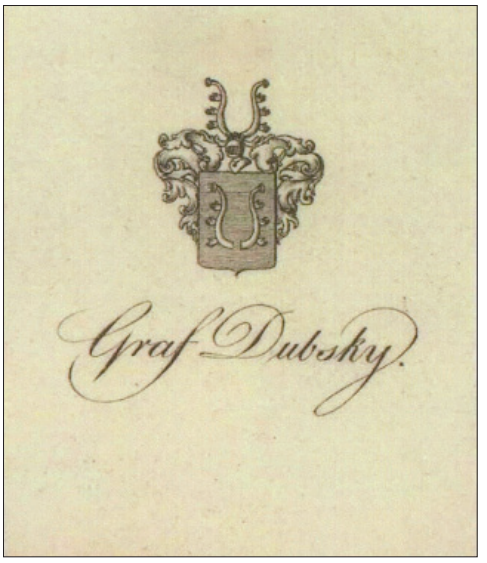

Další zajímavostí bylo deset konvolutů drobných tisků z let 1847–1850 týkajících se politiky a zvláště tehdejších revolucí. Zde se mezitím vytvářela poslední část této sbírky, kterou shromáždil **František Mořic** (1883–1965), autor řady divadelních libret, která publikoval v období mezi dvěma válkami, občas pod pseudonymem *Franz von Eichen* a další příslušníci jeho rodiny.

František Mořic užíval pro označení svých knih litografického exlibris s otevřenou knihou, s dvěma stojany s hořícími ohni a textem **„EX LIBRIS COMITIS FRANCISCI DUBSKY DE TŘEBOMYSLIC**.“ Jeho manželka Marta Theofanovičová (1889–1963) si své knihy občas označovala podpisem. Velkou sběratelkou knih byla jejich dcera **Elisabeth Gisela** (*1921), která si již v dětství vyrobila své osobní linorytové exlibris s vyobrazením knihovničky, globu a textem **„EX LIBRIS E. DUBSKY‘**. Později nakupovala četné romány a po sňatku je označovala vpisky **„Elisabeth Eichert“.**

V roce 1950 byla knihovna svezena z Hoštic na zámek do Bučovic a její rozsah byl odhadnut na zhruba 7600 svazků. Původním plánem bylo instalovat knihovnu na zámku v Lysicích a vytvořit zde centrum památek na spisovatelku Marii Ebnerovou z Eschenbachu, ale nikdy k tomu nedošlo. V roce 1968 byla hoštická knihovna převezena do Vranova nad Dyjí a v roce 1975 byl vytvořen její lokální katalog.

Celkový počet svazků v hoštické knihovně je téměř 9000, z toho 69 rukopisů a 288 starých tisků.

Rukopisy jsou většinou osobní poznámky členů rodu, záznamy přednášek, teatralia Františka Dubského a opisy tisků. Staré tisky pocházejí většinou z druhé poloviny 18. století, pouze dva jsou z druhé poloviny 16. století. Největším souborem mezi starými tisky jsou sbírky poezie 18. století, relativně často se objevují publikace historické a politické. Specialitou hoštické knihovny jsou napoleonika. Jejich sběratelem byl hrabě Adolf Dubský, který si k tomuto účelu nechal zhotovit i zmíněné exlibris. Napoleonika jsou ve francouzštině i němčině a popisují nejrůznější okamžiky císařova života. Adolfův sběratelský zájem se nesoustředil pouze na císařovu osobnost, ale i na jeho dobu a rodinu.

EX LIBRIS
MARIE EBNER-ESCHENBACHOVÉ

Knihy z pozůstalosti po Marii Ebner-Eschenbachové, kterých je v knihovně velké množství, jsou označeny zinkografickým exlibris. V architektonickém renesančním portálu nese oblouk nápis EX LIBRIS a ve středu postavu básníka Wolframa von Eschenbach.

Dole v obraze je jméno autorky. Na obraze uvnitř portálu je místnost vedoucí do parku, v ní v pozadí honosný stůl, před ním na stole otevřená kniha, kde na stránce lze číst název spisovatelčina románu Das Gemeindekind, (Obecní dítě) a vedle květina a kalamář.

Znaky Ebnerů a Dubských provázejí oblouk portálu.

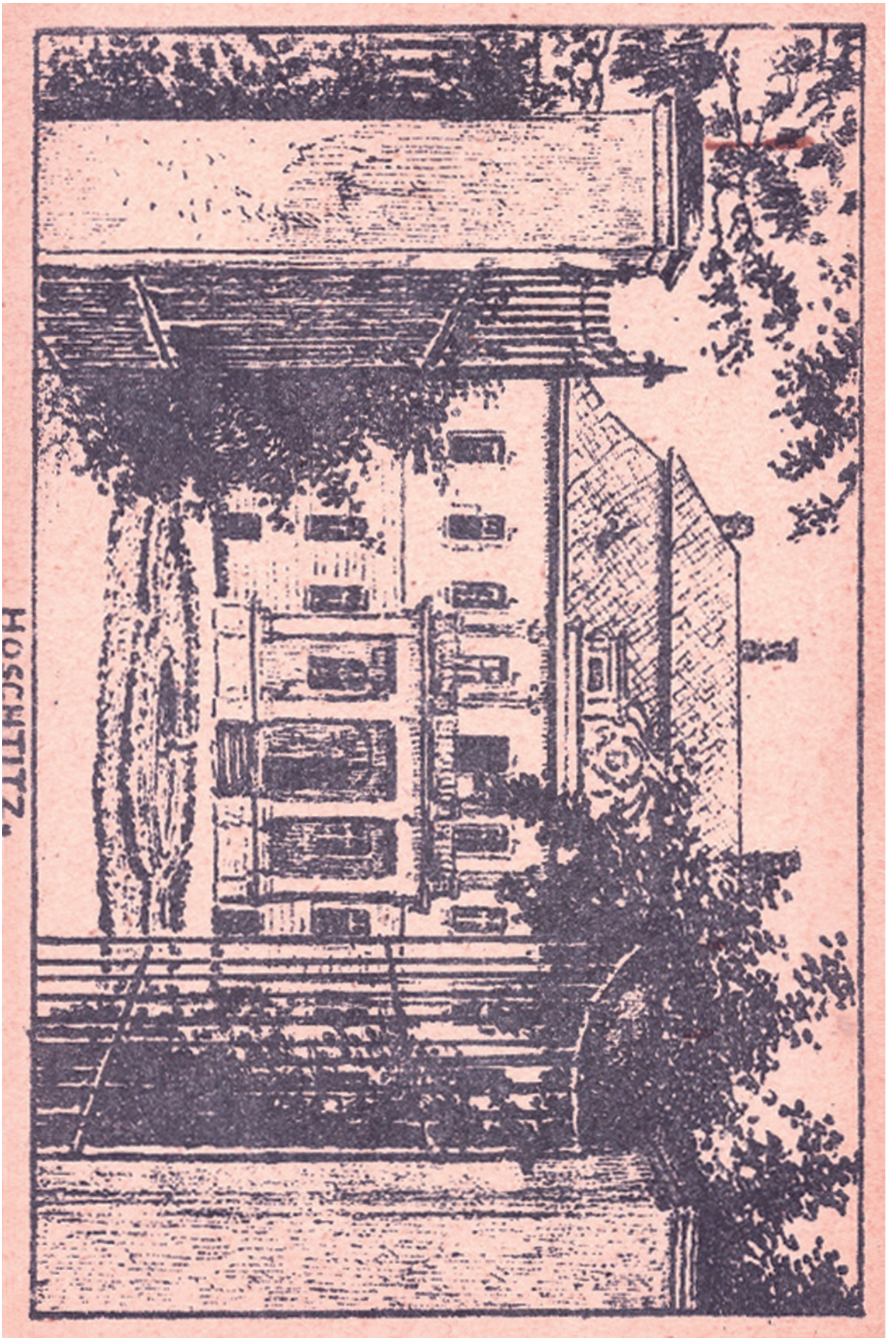
HOSCHWITZ.

JAN KLENK – SPRÁVCE U DUBSKÝCH

Ve 20. letech 20. století byl správcem velkostatku Dubských **František Odstrčil (1868–1952).** Nový adjunkt **Jan Klenk** (1900–1970), který pocházel z Opavy, se seznámil a oženil s jeho dcerou **Annou** (1904–1990). Bydleli ve „Dvoře“, kde byl i kancelář pro správce. Měli spolu 4 děti, které se všechny narodily v Hošticích. Oskar (1927-2018), Jindřich (1931–2015), Anna (1935) a František (1938).

Jan Klenk převzal správcovství statku v Hošticích po **Františku Odstrčilovi** a působil zde až do roku 1940, kdy se s celou rodinou odstěhoval do Vážan nad Litavou a působil tam jako správce statku. (Následně odešli po válce do Těšan 1946–1948 a poté vystřídali ještě několik míst.)

Jan Klenk s manželkou a dětmi, 1936

Fotografie se zajímavým druhem skotu (*skot stepní uherský*) je pravděpodobně z hoštického statku. Muži jsou maďarští Slováci, kteří jezdili na výpomoc. Jako pracovní oděv nosili přešité uniformy z první světové války.

Jan Klenk (1900–1970) se svojí **dcerou Annou** (nar. 1935). Ve druhé řadě vlevo je Mici – její sestřenice (dcera sestry Anny, která žila ve Vídni a jezdila do Hoštic na prázdniny). Ostatní ženy na fotce jsou Slovenky, jež jezdily v létě na statek vypomáhat.

Dobrý hospodář ví, jak je pro rostliny důležitá voda

Na unikátním snímku vede **František Odstrčil** starou paní hraběnku, matku Františka Dubského **Giselu von Palffy**, za nimi jde rodina Jana Klenka. (Pravděpodobně“Boží tělo“ a rok 1939). Hraběnce tehdy bylo 85 let. Zemřela v roce 1947 v 93 letech.

Nedávno nalezený dřevěný erb Dubských (90 cm)

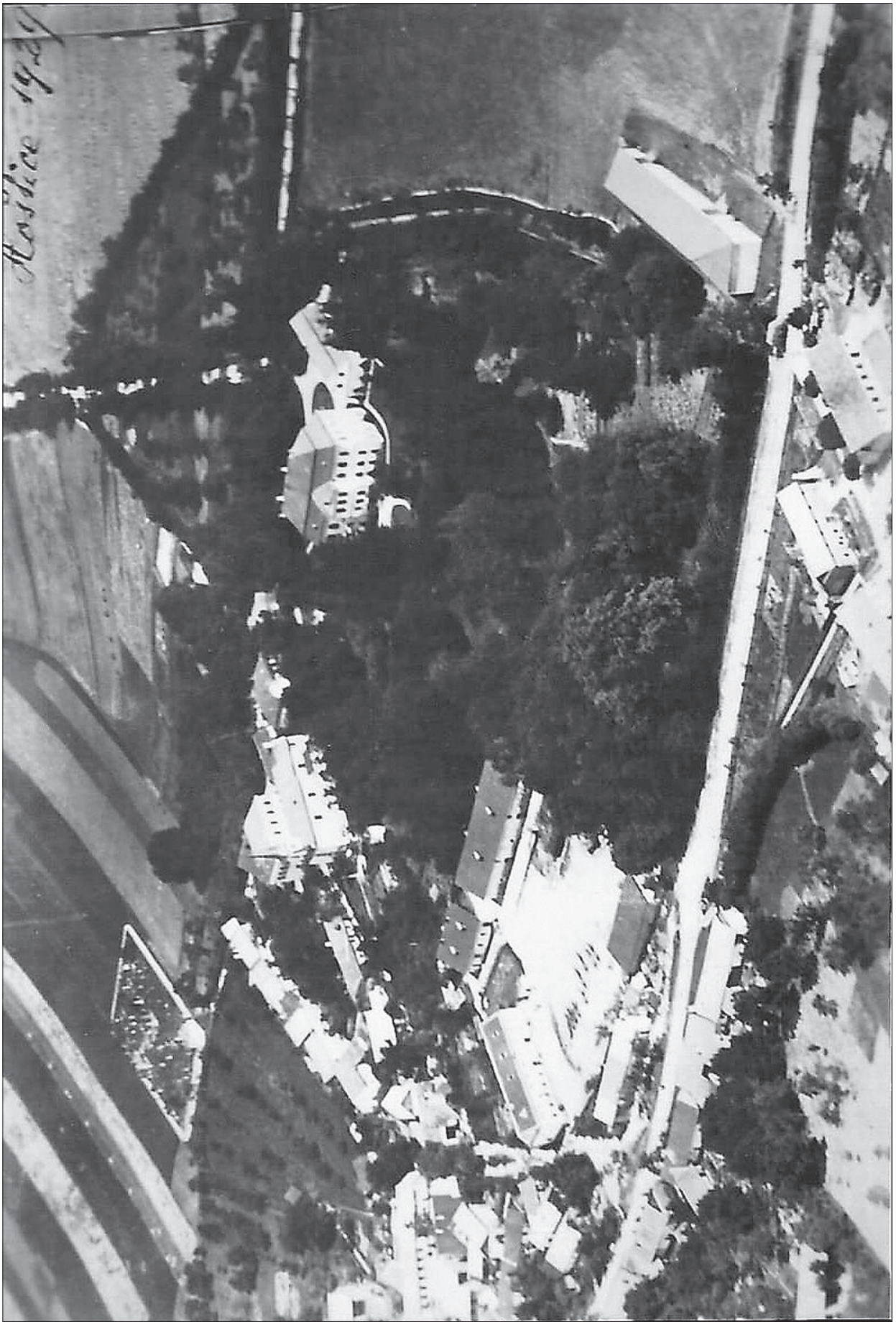
Hardie 1945

Rudolf Cvek

Za mnohé, s čím se setkáte v této knize, vděčíme tomuto pánovi. Pan Rudolf Cvek se dožil téměř úctyhodných devadesáti let. Prožil velkou část dvacátého století. Jako malý chlapec zažil první roky nového Československa, léta hospodářské krize, jako mladík druhou světovou válku, nucené práce, únorové události roku 1948, jako dospělý období socialismu, srpen 1968 i listopad 1989 a stal se i svědkem začátku nového tisíciletí.

Narodil se 13. 1. 1919 v Lískovci u Koryčan, dětství prožil v Malínkách. V roce 1933 si jeho rodiče postavili domek v Hošticích, kde Rudolf Cvek žil až do smrti. Po válce se učil u mistra Pátíka v Morkovicích košíkářem a tomuto řemeslu zůstal věrný po celý život – dá se říci i do posledních dnů. V roce 1949 si vzal paní Marii Syručkovou, také z Hoštic. Postupně se manželům narodili dva synové a tři dcery. Velkou radost měl z jedenácti vnoučat a jedno pravnoučete. Život mu přinesl i hodně bolesti. Těžce se smiřoval s předčasným odchodem manželky a později i milované dcery Jitky.

Přes všechnu práci, radosti a starosti, byl činný i ve veřejném životě. Dlouhá léta byl předsedou Českého svazu zahrádkářů a pomáhal všude tam, kde ho bylo třeba. Kromě své práce, rodiny, měl dvě velké lásky – přírodu a historii.

I když nebyl oficiálním kronikářem, události v obci a okolí ho zajímaly celý život. A tak je shromažďoval, opisoval, hledal a sbíral po půdách, fotografoval, popisoval, seřazoval a díky jemu se dochovaly i některé zápisky z místní ztracené kroniky, kterou téměř celičkou opsal. Zachránil spoustu starých fotografií, událostí a informací. Rudolf Cvek zemřel 27. 4. 2008

Za jeho sběratelskou vášeň a za záchranu cenných historických dokumentů patří tomuto drobnému, vždy usměvavému, milému a pracovitému člověku velké poděkování.

Mgr. Jaroslav Tesař

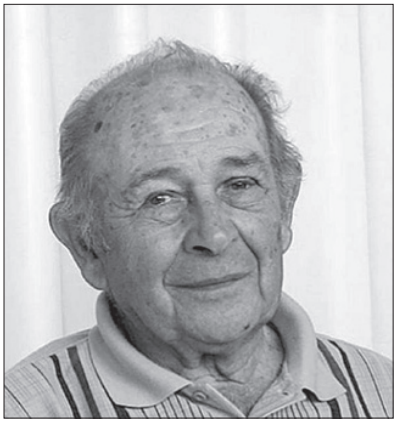

Narodil se v roce 1929 v Troubkách a základní školu vychodil v nedalekých Zborovicích. V roce 1948 složil maturitu na Učitelském ústavu v Kroměříži a v příštím roce dostal první místo učitele na Morávce – Lipové. V roce 1950 se stal ředitelem školy v Nošovicích na Ostravsku a v témže roce se oženil. Jeho žena byla též učitelkou. O rok později spolu s manželkou Emílií přivítali do rodiny prvorozeného syna Jaroslava. Po ukončení základní vojenské služby zakotvili nejdříve v Morkovicích a posléze **v obci Hoštice, kde působil v letech 1956–1969. Zde se jim narodil druhý syn Jiří.** V této době začal dálkově studovat obor zvláštní pedagogiky, protože se chtěl věnovat a pomáhat postiženým dětem.

Hoštice se mu na delší dobu staly milým domovem, kde s láskou nejen učil děti, ale vychovával je k píli a pracovitosti. Zapojil se do společenského života a kde se něco dělo, tam byl on i jeho žáci. Díky jeho výchově vyrostli v Hošticích sami pracovití lidé. Aktivně se věnoval kultuře, divadlu, promítání filmů, sportu a přispěl velkým dílem k bohatšímu životu celé vesnice. Na Hoštice, své žáky a obyvatele nezapomněl do konce svých dnů. S mnohými byl v kontaktu nebo si s nimi dopisoval. Spolupracoval také na tvorbě této knihy, ale jejího vydání se nedožil. Spoustu času také věnoval hledání vzácného historického filmu o zajetí generálmajora von Müllera na zámku v Hošticích. Tolik si ho přál ještě jednou vidět. Bohužel, ani tohle přání se mu nesplnilo.

V roce 1969 se stal ředitelem školy U sýpek v Kroměříži, kam se přestěhoval s rodinou. Kromě celoživotního sebevzdělávání měl pan magistr Tesař zálibu ve stavebnictví a řemeslu. Velmi si vážil lidí, kteří dovedli cokoliv vytvořit vlastními rukami. Přičinil se o rekonstrukci škol U sýpek, bývalého učitelského ústavu, dnešní Justiční akademie atd. Posledním jeho profesním místem učitele byla zvláštní škola v Holešově, odkud jako ředitel odešel v roce 1990 do zaslouženého důchodu.

Ani poté pak nezahálel a začal pomáhat s budováním firmy syna Jiřího. Kromě toho rád cestoval a poznával jiné země. Jeho velkou lásku byla příroda, hlavně včelařství a práce na zahrádce, kde trávil čas se svým milovaným pejskem. Poslední léta trávil v kruhu své drahé rodiny. Zvlášť velkým potěšením byli pro něho tři vnoučata a 8 pravnoučat, které nade všechno miloval. Bylo mu dopřáno vidět i to poslední, které se narodilo jen pár dní před jeho smrtí. Bohužel v roce 2017 se objevily zdravotní problémy, jež měly za následek nemoc, které posléze podlehl. Zemřel 28. 12. 2018 ve věku 89 let.

Uzavřel bohatou knihu života a patří mu velký dík od všech, pro které tu žil, pomáhal, pracoval a které miloval. Jeho jméno se navždy vrylo do myslí, duší i srdcí mnoha občanů z Hoštic.

„Milí, odešel jsem tiše a v pokoji. Měl jsem Vás moc rád, a proto Vám přeji vše dobré. Doufám, že budete na mě vzpomínat jen v dobrém a s láskou. Váš Jara Tesař.“

Hoštice

Mezi kopci dědinka není velká,
je malinká.
Stojí věky, bude státi dál,
čerstvý vítr v ní si hrál.
Stojí domky staré,
stojí u luk i u velkých polí.
Stojí tam kostel, maják víry zvoní
– vůkol rozléhá se ržání koní.
Na zahradách stromy velké,
padají plody do náruče selce.
Ta z nich krásné koláče upeče.
S blízkými ta chvilku krásně uteče.
Na zahrádkách řádků zelé mnoho,
pro dítka i stařečky jídla bude z toho
I obilí řad a řad jak vojáků v poli,
pekař v peci v chleba pecen spojí.
Cože toto za vesnici jest?
Kamže to vede spousta cest?
Kdeže je plodů na obživu nejvíce?
Odpověď je nasnadě, toť Hoštice.

Hoštická pohoda

Mezi chalupama malýma
smích dětský sa ozývá.
Úsměvy rozhazují veselýma očima,
takto se radost nazývá.
Sedláci jedoucí na statných koních,
vezoucí z širých polí plodiny,
odjíždějící v dobách ranních,
vracejících se v noční hodiny.
Ku spokojeným robkám vrací se,
vezoucí náklad sýra i chleba,
všici navzájem se zdravíce,
co jest více třeba?
Více jen zdraví a žádných rozbrojů,
rodině lásky nedáti jen půl,
planoucí lásky jen více výbojů,
nebýti samotný jako v plotě kůl!
Kde radosti, lásky vůkol je nejvíce?
Chceš-li pak to vědět, navštiv Hoštice!

ZÁMEK

Na základech hoštické tvrze, zbudované pravděpodobně v první polovině 14. století, byl koncem 17. století postaven třípodlažní barokní zámek, přebudovaný v r. 1778 v rokokovém stylu a na počátku 19. století v klasicistním slohu. Tvrz stála v osadě ještě v 17. století (připomíná se roku 1654) a zřejmě i v první polovině 18. věku. Literaturou uváděná barokní přestavba z konce 17. století není doložena, ale dají se předpokládat opravy škod pocházejících z třicetileté války. Panský dvůr se uvádí znovu v roce 1671 a lze předpokládat, že za držení Mořice Ledenického (1672–1689) bylo vystavěno i větší panské sídlo. Je zcela pravděpodobné, že stavitel **Jakub Pánek** z Veselí nad Moravou je autorem projektu, který měl rozhodující podíl na dnešní podobě zámku. Po roce 1779 pracoval pro pány z Geisslernu. V roce 1875 prodal Ludvík Türkheim-Geisslern zámek Adolfu Dubskému z Třebomyslic.

Zámek s rozlehlým parkem stojí mimo komunikační tahy, v klidném prostředí na návrší nad obcí. Je to patrová jednoduchá budova, na čelní straně s vystoupeným balkónkem, podepřeným v přízemí sloupky. Volně stojící hranolovitá budova s mansardovou střechou má **vysoký sokl** (*až do výše 1. patra*), členěný **pásovou rustikou** (*vodorovné pásy oddělené úžlabinami*), v rozích jsou nevysoké **vrstvené pilastry** (*dekorativní architektonický prvek vystupující ze stěny, připomínající sloup*), okna mají **šambrány** (*typ okenních lemů, ozdobné prvky, které rámují a tím zvýrazňují okna*), s výraznými **vrstvenými klenáky** (jakýkoliv kónický dílec použitý k vyzdívání klenby). Úprava průčelí se vstupním **portikem** (*vstupní otevřená sloupová hala* a **atikovou římsou** (*dekorativní architektonický prvek, který prodlužuje fasádu budovy nad hlavní (korunní) římsu tak, že opticky zvyšuje budovu*), nad ním pochází pravděpodobně z 2. poloviny 19. století, stejně tak i **rizalit** (*výstupek, část stavby, která vystupuje z jejího obrysu*) v zahradním průčelí s trojúhelníkovým štítem. Nad hlavní římsou je výrazně zdobený štít.

V zámeckém komplexu je vzácný erb, atika, strop se zlacenými řezbami, mříže, portály v interiéru *(ozdobené orámování vstupu*)**, štuková výzdoba atd.**

První podlaží v části čelního průčelí je zaříznuto do terénu, takže se jeví jako sklepení. Vnitřní dispozice je určena střední síní s dvěma trakty po každém boku a centrálním dvouramenným schodištěm s dřevěným balustrádovým zábradlím. Hala má zajímavou klášterní klenbu se vpadlým vykrajovaným zrcadlem a přechází ve schodiště projevující se navenek rizalitem. Jeho suterén je rovněž přístupný z haly a byl vhodně využit jako sala terena.

Od r. 1920 do roku 1945 byl majitelem zámku František Dubský, synovec Marie Ebner z Eschenbachu.

Dole pohled na tzámek zepředu

Nahože pohled na zámek zezadu.

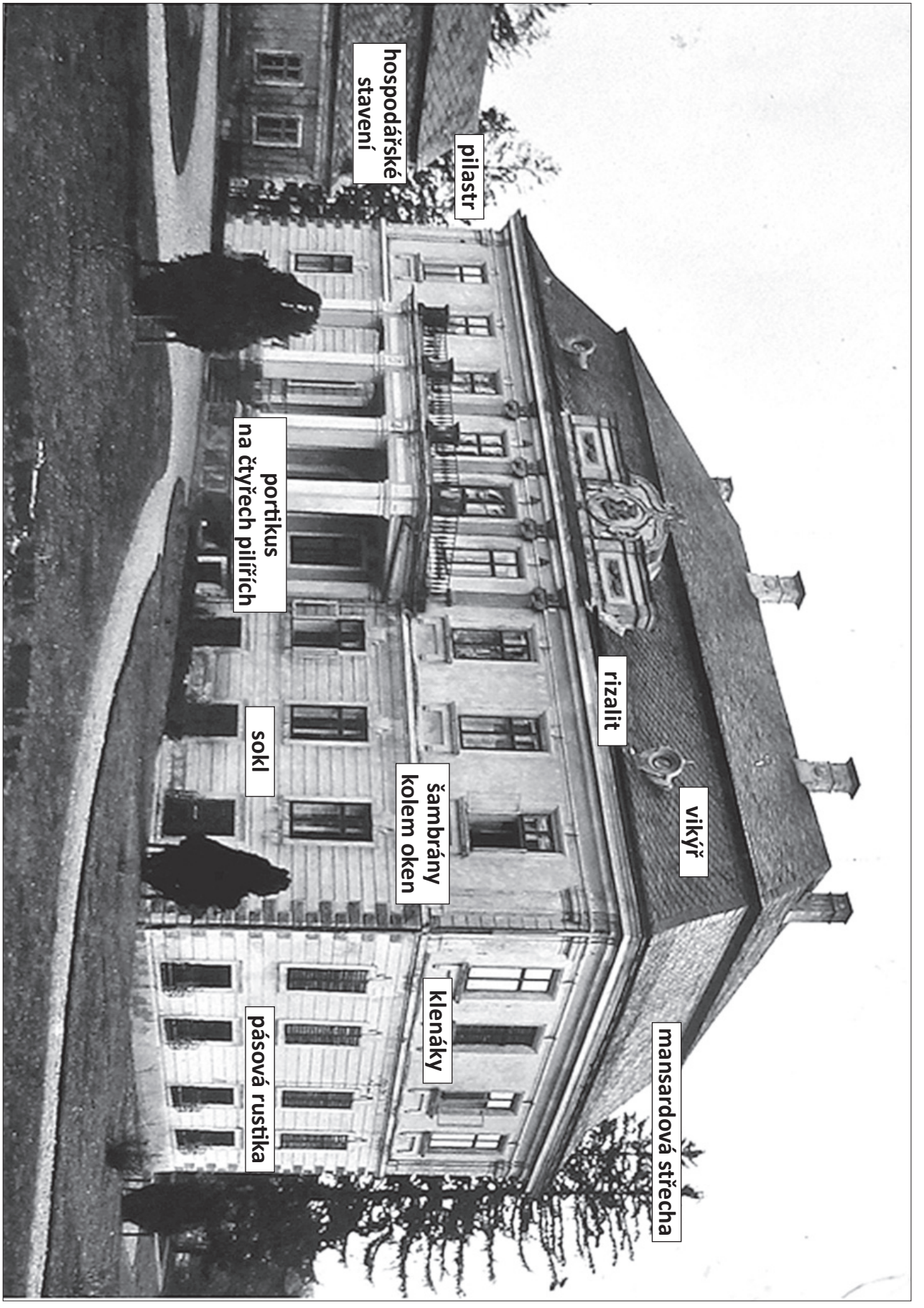
mansardová střecha
vikýř
klenáky
rizalit
pásová rustika
šambrány
kolem oken
sokl
portikus
na čtyřech pilířích
pilastr
hospodářské
stavení

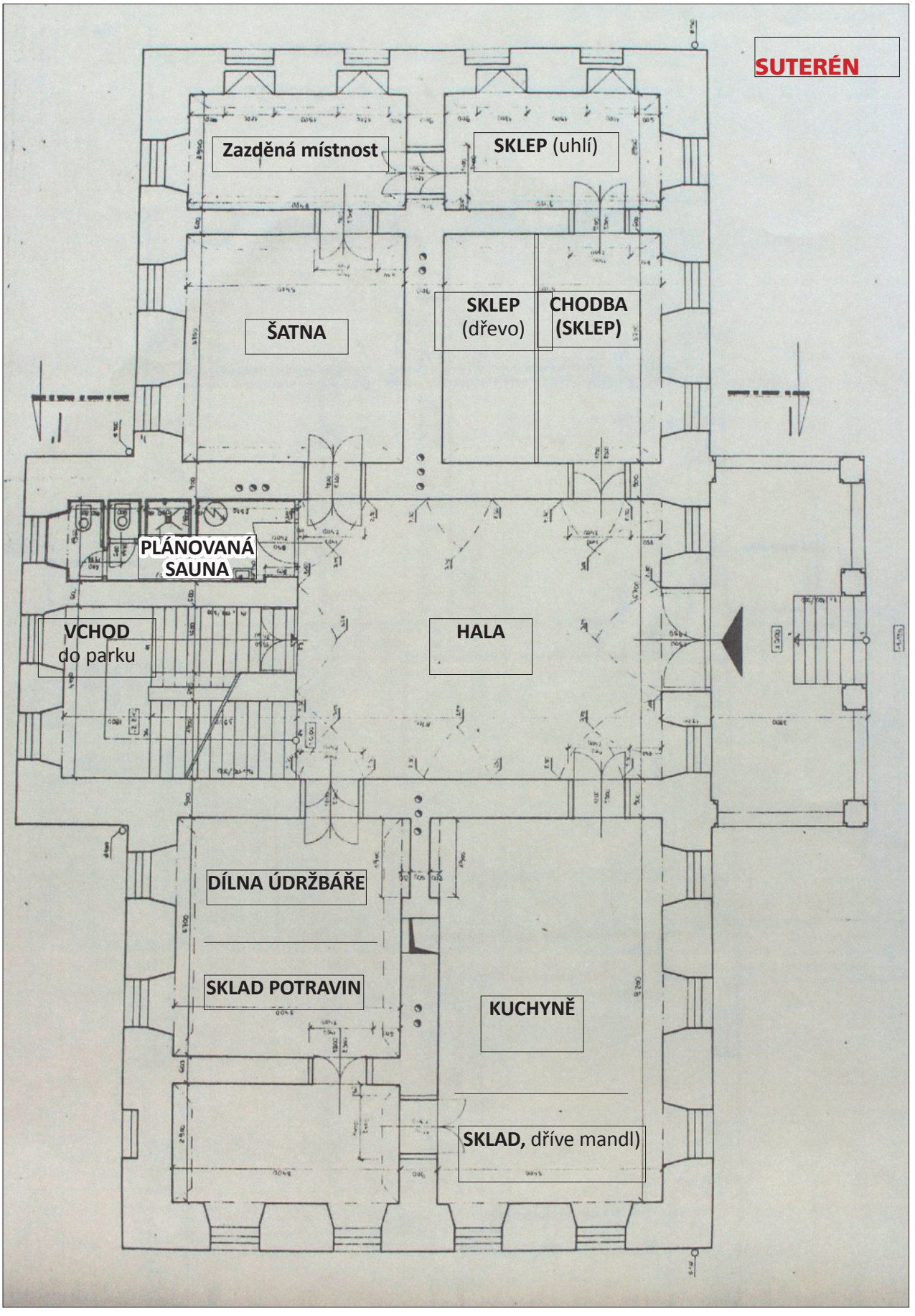
SUTERÉN
Zazděná místnost
SKLEP (uhlí)
ŠATNA
SKLEP (dřevo)
CHODBA (SKLEP)
PLÁNOVANÁ SAUNA
VCHOD do parku
HALA
DÍLNA ÚDRŽBÁŘE
SKLAD POTRAVIN
KUCHYNĚ
SKLAD, dříve mandl)

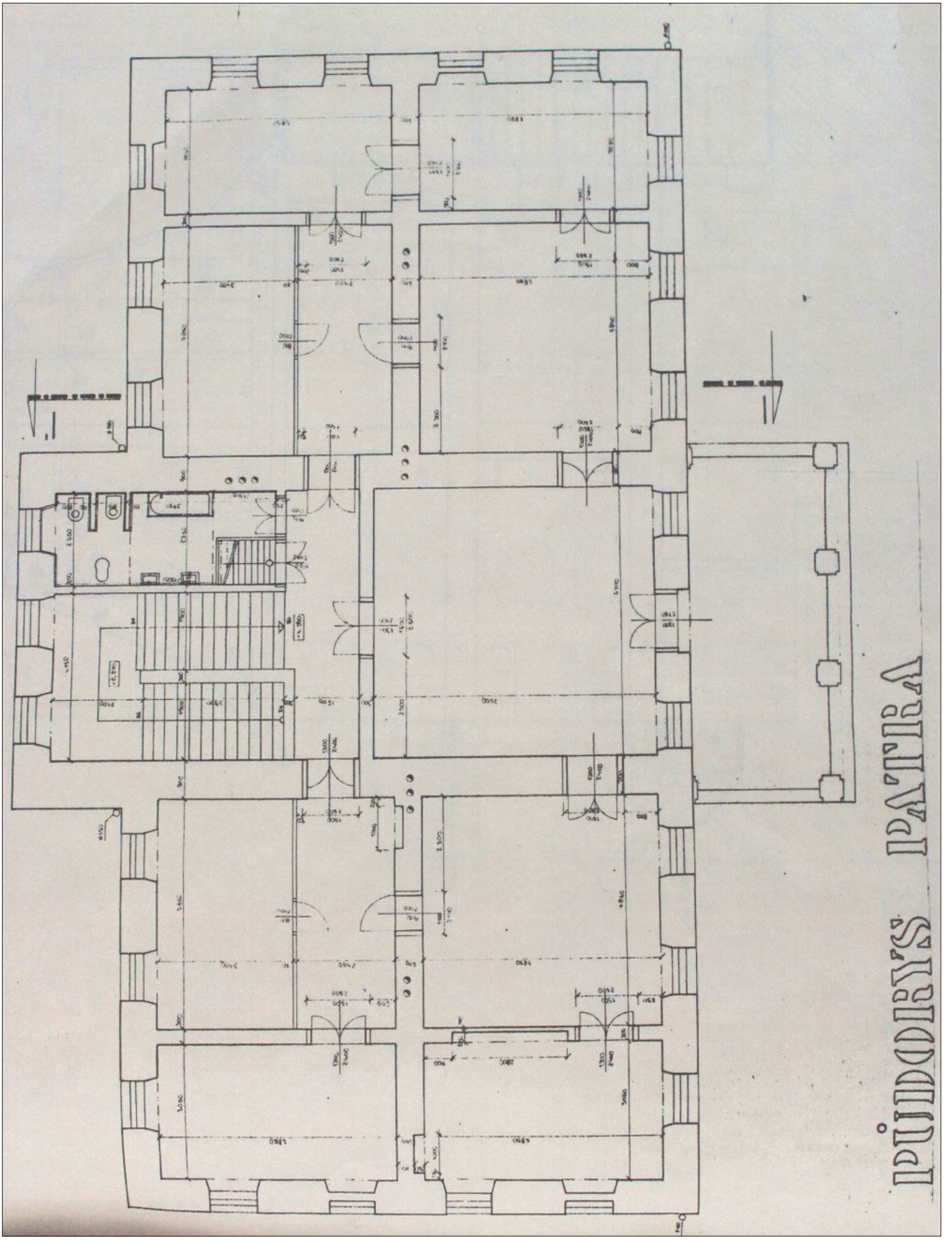

PRIDIDIRYS PATERA

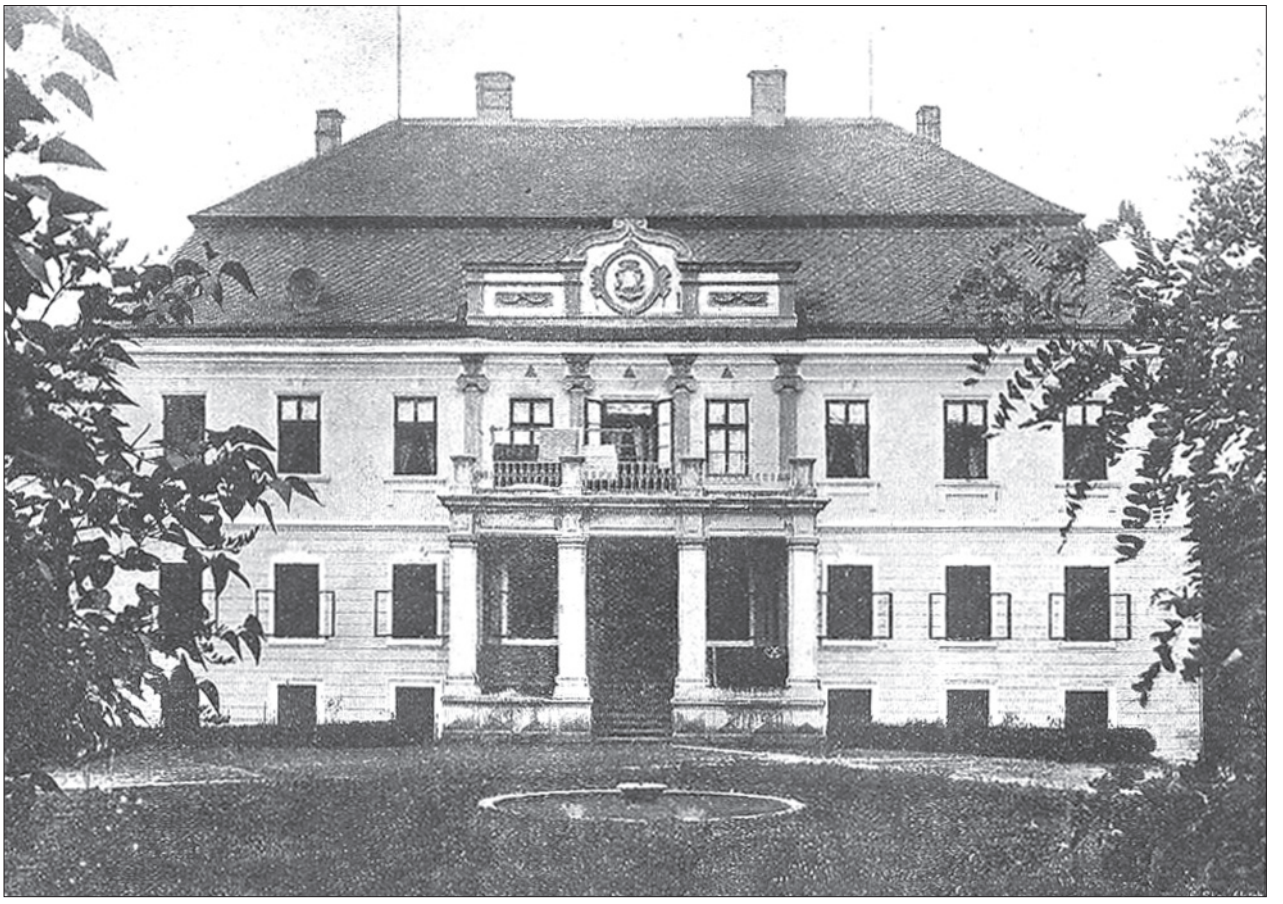

Fotografie zámku v Hošticích

Tristní pohled na zámek v roce 1966

Hoštický zámek po generální opravě v roce 1970

Ferdinand Geisslern

Narodil se 18. 10. 1751 ve Znojmě. Zazářil mezi chovateli své doby. Stal se průkopníkem zemědělského pokroku a říkalo se mu „Moravský Bakewell.“ Zemřel 9. července 1824 v Hošticích.

Původně sloužil jako důstojník ve vojsku, potom pracoval dvanáct let ve státních službách (vykonával funkci zástupce hejtmana brněnského kraje). V roce 1766 byl povýšen do šlechtického a v roce 1769 do rytířského stavu. V roce 1810 byl (společně s bratrem dvorním radou Johannem Nepomukem) povýšen s čestným titulem „Wohlgeboren“ do stavu svobodných pánů Rakouského císařství. Jeho otec, znojemský královský rychtář Jan Jiří, byl zakladatelem rodu Geisslernů. V roce **1779** poblíž Zdounek na Kroměřížsku koupil statek Hoštice. Jan Jiří zemřel roku 1790. Měl dva syny Ferdinanda a Jana Nepomuka. V mužské linii se udržely pouhé dvě generace. Po rezignaci v úřední službě v roce 1782 se Ferdinand ujal řízení statku v Hošticích. Mladý moravský nadšenec, žurnalista a encyklopedik Rudolf André, který na základě Geisslernových úspěchů v praxi vydal v knihu o šlechtění ovcí, hned v úvodu napsal, že Geisslernův statek v Hošticích u Kroměříže se stal doslova **poutním místem zemědělců a chovatelů z celé střední Evropy.**

V průběhu své mnohaleté šlechtitelské praxe se mu podařilo vyšlechtit umělým křížením vybraných jedinců nové plemeno jemnovlnných ovcí, které v době napoleonské blokády nahradilo vzácné merinové ovce, dovážené ze Španělska. Ovce z Hoštic byly vyváženy nejen do všech zemí Rakousko-uherské monarchie, ale i mimo ni. Ferdinand Geisslern vypracoval i promyšlený plemenářský program, do kterého se mu podařilo zapojit i okolní chovatele. Kromě svého členství v Hospodářské společnosti byl pravděpodobně též iniciátorem založení brněnského Spolku chovatelů ovcí. Na vzorné hospodaření hoštického Geisslerna a na jeho snahy po intenzívnějším způsobu obdělávání půdy upozorňuje André v tisku již v roce 1802. V Hošticích prý bylo využito každého místa pro produkci krmiv nebo ovocných stromů, neboť Geisslern byl totiž nejenom vynikajícím šlechtitelem ovcí, ale věnoval pozornost i zkvalitňování chovu skotu a pěstování ušlechtilých ovocných stromů. V Hošticích tehdy byla vybudována nová ovocná školka, ve které bylo vysázeno více než 10 000 ovocných stromů, takže se dvůr podobal krásné ovocné zahradě.

Vedle kostela sv. Jiljí se nachází hrobka svobodných pánů Geisslern-Türkheimů, v Hošticích zvaná „Smutná“, s původním nápisem **RUHE IHRER ASCHE** (odpočívejte v pokoji**)**. Socha ženy na náhrobku je od brněnského sochaře **O. Schweigla.**

Není proto divu, že zanedbaný statek byl v roce 1804 tak zveleben, že jeho hodnota se zvýšila z původních 43 000 zl. na 100 000 zlatých. Za sklizené ovoce nejvyšší jakosti získával Geisslern pravidelně ročně několik set zlatých, za vyšlechtěné ovce a prodanou vlnu ročně několik tisíc zlatých.

Když přišel Ferdinand Geisslern v roce 1782 do Hoštic, byla většina domů v obci z hliněných cihel. V roce 1804 dostával dělník na stavbě silnice denně 20 kr., zatímco jinde se platilo jen 14 kr. Zvláště dobře pak Geisslern platil především své ošetřovatele ovcí. Vyšší životní úroveň se v obci projevovala i tím, že se tu nevyskytovala žádná zločinnost. Geisslern platil ze svých prostředků též vesnického lékaře a veterináře a nechal v obci postavit chudobinec a školu. Ferdinand Geisslern předával své zkušenosti žákům a vytvořil tak moravskou školu chovu hospodářských zvířat, tzv. Geisslernovu školu Jeho průkopnické metody měly pochopitelně velký vliv zejména na jeho okolí. Tak v této době vznikl z podnětu neméně známého moravského podnikatele a odborníka Antonína Valentina Kaschnitze z Weinbergu, ředitele moravských kamerálních statků (statky, které spravovala panovníkova komora), v okolí Hoštic, Zdounek, Litenčic a Kvasic, tak zdatný spolek šlechtitelů ovcí, který neměl ve své životnosti a badatelském zanícení obdoby na celém území Rakouska a Německa.

Osobnost Ferdinanda Geiisslerna znal v té době takřka celý svět. Svými současníky byl nazýván mj. „otcem rakouského chovu ovcí“).

Z Geisslernova výzkumu genetiky čerpal také augustiniánský mnich **Johan Gregor Mendel** (1822–1884), což pomohlo k poznání zákonů dědičnosti.

O zdůraznění významu Geisslernovy práce se také zasadil i profesor **Josef Taufer** (1849–1940). Byla to osobnost uctívaná zvěrolékaři, zemědělskými odborníky a chovateli. Narodil se v Dřínově. Vysokou školu zvěrolékařskou vystudoval ve Vídni. Snažil se o rozvoj a zkvalitnění chovu hospodářských zvířat, zejména skotu a koní. Jako vysokoškolský profesor vychoval řadu odborníků. Vedle brněnských studentských kolejí nese jeho jméno také Veterinární škola v Kroměříži. Rodná obec Dřínov udělila dr. Tauferovi při příležitosti jeho 60. narozenin v roce 1929 čestné občanství a v roce 1939 mu byla na rodném domě č. 34 odhalena pamětní deska. Jeho pamětní deska je umístěna též v průčelí vstupní haly Tauferových kolejí.

Ferdinandův bratr **Jan Nepomuk Geisslern**(1755–1837) vystudoval práva a působil u moravského tribunálního soudu. Později pracoval v rakouské dvorské kanceláři. Těsně před svým penzionováním mu jeho plat i výnos z prosperujícího hoštického velkostatku umožnily roku 1830 vydražit zanedbané panství Černou Horu na Blanensku, kde chtěl strávit zbytek svého života. Často sem zajížděl a staré sídlo Černohorských z Boskovic dostalo po 240 letech stálého pána, jehož přítomnost měla na Černou Horu blahodárný vliv. Panství se však z nového pána dlouho netěšilo, neboť Jan Nepomuk Geisslern zemřel roku 1837 jako poslední svého rodu ve věku 82 let v Badenu u Vídně. Oprava černohorského zámku byla dokončena až po jeho smrti. Černá Hora přešla na Geisslernovu manželku Josefu, (zemřela 1842), dceru královského dvorního rady Karla Ludwiga Frhr. von Türkheim. Tento pár zůstal bezdětný. Geisslernovo dědictví získal Josefin synovec, Dr. med. Ludwig Frhr. von Türkheim von Geislern. Ten Hoštice prodal v roce 1875 hraběti Adolfu Dubskému.

Černohorský rodák, genealog Josef Pilnáček o rodech Geisslernů a Türkheimů prohlásil:

„Ačkoliv byli řečí a snad i duchem našemu kraji cizí, přece s nemalou láskou a péčí věnovali se všemu, co k zvelebení panství černohorského vedlo.“

ZAJÍMAVOSTI

Je to fantazie nebo pravda? Vypráví se, že v dávných časech byla tato hrobka spojena se zámkem tajnou chodbou, aby vrchnost nebyla rušena. Zní to velmi nepravděpodobně, ale kdo ví?

Vždyť stavět tajné chodby v minulosti bylo velmi časté. Na hrobce je uvedeno již jméno s jedním s.

Zum andenken
an die familie Geislern
erbauel in die leichen überführt
im jahre1820

Seil 1852 auch Freiherrliche
Turkheimische familiengruft

(Na památku rodiny Geislernovy uložené do hrobky roce. 1820. Od r. 1852 je to také rodinná hrobka rodiny Tutkheimovy).

O významu Ferdinanda Geisslerna a Hoštic svědčí ohlasy v tisku v Evropě a dokonce i v daleké Austrálii z roku 1914.

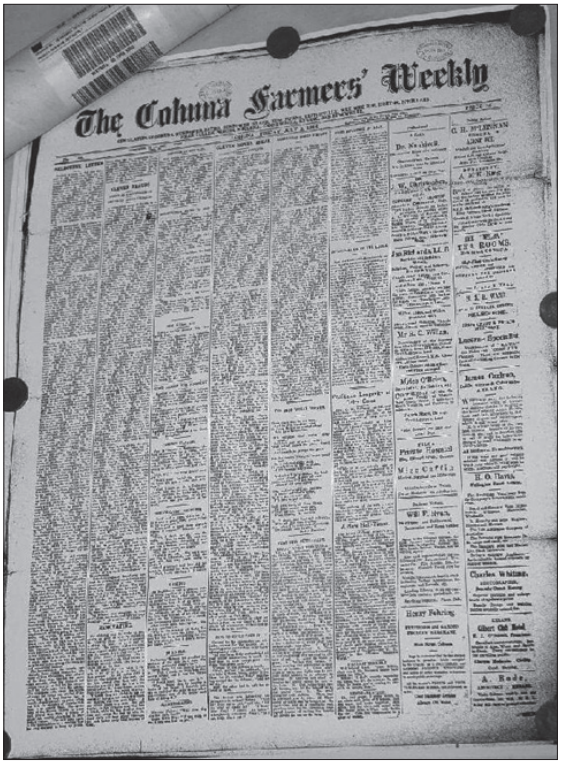
The Cohuna Farmers' Weekly

Popis erbu:

Čtvrcený štít. V prvém a čtvrtém zlatém poli vyniká z půlící linie polovina černého zlatě korunovaného orla. Druhé a třetí červené pole bez figur. Přes vše šikmé stříbrné břevno pokryté třemi modrými liliemi nad sebou. Na štítě spočívá baronská koruna o pěti perlách. Nad korunou tři korunované turnajské přilby. Klenoty: I. Dva buvolí rohy, pravý zlato-černě a levý červeno-stříbrně dělený. Přikryvadla černo-zlatá. II. Zlatě korunovaný černý orel, přikryvadla zprava černo-zlatá a zleva modro-stříbrná. III. Tři pštrosí pera: modré, stříbrné, červené; přikryvadla modro-stříbrná. Štítonoši dva berani stojící na půdě (zřejmě kvůli chovu ovcí).

Polní maršál Johann Heinrich von Schmitt (Henry Sebastian)

(1743–1805)

Heinrich von Schmitt byl ve své době jako jeden z nejlepších a nejvýznamnějších důstojníků císařské rakouské armády.

„Měl veliké charisma: štíhlá postava, jemné rysy obličeje a v tomto jediném tak nezaměnitelném výrazu laskavosti a otevřenosti, že jste nemohli dívat se na něj, aniž byste se necítili být mu nakloněni. Hlavním rysem jeho povahy byl ale výrazný klid, každá událost jako by se byla zdála dopředu vyřešena.“

Heinrich von Schmitt se narodil jako syn císařského rakouského kapitána **v Bavorsku**. Podle některých údajů se narodil v Pešti (Budapešť) v Maďarsku.

Po otcově smrti, asi čtrnáctiletý, vstoupil r. 1758 do Rakouské vojenské **inženýrské školy ve Vídni**. O tři roky později se stal podporučíkem pěšího pluku. V roce 1764 byl poslán do topografického oddělení generálního štábu v Čechách. Nedostatky dobrých map byly ostře pociťovány v operacích proti Prusům. V roce 1769 byl povýšen na poručíka a **vzat do generálního štábu**. Od té doby až do roku 1778 zde pracoval na vytváření nových map.

Bitva u Dürnsteinu (1905) na dobové malbě

V roce 1778 byl povýšen do hodnosti kapitána a poslán na průzkum do Bosny. Po vypuknutí války s Turky se zúčastnil několika bitev a r. 1788 byl vyznamenaný v bitvě u Šabacké pevnosti v Srbsku.˝- Téhož roku byl povýšen na majora. Jeho povýšení na podplukovníka následovalo v r. 1790. Poté byl Schmitt přeložen do generálního štábu armády hraběte von Loudona v Čechách. V roce 1791 byl po-

slán do rakouského Nizozemí (Belgie), kde pracoval na generálním štábu a měl nařízeno bojovat proti místním povstáním. V září 1793 byl povýšen na plukovníka. Po vítězné bitvě o Würzburg (2. září 1796) byl povýšen na generálmajora. Jako první poradce arcivévody Karla měl Schmitt v příštích letech v období od srpna 1796 do března 1800 prominentní roli v operacích císařské armády v jižním Německu. Nicméně, v r. 1799 došlo k velkým neshodám mezi ním a arcivévodou Karlem a Schmitt na svou žádost odešel do důchodu. Polní maršál Schmitt nebyl nikdy ženatý**.**

Odešel za svým přítelem Ferdinandem Freiheernem Ritterem von Geisslernem na zámek Hoštice u Kroměříže. Oba měli velikou zálibu jak v agronomii tak i v Napoleonikách. Celých pět let zde pobýval a pomáhal hraběti jak s jeho zálibou ve šlechtění, tak zde řešili taktické a strategické plány probíhající války. Zde mohlo také dojít k základům Schmittova díla: „Reliéf, půda a historie využívání půdy na Morgenbachtal a v Trechtingshausenu.“

V roce 1805 byl povolán císařem Františkem II. zpět do armády, aby svými zkušenostmi pomohl rakouské armádě v bojích **proti Napoleonovi**. V listopadu 1805 se setkal v Melku se slavným ruským generálem **Kutuzovem** (1745–1813), který je považován za jednoho z největších vojevůdců carského Ruska. Polní maršál a kníže Smolenský, svedl řady bitev s Turky a především s Napoleonem, které ho nesmazatelně zapsaly do dějin. Legendární se stala hlavně jeho ústupová taktika, na kterou nakonec doplatil i samotný Napoleon.

*S*chmitt navrhl operační plán pro boj o Dürnstein, který byl důležitou součástí úspěchu proti neporaženým francouzským vojskům císaře Napoleona. Při speciální operaci **11. listopadu 1805** ve večerních hodinách, kdy tma zvýšila všeobecný zmatek, polní maršál Schmitt padl. Byl čtyřikrát střelen, a to pravděpodobně omylem ruských spolubojovníků.

Jeho hrob nebyl nikdy nalezen, ale poblíž tohoto místa, v parku poblíž města Krems, byl v roce 1811 postaven císařem Františkem památník. Na něm se oslavuje brilantní vítězství u Dürnsteinu, které však pravděpodobně nemělo žádný rozhodující vliv na průběh války, ale v těch pochmurných dnech mělo povznášející vliv na morálku a také měl strategický úspěch, díky kterému se Rusům zdařil spořádaný

POMNÍK HEINRICHA VON SCHMIDTA

Bitva o Dürenstein (také známá jako bitva o Loiben) byla bitva třetí koaliční války napoleonských válek . Ta se konala dne 11. listopadu 1805 (tři týdny po bitvě u Ulmu a tři týdny před bitvou u Slavkova). Zde se po bitvě nenašlo tělo Schmidta, a proto se postavil pro tohoto polního maršála pomník v městském parku ve městě Krems (Kremže), mramorový sarkofág od Guiseppe Pissaniho z roku 1810, a rytce Karla Hermana von Pfeiffera, zřejmě podle jedné kresby Philipa Millera. Tento památník se odhalil roku 1811.

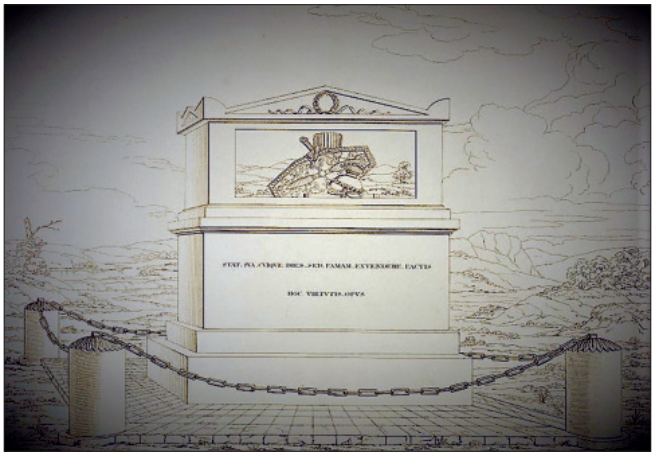

Obraz památníku s hlavním pohledem na sarkofágu, na němž může být viděn hrdina umírající v náručí vítězství, byl vyrytý zručným rytcem Karlem Hermannem Pfeifferem . Krásně provedený list je věnován arcivévodovi Karlu.

A na samotném místě bitvy u Dürnsteinu, kde Schmidt zemřel, byl postaven památník podle návrhu Baurata Friedricha Schachnera z Vídně. Nachází se na nejvzdálenějším ostrohu Höhereckbergu, posledním postavení generála Gazana.

V přízemí památníku je kaple a kostnice. V horní části, která má tvar kazety, jsou v reliéfů zobrazeny Mortier, Kutuzov, Schmitt a lovec Bayer. Nápisy v němčině, francouzštině a ruštině připomínají boje.

Památník byl otevřen 27. června 1905.

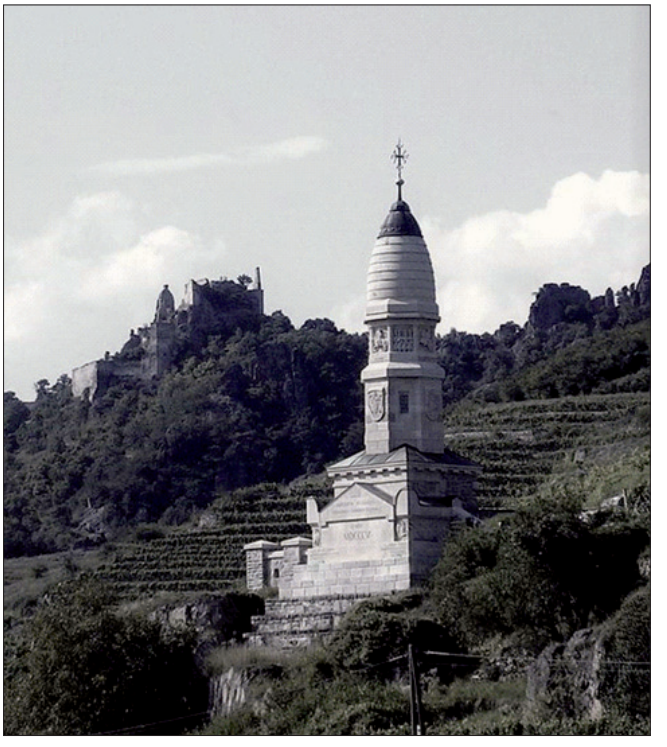

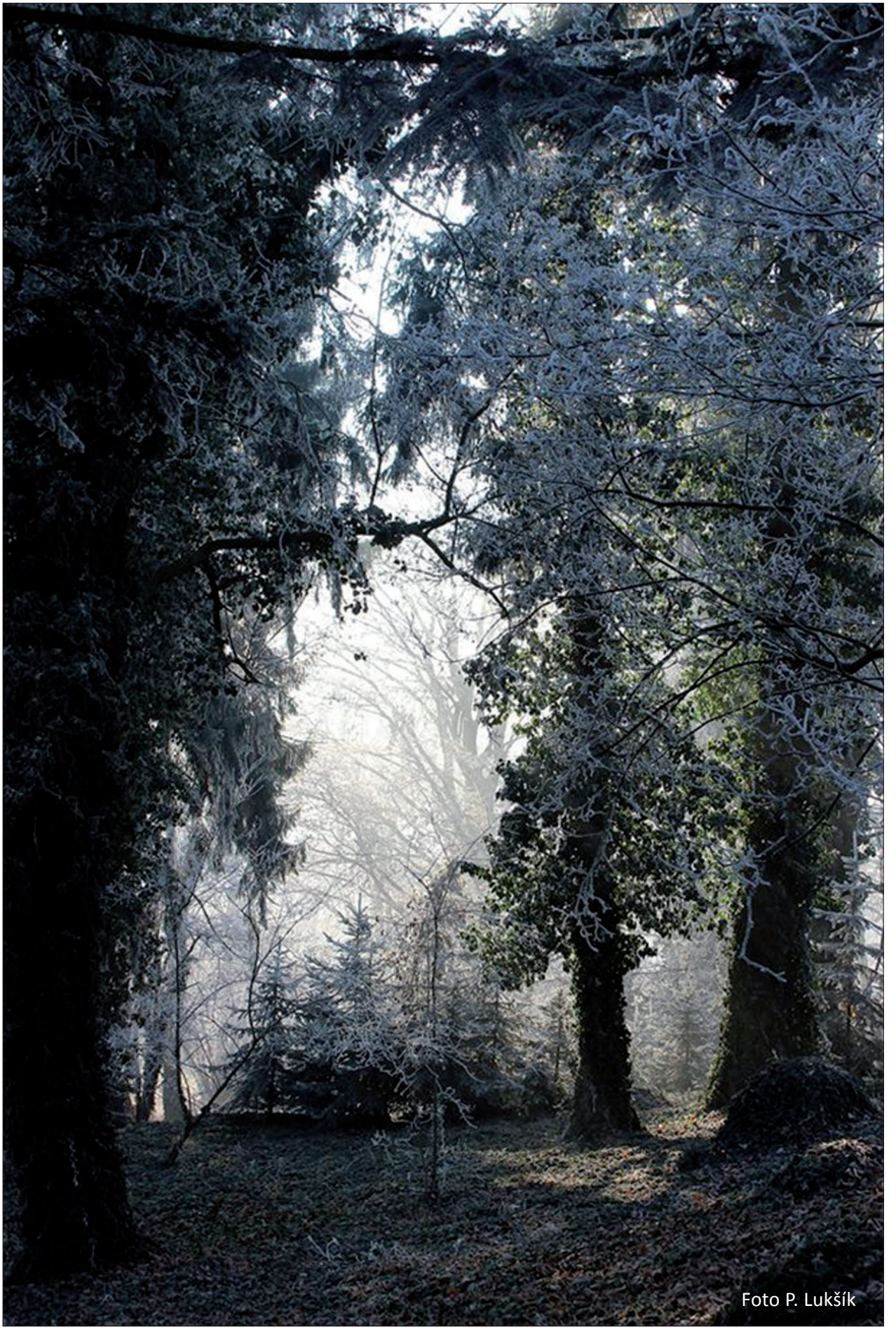

Foto P. Lukšík

Zámecký park v Hošticích

„K místnímu zámku přiléhal v minulosti středně velký a na svou rozlohu dendrologicky bohatý park. Nejcennější dřeviny se nacházely v nejbližším okolí budovy. Vznikla zde výrazná barokní dispozice s uzavřeným cour d´honneur (nádvořím) se symetrickými vstupními a bočními pavilóny, z nichž se dochoval jen východní. Prostranství před zámkem zdobila krásná kašna s vodotryskem, se samospádovou vodou. Drobná barokní zahrada měla před zahradním průčelím zámku parter (přízemní část zahrady), lemovaný stříhaným loubím, na nějž navázala spodní část s alejí. Obě části byly vázány hlavní osou dispozice, na jejímž křížení ležel zahradní pavilón a která pokračovala před zámkem alejí do krajiny. Na začátku 19. století se k cenné dispozici na jihu za silnicí družily užitkové zahrady se skleníkem a s rybníkem, s umělými ostrůvky a s kruhovým pavilónem. Rozloha 2 ha.

Rostlo zde asi 16 jehličnanů (druhů) a 38 listnáčů. Z jehličnanů stojí za upozornění některé **cypříšky** a **zeravy.** Mezi významnější listnáče lze zařadit **dřezovec**, **ořešák černý** a **platan**.

Nejvýznamnější dřeviny jehličnaté:

Borovice černá rakouská – *Pinus nigra var. austriaca*

Taxon se značným významem v okrasném sadovnictví. Přirozeně roste hlavně na vápencích a hadcích v Rakousku a Chorvatsku. Pěkná skupina šesti stromů ve spodní části parku (největší 25 m, 220 cm). (*V současnosti jsou v parku jen zbytky této nádherné skupiny borovic).*

Listnaté:

Dřezovec trojtrnný – *Gleditsia triacanthos*

Řada stromů podél oplocení ve spodní části parku (největší 25 m, 270 cm). Každoročně kvetou, ale jen řídce plodí. Severoamerický druh se značným významem v našem okrasném sadovnictví. Je teplomilnou dřevinou se značnými nároky i na světlo a vyššími nároky na vlhkost půdy.

Ořešák černý – *Juglans nigra*

Druh z východní části Severní Ameriky má u nás nejen význam jako parková, ale i lesní dřevina především v nížinách, respektive pahorkatinách, na vlhčích půdách. – *Starý strom (25 m, 245 cm) už v parku není, je vysazen nový.*

Platan javoristý – *Platanus acerifolia*

Zajímavá dvojice stromů. Mezi sebou jsou oba exempláře spojeny silným, ze země vyčnívajícím ko-

ZÁMECKÝ PARK V ROCE 2017

Zámecká brána, kterou se vchází do parku, stojí přímo proti budově zámku. Prostranství před ní je pokryté trávníkem a kruhovitě vysázenými květinami kolem **starodávné kašny**, která tvoří dominantu tohoto nádvoří. Dříve tu byl i vodotrysk a studna, která sloužila jako zdroj vody nejen pro kuchyni. Okolo kašny byl uzavřený prostor, který tvořila jednak budova zámku, dvě budovy školy a dvě obytné budovy, celkem 5 budov. Dnes stojí jen dvě, zámek a jedna z budov. Po zbourání dvou stavení škol, kde svobodný pán z Geisslernů vyučoval své metody šlechtění, zde vzniklo prázdné místo, kde bylo vysazeno mnoho keřů tisu, nebo buxusu, který byl pravidelně střižen ve výšce asi 2.5 metru. Byl tvarován do oblouku, aby kopíroval kulatý tvar kašny a vytvořil tak opět uzavřený prostor. Po pozdějším vykácení byl zde pokus opět toto místo osadit jakkoli důstojně, což se moc nedařilo a poté, co místo opustily poslední děti z dětského domova, se tento prostor stal víceméně skládkou. Ještě dnes je vidět na jednom z pískovcových pilířů, který zřejmě sloužil jako vymezení cest pro kočáry, do jaké výšky tato navážka čněla.

Po zakoupení zámku novým majitelem se toto místo osadilo keři barevnými, které doplňují stávající stromové patro, skládající se hlavně z javorů, lip, jilmů, jasanů, akátu, dvou tújí a velkého tisu.

Do tohoto prostoru kromě karagan, pivoněk, rododendronů, mochen, juk a dalších byla vysazena spousta vytrvalých bylin, kde jako zástupci těch starých druhů jsou například bohyšky a bergénie.

Jako jeden z pilířů barevnosti a veselých barev byly vysazeny skupinky růží. Tyto například přichyceny na sloupech u vstupu do budovy zámku umí přes léto vytvořit ze stovek květů červených, růžových a i bílých nádherný barevný obraz. V tomto prostoru, který obepíná právě kašnu, doplňuje všechny tyto barvy i tvary střižený krušpánek (Buxus), v pravidelném stylu doplněný čtyřmi koulemi a čtyřmi jehlany.

Vpravo od hlavní zámecké brány roste skupina stromů s pozoruhodnými kmeny. Jsou to javor, habr, lípa, akát a zajímavě ohnutý kmen jilmu.

Ještě dnes je znát poněkud propadlé místo, kde stávala **pýcha hoštického parku**, staletý nádherný **jilm.** V roce 1930 měl ve výši 150 cm od země obvod 6,70 m. Přetrval mnoho bouří, ba i rok 1945, kdy se jednalo o osudu obyvatelstva i obce. Nejvíc byl poškozen v roce 1969. Poslední týden v březnu namrzlo tolik náledí na větve, že několik haluzí tíhu nevydrželo a ulomily se.

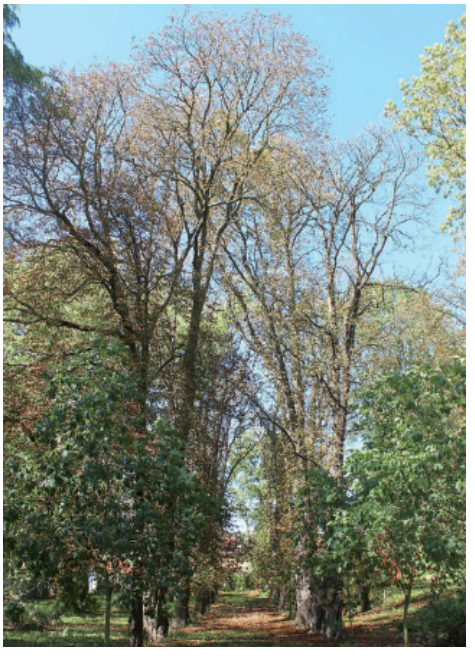

Ulomila se i jedna silná boční větev. V roce 1970 měřil obvod kmene 8 m 30 cm. V roce 1971 začal strom chřadnout a pomalu usychal a v roce 1974 uschl celý. Někteří odhadovali jeho stáří na 800 let. Z tohoto místa je vidět na bývalou panskou stodolu, kde kdysi stávala i drtička kamene, která sloužila na zpracování kamene na cesty a chodníky. Zde jsou vysazeny keře klokoče zpeřeného (*Staphylea pinnata*), keře poměrně neznámého, avšak velmi pohledného a zajímavého. Tento keř je však známý nejen díky písničce J. Suchého. Jeho semena vždy lákala k dekorativnímu využití. Zejména v minulosti se používala krásně kulatá černá semena na výrobu kuliček u růženců. V hoštickém parku roste klokočí u plotu směrem k faře. Vedle lípy rostly dva javory a branka, kterou vrchnost chodila do kostela. I v dnešní době lze najít chodník, po kterém chodívali.

Pokud půjdete podél plotu směrem dolů, tak naproti boční zdi zámku každého upoutají vysoké **jasany**, dosahující výšky 25 m. Celé prostranství za zámkem je lemováno ze tří stran dvěma řadami **lip** a za nimi jednou řadou **habrů**. Lípy, aby měly krásné koruny, bývaly řezány a tvarovány ve třech metrech a habry, aby byly nižší než lípy zřejmě ve výšce okolo 2 metrů.

Ve střední části parku je zachováno prostranství, kde kdysi stál **zahradní pavilón**, ve kterém odpočívala nebo psávala spisovatelka Marie Ebner-Eschenbach. Podle vyprávění existuje obraz, na kterém byla vyobrazena právě zde v altánku. Bohužel se neví, kde se tento obraz v současnosti nalézá.

Blízko tohoto místa roste snad nejpozoruhodnější strom v celém parku. **Buk lesní** *(varieta Atropunicea)*. Pozoruhodný kmen tohoto stromu připomíná postavu ženy. Má ženská prsa i klín. Úžasná je i rozložitá koruna, jejíž červená barva září do okolí. V současné době (2017) má ve výšce 150 cm obvod 355 cm.

V zámecké zahradě, z druhé strany od silnice byla malá branka, kterou chodily děti na autobus. Od branky k zámku vedl pěkný chodníček, velmi udržovaný a asi uprostřed chodníčku na pravé straně stojí právě tento krásný strom. Asi 40 metrů od tohoto směrem ke dvoru roste druhý buk lesní, který má obvod 380 cm.

Ve spodní části parku směrem k dřívějšímu panskému dvoru poničila velká bouře v roce 2007 velké množství stromů. Krásným pozůstatkem z dávných dob je nádherná **kaštanová alej,** která se napojovala na cestu do Honětic a končila branou do panského dvora.

Ze vzácnějších stromů zde stojí **dřezovec** (*Gleditsia triacanthos*). Asi uprostřed parku blízko plotu u cesty stojí pozoruhodné stromy, (podle některých odborníků se jedná o jeden strom), **platany javoristé** (*Platanus acerifolia*), lidově uváděné jako Eva a Adam. Říká se jim tak proto, že nemají oděv a v ráji se líbají větvemi. Vpravo štíhlejší Eva, je v současnosti láskyplně obývána včelkami a vpravo od ní se odklání mohutnější Adam.

V levém rohu u dvora stávala ledárna, kam se vozil led na valnících a tam se také zpracovával. Na tomto místě se vybudovalo betonové kolo na taneční zábavy. Od branky nahoru je poznat cesta, lemovaná lucerničkami, kterou se chodilo v době dětského domova. Po pravé straně se mísí většinou smrky s různými druhy javorů, borovic, jasanů a akátů. Za ještě stojící hospodářskou budovou stávaly dříve skleníky. V **hospodářské budově byla nalezena stará truhla, která podle vyprávění pamětníků prý kdysi patřila samotné Marii Ebner-Eschenbachové**

I v dnešní době hoštický park žije, kvete, voní a zpívá. Díky kladnému přístupu nového majitele k našim památkám, historii a lásce k přírodě je o park dobře pečováno. V dřívějších dobách tomu tak nebylo a bylo napácháno hodně škod. Některé už nešlo napravit. Problém vznikl v roce 1946, kdy z parku odešel zahradník a jeho nástupci neznali dendrologii i profesionální zahradnickou práci a tím došlo k úbytku vzácných druhů. Zřejmě z praktických důvodů se do parku nasadilo hodně smrků. Taktéž náletové rostliny se nechávaly volně bujet. Osivo z těchto náletů zaplavovalo park tak, že na některých místech úplně změnily jeho ráz. Nastestí po zlikvidování většiny náletových keřů, hlavně bezu, se postupně začaly objevovat původně nasazené byliny jako brambořík, konvalinka, ladoňka nebo také kokořík. Taktéž v okolí platanu se začaly objevovat koberce jarních cibulovin a jarních bylin. Ty postupně mění barvu ze žluté (sasanka pryskyřníkovitá), na bílou (zapalice žluťuchovitá, sasanka bílá), opět na žlutou (křivatec žlutý) a konečně na modrou až fialovou (fialka, plicník). I u plotu se najednou směrem k části „za stodolou“ objevila ladoňka, která tam dříve nebyla vidět. Spousty rostlin trpěly po desítky let pod příkrovem křovitého patra, bez přístupu světla.

Když jim byla dána svoboda, začaly růst a rozrůstat se. A tak jako mozaika se po malých částech skládal nynější obraz parku v režii samotné přírody. Byla sice snaha dát zpět některé původní druhy, ale z důvodu chybějící dokumentace, jako plánů, fotografií a dat bylo toto více méně znemožněno.

VZÁCNÉ KVĚTINY V ZÁMKU

Křivatec žlutý (Gagea lutea)
Vytrvalá cibulnatá bylina z čeledi liliovitých (*Liliaceae)* vysoká 10-25 cm, nejstatnější z našich křivatců. Z jediné cibule vyrůstá jeden přízemní list široký 7–15 mm, obvykle trojžilný a vždy kápovitě zakončený. Kvete v březnu a dubnu, někdy dokvétá až do května. Křivatec žlutý je vlhkomilná rostlina, roste hojně v lužních lesích, vlhkých křovinách, sadech a parcích, upřednostňuje hlavně polostín.

Sasanka pryskyřníkovitá *(Anemone ranunculoides)*

15–25 cm vysoká bylina s plazivým oddenkem. Květy jsou žluté, pravidelné, s pěti okvětními lístky, na rostlině bývá obvykle jeden. Plody jsou nažky. Roste ve vlhkých lesích, křovinách, pobřežních porostech toků a řek na kyprých, humózních, slabě kyselých, hlinitých a písčitých půdách. Sasanka pryskyřníkovitá se řadí mezi vytrvalé rostliny, které vyrůstají časně na jaře ještě před olistěním stromů. Tak jako všechny sasanky je i tento druh jedovatý.

Zapalice žluťuchovitá (*Isopyrum thalictroides*)

je druh rostliny z čeledi pryskyřníkovité. Jedná se o vytrvalou jednodomou bylinu s oddenkem, nejčastěji 15–30 cm vysokou. Tvarem listů nápadně připomíná některé druhy rodu žluťucha (*Thalictrum*), odtud její název. Lístky jsou široce obvejčité, většinou nepravidelně trojlaločné až trojsečné. Květy jsou oboupohlavné, uspořádány do hroznu, na asi 1,2–3,5 cm dlouhých stopkách, bílé, zřídka s růžovým nebo fialovým nádechem. Ve střední Evropě kvete nejčastěji v březnu až v dubnu. Jedná se o evropský druh.

Mléčivec velkolistý *(Cicerbita macrophylla* **)**

patří do rodu vytrvalých mléčicích rostlin, v minulosti byl součásti rodu locika. Jsou to jednoleté nebo vytrvalé rostliny vyrůstající často z oddenků. Listy mívají lyrovitě zpeřené i nedělené, po obvodě nepravidelně hrubě zubaté. Květy jsou barvy namodralé nebo purpurové, výjimečně i bílé a bývají na vrcholech lodyh seskupeny do koncových lat nebo hroznů. Listy a hlavně lodyha je prostoupena pletivem naplněným mléčnou lepkavou šťávou latexem, která po poranění z rostliny vytéká, sráží se a uzavírá takto vzniklé poranění.

STROMY, KEŘE V ZÁMKU (2017)

LISTNÁČE:

Acer Campestre, Platanoides, Pseudoplatanus, Rubra, Palmatum, Negundo (**Javor var**.)
Actinidia colomicta (Aktinidie kolomikta, **Kiwi**)
Aesculus hippocastanum, var.carnea, briotii (**Jírovec maďál, kaštan var**.)
Amelanchier lamarckii (**Muchovník** Lamarckův)
Aronia prunifolia (Temnoplodec, Aronie)
Berberis vulgaris, thunbergii, var. atropurpurea (**Dřišťál var**.)
Betula pendula (**Bříza bělokorá**)
Buddleia davidii (**Komule Davidova**)
Buxus sempervirens (**Zimostráz stálezelený**, **krušpánek**)
Caragana arborescens (**Čimišník stromovitý**)
Carpinus betulus (**Habr obecný**)
Catalpa bignonioides (**Katalpa trubačovitá**)
Cercis canadensis (**Zmarlika kanadská**)
Clematis vitalba (**Plamének plotní**)
Cornus sanguinea, alba, antarctica (**Dřín, svída** var.)
Corylus avellana (**Líska obecná**)
Cydonia oblonga (**Kdouloň obecná**)
Deutzia scabra (**Trojpuk drsný**)
Diospiros kaki (**Tomel japonský**)
Enkianthus campanulatus (**Enkiantus zvonkovitý**, Datyně)
Euonymus europaeus (**Brslen evropský**)
Exochorda racemosa (**Hroznovec hroznatý**)
Fagus sylvatica, sylvatica var. atropunicea (**Buk lesní**)
Forsythia suspensa, intermedia (**Zlatice var**.)
Fraxinus excelsior (**Jasan ztepilý**)
Gleditsia triacanthos (**Dřezovec trojtrnný**)
Hedera helix (**Břečťan popínavý**)
Hydrangea macrophylla (**Hortensie velkolistá**)
Chaenomeles speciosa, japonica (**Kdoulovec *ozdobný, japonský***)
Chionanthus virginicus (**Bělas Virginský**)
Juglans nigra (**Kaštan černý**)
Kerria japonica (**Zákula japonská**)
Koelreuteria paniculata (**Svitel latnatý**)
Laburnum anagyroides (**Štědřenec odvislý**)
Ligustrum ovalifolium (**Ptačí zob**)
Liriodendron tulipifera (**Liliovník, lyrovník tulipánokvětý)**
Maclura pomifera (**Maklura oranžová**)
Mahonia aquifolium (Mahónie cesmínolistá)
Malus sp. (**Jabloň**)
Mespilus germanica (**Mišpule obecná**)
Morus alba, nigra (**Moruše bílá, černá**)
Parthenocissus tricuspidata, cinquefolia (**přísavník, loubinec trojlaločný, pětilistý**)

Paulownia tomentosa **(Pavlovnie plstnatá**)
Peonia suffruticosa, officionalis (**Pivoňka dřevitá, lékařská**)
Philadelphus microphyllus, coronarius (**Pustoryl maloliský,věncový**)
Phellodendron amurense (**Korkovník amurský**)
Platanus x acerifolia (**Platan javorolistý**)
Potentilla fruticosa (**Mochna křovitá**)
Prunus avium (**Třešeň ptačí**)
Prunus cerasifera (**Slivoň myrobalán**)
Prunus cerasus (**Višeň**)
Prunus laurocerasus (**Bobkovišeň lékařská**)
Prunus padus (**Střemcha obecná**)
Pyrus sp. (**Hrušeň**)
Ribes rubrum, alba, aureum, nigrum, nigrum x uva--crispa (**Rybíz červený, bílý, meruzalka, černý, josta**)
Rhododendron sp., Azalea (**Rododendron, Azalka**)
Rhus typhina (**Škumpa orobincová**)
Robinia pseudoacacia (**Trnovník akát**)
Rosa canina, rugosa, chinensis (**růže** var.)
Rubus idaeus, vulgare (**Ostružiník, maliník**)
Sambucus nigra (**Bez černý**)
Sophora japonica (**Jerlín japonský**)
Sorbus domestica (**Jeřáb oskeruše**)
Spiraea arguta, alba, vanhouteii (**Tavolník var**.)
Staphylea pinata **(Klokoč zpeřený**)
Symphoricarpos albus (**Pámelník bílý**)
Syringa vulgaris (**Šeřík obecný**)
Tamarix parviflora (**Tamaryšek malokvětý**)
Tilia cordata, americana (**Lípa srdčitá, americká**)
Ulmus carpinifolia (**Jilm habrolistý**)
Viburnum opulus, rhytidophyllum (**Kalina obecná, vrásčitolistá**)
Weigela florida (**Weigelie růžová**)
Yucca filamentosa (**Juka vláknitá**)

JEHLIČNANY:

Abies alba, (**Jedle bělokorá**)
Cedrus libani (**Cedr libanonský**)
Chamaecyparis pisifera, (**Cypřišek hrachonosný**)
Juniperus comunnis, chinensis, sabina,(**Jalovec obecný**, čínský, chvojka)
Larix decidua (**Modřín opadavý**)
Picea pungens, sylvestris, omorica (**Smrk var**.)
*Pinus nigra,nigra var. austriaca, strobus, sylv*estris (**Borovice** var.)
Taxus baccata (**Tis červený**)
Thuja occidentialis,Th. orientalis (**Tuje, Zerav západní, východní**)
Tsuga canadensis (**Jedlovec kanadský**)

Hoštický park se stal také domovem nejen pro běžné ptactvo, ale také pro **Dudka chocholatého** (*Upupa epops*), který se zde objevil několik let po sobě a který je vázán na zdejší velké druhy hmyzu, které pojídá. Má velikost hrdličky (délka těla 25–29 cm, rozpětí křídel 44–48 cm), s širokými zakulacenými křídly, výraznou vztyčitelnou chocholkou na hlavě a dlouhým, tenkým, mírně dolů zahnutým zobákem. Zbarvení je žlutohnědě růžové s černými a bílými pruhy, ocas je černý s širokým bílým pruhem. Obě pohlaví se zbarvením neliší. Létá vlnovitě a dost vratce, na zemi chováním připomíná špačka.

První pár **Poštolky obecné** (*Falco tinnunculus*) se v parku objevil v roce 2008. Zdejší prostředí se mu velmi zalíbilo, a tak jsou zde už čtyři roky po sobě páry dva. Poštolka obecná je drobný sokolovitý dravec o něco větší, než hrdlička divoká. Rozpětí křídel se pohybuje mezi 68–80 cm. Jako všichni sokolovití mají poštolky výrazně zašpičatělá křídla a dlouhý ocas. Nejcharakterističtější je pro poštolky jejich třepotavý let, kdy se udržují ve vzduchu na jednom místě, vyhlížejí kořist a po jejím zahlédnutí útočí střemhlavým letem.

V noci o sobě dává vědět Puštík obecný (Strix aluco). Nenápadná sova o něco větší než kalous ušatý (obvykle 36 až 43 cm). Má mohutnou kulatou hlavu a okrouhlý obličej se závojem a hnědočernýma očima. Nohy jsou krátké a opeřené až po prsty, křídla jsou relativně krátká (rozpětí 81 až 96 cm), široká a zaoblená, ocas krátký. Zbarvení je velmi variabilní, základní barva se pohybuje od šedé přes různé odstíny hnědé až po rezavou, s tmavým žíháním.

Jinak je v parku velké množství ptáků, kteří jsou zde buď trvale, nebo jen jako zastávka na jejich pouti, ale pravidelně kromě klasických známých ptáků jsou zde žluny, datli, strakapoudi, straky a jednou byl spatřen na velikém smrku u busty MEE snad **ore**l, protože tak velký pták mohl být jen král ptactva. Půdu zámku si za své obydlí vyhlédly 3 skupinky asi 50 **netopýrů.**

O hoštickém parku se píše v knihách:

Hieke, K: *Dřeviny zámeckých parků Jihomoravského kraje*. Vydavatel Acta Průhonica 1976; *Významné parky Jihomoravského kraje*, Brno 1978; Martincová, D: *Nástin činnosti stavitele Jakoba Pánka na severní Moravě*. Sborník památkové péče v Severomoravském kraji, Ostrava 1971; Peřinka, F. V: *Zdounecký okres*. Vlastivěda moravská. Brno 1910; *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha , Libri 1999; Petrů, J.: *Krajinou Hané.*

PL

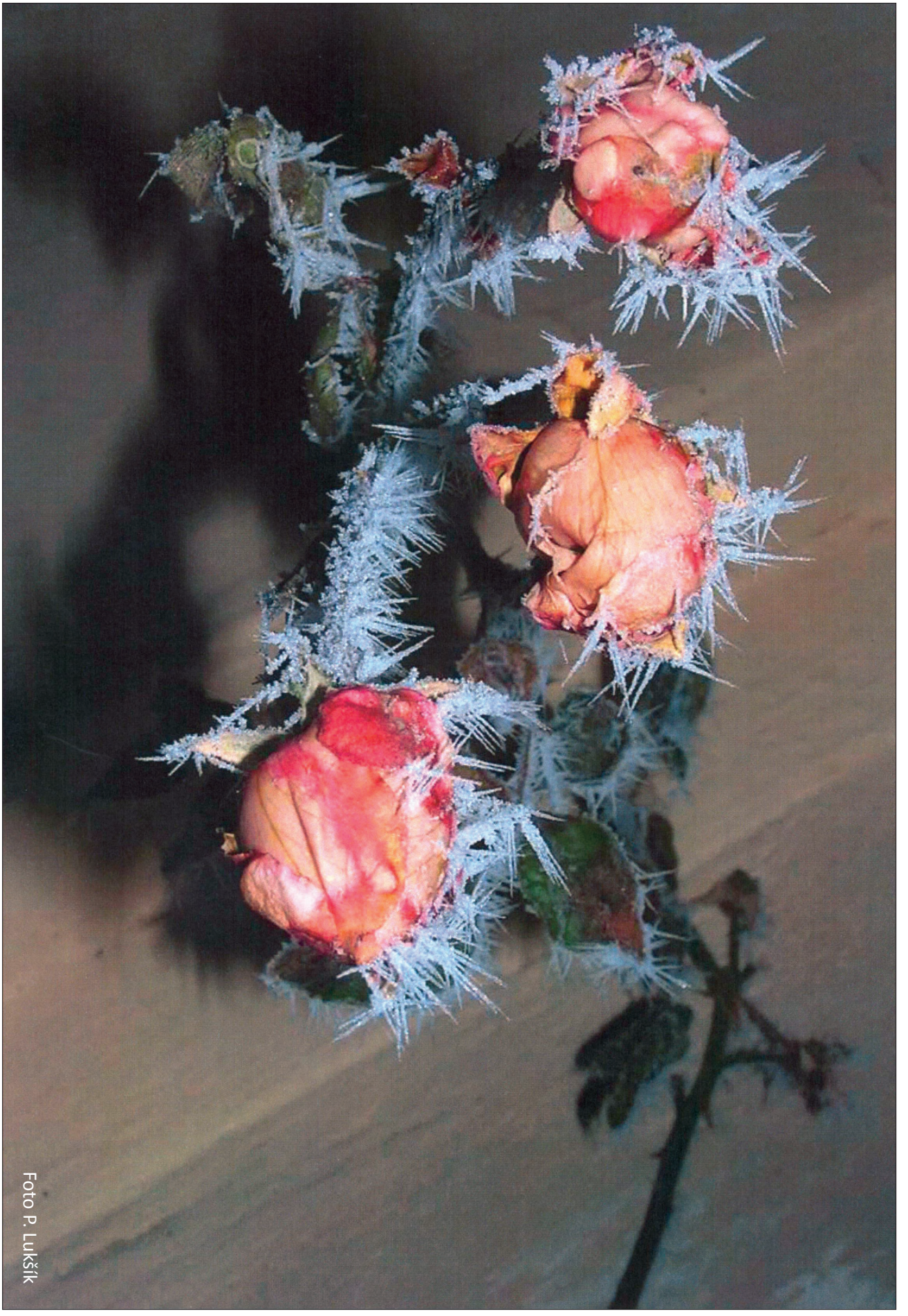

Foto P. Lukšík

Foto Sedláček

Památné stromy

Pozoruhodné stromy JILM, BUK a další…
viz Zámecký park v zámku

OSIKA, 1935

„V okolí Zdounek v kroměřížském okrese je několik starých památných stromů, přes jejichž koruny se přehnalo mnoho studených, nevlídných zim, ale také krásných jar, kdy vždy znovu začaly rašit a zelenat se, aby v jejich mohutných korunách zpívali a hnízdili ptáci.

Chtěl bych tu na prvém místě vzpomenout jednoho takového velikána, který však člověkem, neznajícím důležitost této památky, byl v nejlepším věku poražen.

V roce 1935 prodal hrabě Dubský, majitel velkostatku v Hošticích, lán pole „Podluží“, které leželo u silnice pod Hošticemi. Toto pole koupil Antonín Kadlec ze Zdounek. Pole rozděloval potůček, při němž byl malý lesík, u něhož rostl naproti „Boží muky“ mohutný strom – osika. Nový majitel, dobrý hospodář, věděl, že takový strom už roste velmi pomalu, dal jej proto porazit. A teprve tehdy poražený strom udivoval svou mohutností. Bylo však již pozdě. A tu se také přišlo na to, že strom byl chráněn státní památkovou péčí.

O mohutnosti poražené osiky se začalo vypravovat v širokém okolí. A brzy začali přijíždět lidé z okolních vesnic, a také přicházeli školáci z okolí, aby viděli toho velikána. A bylo co obdivovat. Osika byla hruškovitého tvaru, měla 5 m vysoký mohutný kmen a celá byla přes 40 m vysoká. Kmen u země, odkud vycházely kořeny, měl v obvodu 13,60 m a průměr 4,33 m. Obsah ve výši 130 cm od země měřil 7,60 m^2, obvod 9,77 m a průměr byl 3,11 m. Osiku i s kořeny kopalo 6 dělníků celý týden. Dne 20. prosince 1935 padla. Dlouhou, vypůjčenou pilou, 12 m dlouhou řezali a na každé straně tahali 3 dělníci – a jeden řez kmene trval 2 dny. Ze stromu bylo uděláno 156 m (87,36 m^2) palivového dřeva, z rovných větví 8 mohutných klád a 450 otýpek ze slabých větví jeho koruny.

O poražení mohutné osiky se dověděli i v lesnické škole v Hranicích na Moravě. Přijeli se podívat, obhlédli strom a požádali majitele, aby si mohli uřezat 40 cm kmene. V laboratoři školy vyhladili kolo a napustili nějakým roztokem, aby bylo dobře rozeznat letokruhy. A bylo jich 670. Tak před 670 lety, tedy v roce 1264 zapadlo z nedaleko stojící osiky do země semínko, z něhož na jaře 1265 začala vyrůstat naše osika.

Když byla za 670 let poražena, byla úplně zdravá a podle odborníků se mohla dožít ještě jednou 600 let. Co všechno prožila a viděla naše osika za těch 670 let. Co krásných, slunných jar, kdy se po dlouhé, mrazivé zimě probouzela k novému životu. Co slyšela radostného štěbetání dětí, které sem chodily, aby si natrhaly na jaře kytičku fialek. Co šeptání milenců, kteří sem za vlahých letních večerů zabloudili. Ale také, co za těch 670 let prožila těžkých dob, které se přehnaly naší vlastí a mnohé děje těchto událostí se odehrály v její blízkosti.

Narození naší osiky bylo tedy za vlády Přemysla Otakara II, který byl naším nejmocnějším panovníkem, a nebylo ve střední Evropě vladaře, který by se s ním mohl měřit. Přišel však rok 1278, kdy byl zradou na Moravském poli poražen a kde přišel také o život. A tehdy již osika viděla vítězné vojsko Rudolfa Habsburského, kterak se valí a obsazuje Moravu. A jistě, že si nevedli lépe, než ti braniborští loupežníci tehdy v Čechách.

Sotva si naše země oddechly za výborného panovníka Karla IV, už tu byly války husitské. A tak naše osika sotva stopadesátiletá „mladice“, byla dokonce svědkem husitské šarvátky, která se odehrála v těsné její blízkosti. Jak se její listí chvělo hrůzou nad lidskou hloupostí těch, kdo se dovedli tak „hrdinně“ zabíjet. Padlí pak byli pochováni jen kousek od osiky, tam, kde byla později postavena 1791 „Boží muka!“ Snad právě z této šarvátky bylo 6 olověných koulí, velikosti dvou pěstí, které se našly při zpracování poražené osiky v jejím kmenu. A sotva uběhlo několik desítek let od válek husitských, Morava „přijímala návštěvy“ povedeného zetě krále Jiřího z Poděbrad Matyáše Korvína. Naše osika nezapomněla na toto surové vojsko. Za noci záře požárů našich vesniček i výkřiky zabíjených obyvatel. Surověji si snad u nás nepočínalo žádné vojsko. Vždyť za těchto válek a dvou desítek let, co Morava patřila králi uherskému, jen na Zdounecku, tedy v okolí naší osiky, zaniklo 14 vesnic, které se po těchto válkách při prodejích uvádějí v zemských deskách už jako vsi pusté. Jsou to Strabišov, Olšovec, Chlumec, Opatovice, Skavsko, Světlá, Srnov, Černová, Svárov, Žernovy, Chomutovice, Bzinek a Kopa. Nepřešlo ani 150 klidných let nad naší vlastí a už tu byla zhoubná třicetiletá válka. Osika za této dlouhé války s hrůzou pozorovala procházející vojska po nedaleké hlavní cestě, ale i drancování a zapalování okolních vesnic.

Jeden přechod vojska si obzvlášť zapamatovala. To když po cestě od Kroměříže v červnu roku 1643 rychle ustupovalo císařské vojsko se svým „hrdinným“ velitelem hrabětem Galasem, který jen kousek od naší osiky se rozložil na návrší před Litenčicemi, odkud nečinně pozoroval hrdinný nerovný boj občanů kroměřížských se švédským vojskem, kterému velel sám Torstenson.

A jen 15 let po této dlouhé třicetileté válce přišla na Moravu nová hrůza. Na podzim roku 1663 vtrhly na Moravu vyhladovělé turecko-tatarské hordy. Osika viděla zase za nocí ohně hořících vesniček a ve dne surové hordy na vyhublých koních, ženoucí se naším krajem a ženoucí také ty, kterým se nepodařilo včas utéci do hor. Avšak i po těchto hrozných nájezdech se Morava pomalu vzpamatovala. Jen těžké robotní a nevolnické poměry sužovaly obyvatele naší vlasti.

Válka sedmiletá náš kraj celkem nezasáhla. Naše osika přece teď radostněji hleděla po kraji a viděla, jak zemědělci v klidu a míru vzdělávají sousední pole. A jednou pozorovala po silnici projíždět krásný kočár, což by sice nebylo nic zvláštního, i když jej doprovázelo šest jezdců. Ale v kočáře měl sedět hrabě Falkenštejn, jméno v celém kraji úplně neznámé. Až později se po kraji vyprávělo, že oním pánem byl sám císař Josef II., který tajně, inkognito jel na návštěvu ke svému velkému příteli a národohospodářskému rádci Antonínu Valentinovi, svobodnému pánu z Kašnic a Weinberga, majiteli panství Zdislavického.

Pak až bitva u Slavkova rozrušila Moravu. Několik dní před bitvou viděla naše osika na silnici velký jezdecký oddíl francouzského vojska, doprovázejícího manželku samého císaře Napoleona Josefínu. K večeru ho našli v jeho hlavním stanu u dvora Kozojedsko. A za několik dní ženoucí se spojenecké vojsko z prohrané bitvy u Slavkova. Asi za tři desítky let viděla naše osika – a jistě tehdy „vystupovala na špičky“ projíždět po silnici krásný kočár tažený šestispřežením. To jel císař Ferdinand V. Dobrotivý, poslední český korunovaný král, na návštěvu k Josefě, svobodné paní Geislernové, majitelce panství hoštického. Tehdy několik desítek let prožívala osika jinou radost. Jen kousek od ní stál už starý z provozu vyřazený mlýn s pilou a tehdy sloužil jako škola pro vesnice Hoštice a Honětice. Naše osika slýchala z otevřených oken třídy energický hlas kantora Láníka a nejisté odpovědi školáků.

Přišel rok 1866. Naše památná osika pozorovala přechody Prušáků, kteří po bitvě u Hradce Králové a šarvátce u Tovačova poctili náš kraj svou přítomností. A když za jistou dobu vypukla mezi obyvatelstvem cholera, stáhli se Prušáci z vesnic a tábo-

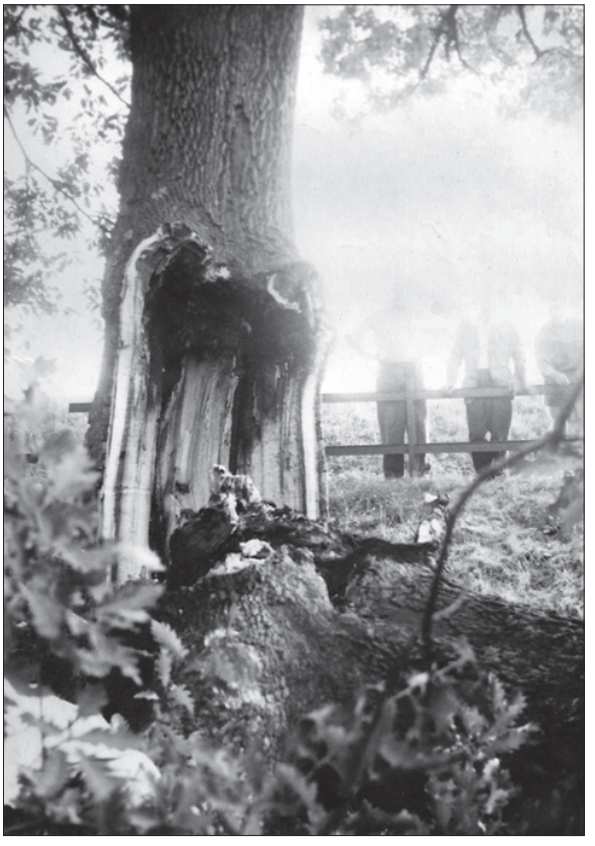

řili venku na polích a loukách a velký oddíl tábořil u samé osiky.

Po roce 1875, kdy hoštické panství koupil majitel Zdislavic Adolf, hrabě Dubský, přicházela jeho sestra, zdislavská spisovatelka Marie Ebner Eschenbachová, rozená hraběnka Dubská, na svých procházkách krajem k naší osice, obdivovala mohutný strom a říkávala: ‚Opravdu krásný, jedinečný strom.‘

Ještě jednu těžkou dobu osika prožila. První světovou válku. Viděla po silnici jedoucí žebřiňáky, vezoucí naše občany do války. Někteří zpívali, ale jiní bloudili očima po rodném kraji, jako by tušili, že jej už neuvidí.

Poslední a snad nejkrutější tragédií našeho národa – dobu německého protektorátu – naše památná osika už nezastala. Padla v nejlepším věku, zbytečně, tak, jako mnozí, kteří kolem ní procházeli, aby pak někde daleko, daleko od domova, v boji zahynuli“.

Antonín Krybus

DUB

Při silnici ke křižovatce Honětice-Strabenice, za potokem stával dub, ve výši 150 cm od země měl obsah 4,36 m² (měřeno v roce 1930). Říkalo se zde „U duba“. Tento památný strom byl jednoho dne zničen bouří a rozštípnut na dvě části, druhá polovice musela být skácena, neboť nebezpečně ohrožovala dopravu.

LÍPA

Mezi domy č. p. 100 a č. p. 2 byla zasazena 28. října 1934 lípa, nazvaná lípou Švehlovou. Byla zasazena na počest zemřelého Dr. Antonína Švehly, bývalého ministerského předsedy. (v r. 2002 měla obvod 190 cm).

TOPOL

Stál na pravém břehu hoštického potoka proti Boží muce, jeho obvod byl 7.20 metrů. Na tom samém místě byl vysazen nový, jenž měl v roce 2002 obvod 355 cm. Výška 15, 8 m.

PLATAN

Mezi nejkrásnější stromy v Hošticích patří platan u rybníka, který měl v roce 2002 obvod 505 cm.

HRUŠKA

Nejstarším stromem v Hošticích je hruška, která stojí v zahrádce před domem č. p. 28. Byla zasazena v roce 1886. Její obvod je 220 cm.

KAŠTANOVÁ ALEJ

Eleonora Petřvaldská v r. 1779 prodala panství svobodnému pánu Janovi Jiřímu z Geisslernů. Ten zvelebil všechno, co se dalo, pravděpodobně vysázel i kaštanovou alej a mnoho dřevin v zámecké zahradě, které dovezl z ciziny. Tyto aleje jsou chráněny památkovým úřadem.

„Po osice už není ani památky, ale Hoštice se mohou pochlubit i dalšími krásnými i letitými dřevinami. Po roce 1945 byly kaštanové aleje vyhlášeny jako státní přírodní památka. Jimi se velmi ráda procházela spisovatelka Marie Ebner Eschenbachová. Ve dvou alejích vedoucích od zámku k lesu a od zámku ke Svárovu roste dohromady 292 jírovců maďalů. Jejich kmeny po obvodu měří od 170 do 300 centimetrů a jsou vysoké kolem 17 metrů. Jejich stáří odborníci odhadují na 210 let. Aleje jsou vyznačeny i v historických mapách II. Vojenského mapování z let 1836 až 1852. Některé letité stromy musely být kvůli špatnému zdravotnímu stavu odstraněny, ale nahradilo je 50 mladých stromků…“

Z knihy **Příběhy našich kronik od** M. Šaradínové. O této kulturní památce se můžete dočíst i v knize M. Šnajdarové: **Památné stromy Zlínského kraje.**

Není vůbec divné, že Marie Ebner Eschenbachová milovala procházky těmito alejemi. I v dnešní době mají své magické kouzlo. Staleté stromy vám připomenou dávnou historii. Tudy jezdili Dubští do kostela nebo se alejemi rádi procházeli. Osvěží vás i vánek, který si pohrává s listy mohutných stromů. Aleje poskytovaly a poskytují neobyčejný klid, pohodu a snad i inspiraci. Když jdete horní alejí, dojdete až k Hoštickému revíru. Spodní alej, která nemá takové stoupání a je téměř v rovině, vede až k bývalému Svárovu, kde v zarostlém houští objevíte zbytky dřívějšího statku, který patřil rodině Dubských. V těchto místech navazuje kaštanová alej na alej topolovou.

Podle kronik bylo v roce 1995 na kaštanové aleji vysázeno 80 ks nových kaštanů.

V říjnu 2008 bylo vysázeno na kaštanové aleji několik kaštanů k Hoštickému revíru, aby alej opět vzkvétala do krásy.

V roce 1997 byly kaštanové aleje napadeny **klíněnkou jírovcovou,** která napáchala nemalé škody.

„V dubnu 1999 bylo provedeno chemické ošetření kmenů kaštanů na kaštanové aleji proti těmto nebezpečným motýlkům.

V roce 2001 byla kaštanová alej ošetřena firmou Sedláček ze Zdounek. Hodnota akce 98 000 Kč.“

Z místní kroniky

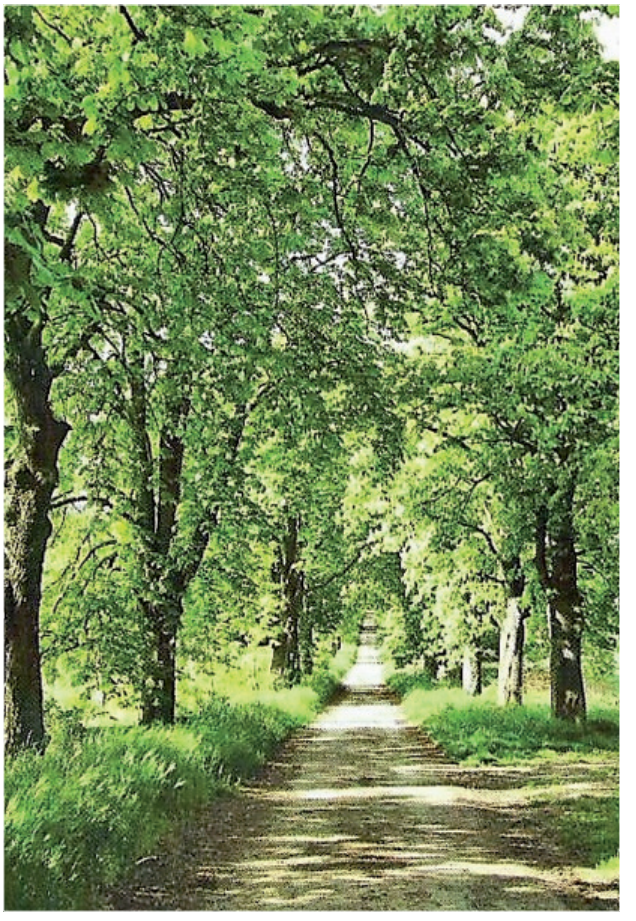

Rozcestí, kříž, vpravo alej ke Svárovu

V roce 2016 dostala obec dotaci na údržbu aleje směrem k hájence, kterou provedl pan Josef Sedláček ze Zdounek. V roce 2017 přišel na OÚ Hoštice dopis od Úřadu pro zastupování státu, že pozemky směrem k Svárovu dávají do výběrového řízení a požadovali cca 1 450 000 Kč. Obec nereagovala a žádala bezplatný převod, ale odpovědi se nedočkala. V druhém kole cena spadla asi na 1 200 000Kč a ve třetím kole klesla na 780 000 Kč. Pro obec ale byla stále vysoká. Nakonec pozemky koupil soukromý majitel, ale jedna část aleje ke Svárovu zůstala obci. Po dohodě s panem Sedláčkem se obec rozhodla tuto část zvelebit. Po obdržení dotace nakonec tuto práci vykonal OÚ spolu s hasiči. Nejen, že provedli práce na daném úseku, ale pokračovali i na pozemcích druhého majitele. Nebyla to sice lehká práce, byla těžká a namáhavá, ale musela se udělat. Její výsledek byl všem odměnou

Klíněnka jírovcová *(Cameraria ohridella)*
je druh malého denního motýla, který se řadí mezi vážné škůdce poškozující stromy z rodu jírovec. Dospělec dorůstá velikosti okolo 4 milimetrů na délku. Klíněnka se začala a rychle šířit v 80. letech 20. století z Balkánu. Její výskyt byl poprvé zaznamenán v oblasti jižní Moravy v roce 1993. Jelikož na území České republiky nemá tento druh motýla přirozené nepřátele a je schopen rozmnožovat se 3krát až 4krát za rok, dochází k jeho kalamitnímu výskytu. To má za následek decimování listů jírovce maďalu, který následkem toho ztrácí listy dříve než na podzim. Napadený strom tak může přijít o 70 až 100 % listí. Zasažený list, respektive miny, jsou snadno rozpoznatelné. Jedná se většinou o několik okem viditelných nažloutlých až nahnědlých skvrn na povrchu listu, které na konci léta výrazně hnědnou.

„Při jedné z našich vycházek do přírody jsme přišli do **jírovcové aleje v Hošticích**. Stromy byly stále nádherné, ale na mnohých už byl vidět zub času. Některé koruny staletých stromů byly proschlé a téměř všude byly polámané větve. Několik stromů bylo doslova v havarijním stavu a hrozilo nebezpečí jejich pádu.

Uvědomil jsem si, že by se daná situace měla řešit a stromy zachránit. Oslovil jsem členy **Agenturuy ochrany přírody a krajiny ČR,** aby se na stromy přijeli podívat. Přijeli a navrhli, že je možné získat dotaci na údržbu a ošetření stromů. Po dohodě s Obcí Hoštice, OŽP (odborem životního prostředí) MěÚ Kroměříž a Morkovice jsem připravil projekt. Byla provedena inventarizace, změřeny průměry kmenů, zaznamenán zdravotní stav, vitalita a perspektivita. Dále byl navržen pro každý strom popis ošetření.

Po schválení a povolení jsme v roce **2000 začali I. etapu** ošetřování památné aleje (od zámku k lesu). První rok bylo odborně ošetřeno 129 ks stromů. Práce spočívaly především v provedení zdravotního a bezpečnostního řezu, ošetření dutin a instalaci bezpečnostních vazeb proti rozlomení koruny stromu. Rovněž bylo vykáceno 11 ks špatných rizikových stromů ohrožujících bezpečnost. Tyto stromy musely být odstraněny převážně z důvodu dřevokazné houby – dřevomoru kořenového, který způsobuje bílou hnilobu dřeva, čímž hrozí vyvrácení stromu. Bylo vysazeno 13 nových mladých jírovců. Práce trvaly dva roky. **V roce 2002** jsme zahájili práce na vedlejší (delší) aleji vedoucí k bývalému statku Svárov. Údržba aleje se prováděla postupně a trvala do roku **2006.** Staré, neperspektivní a hlavně poškozené stromy byly odstraněny nebo ponechány jako torza a na jejich místa a do chybějících mezer mezi staré stromy byly vysazeny nové alejové **stromy lípy srdčité**.

(Ještě v roce 2009 se naposledy vysazovali jírovce, pak rozhodnutím Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) se začali od roku 2011 sadit lípy srdčité (*Tilia cordata*) z důvodu, že lípa je strom dlouhověký, netrpí tak jako jírovec chorobami a škůdci a je stabilnější).

V roce **2015 a 2016** jsme se opět vrátili k opakované, částečné údržbě obou alejí. Bylo opět potřeba provést, tentokrát už v menší míře, zdravotní řez, čímž se odstranily suché a poškozené větve, u některých dutých nebo nakloněných stromů byl proveden redukční řez, čímž se snížila váha koruny

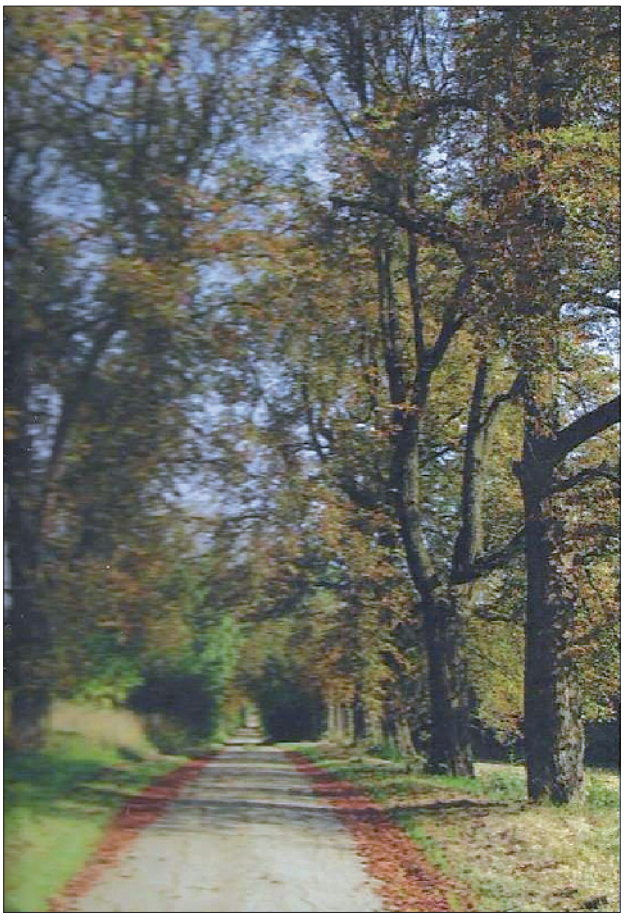

a zvýšila bezpečnost a hlavně prodloužila životnost stromů.

V korunách stromů, kde to bylo nutné, se doplnily nové bezpečnostní vazby anebo se staré vyměnily za nové. Opět bylo nutné několik havarijních stromů odstranit a byla provedena výsadba dalších 18 ks nových stromů.

U mladých, před pár léty vysázených stromů, byl proveden výchovný řez, doplněny ochranné kůly a chráničky proti zvěři.

Posledním zásahem bylo vyřezání divokých náletových křovin podél cesty a pod stromy. Nálet byl už tak hustý a rozrostlý, že místy byl problém projet autem po cestě. S touto prací nám pomohli místní hasiči. Práce v takové památné historické aleji nikdy nekončí. Někdy přijde mimořádně silná vichřice a klidně vyvalí nebo rozlomí statný strom, který by tu možná byl další desetiletí, někdy může stromy ovlivnit mimořádné sucho nebo nějaký živočišný škůdce, jako byla před léty klíněnka Občas je potřeba stromům pomoci a oni nám to bohatě vrátí, buď svým výjimečným vzhledem, svou vůní, svým květem, svým stínem.

Dnes roste v aleji od zámku k lesu 214 ks stromů a ve vedlejší (od kříže ke Svárovu) 231 ks stromů. Celkem zde roste 445 kusů stromů.

Záměrem a cílem tohoto projektu bylo a je zlepšení zdravotního stavu stromů, zvýšení estetické hodnoty aleje a záchrana historicky památné aleje. Staré stromy jsou ozdobou naší krajiny a aleje jsou nádhernou dominantou zdejšího kraje.“

Josef Sedláček, Zdounky

„Strom je jednoslabičné slovo, ale skrývá celý svět pohádek a zázraků.“

(Theodor Heuss)

„O kamenech bylo známo, že se hýbají,
o stromech, že mluví.“

(W. Shakespeare)

Hoštické aleje jsou vyznačeny již ve starých historických mapách, v tzv. stabilním katastru z roku 1826, kterým se říká **císařské otisky**. S mapováním se začalo na základě patentu císaře Františka I. ve 20. letech 19. století v Rakouském císařství. Vojenské mapování je pozdější, starší jsou císařské otisky. (Viz příloha).

21. června 2007 se přes Hoštice přehnala bouřka s vichřicí a průtrž mračen s kroupy (vlevo). Vichřice polámala několik kaštanů v alejích a také u rybníka „Plechatý. Nejvíce škod však způsobila v zámeckém parku. Vichřici také neodolala **dvě stě let stará lípa** na staré cestě mezi zámkem a kostelem, která byla lemovaná lipami. Byla již prohnilá, spadla na telefonní vedení a způsobila dost velké škody.

V zimě námraza na stromech a keřích způsobila nevídanou podívanou. Celý park se oblékl do nádherně pohádkově bílé barvy. Bohužel tuto bílou krásu mnoho větví a stromů nevydrželo. Tytéž hrátky přírody se opakovaly v letech 2010, 2011 a 2012. Nejprve dech beroucí krása a pak nesmírný smutek nad zničenými stromy a keři. Velký ledový polom byl v roce 2010, menší v roce 2011. A v roce 2014 jemná ledová námraza vytvořila nádhernou podívanou, ale stromům neublížila. (Snímky vpravo.)

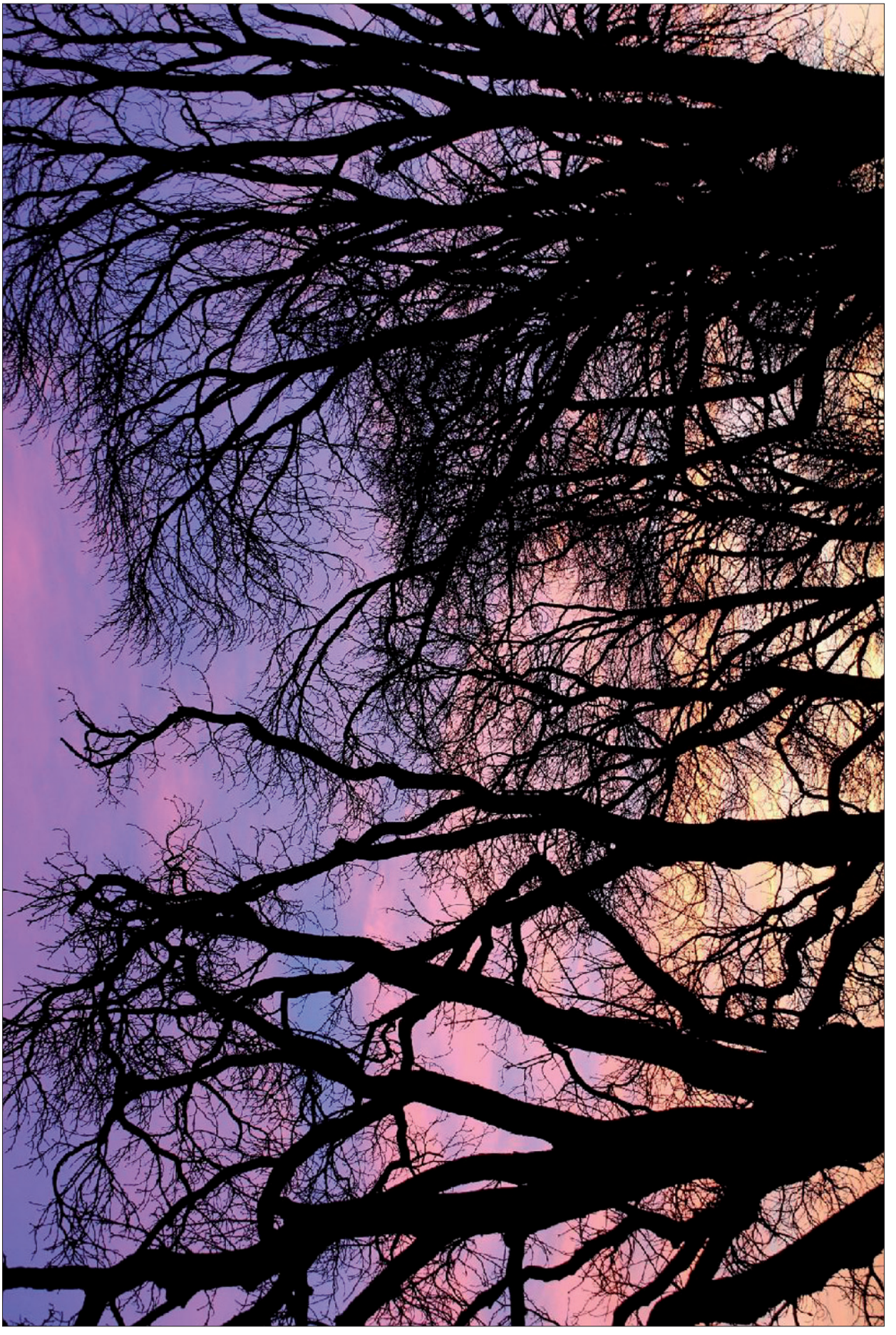

Rok 1945 v Hošticích

Hned na začátku roku přijeli do zdejší obce Němci za účelem stavění dřevěných překážek proti možnému příchodu cizích vojsk. Přišli ze Slovenska, odkud si přivezli sádlo, mouku, chléb, mýdlo, tabák a cigarety. Vyprávěli, že na Slovensku je vše volné. Zároveň však přinesli zprávy o blížících se ruských a rumunských vojskách. Na zdejší faře byl ubytován důstojník, který měl na starosti stavění překážek v celém okolí a to Hvězdlice, Orlovice, Popovice, Pačlavice, Nemochovice, Kunkovice, Lísky, Litenčice, Strabenice, Hoštice a Honětice. Tyto nedobytné a nepřekonatelné závory pohltily hodně skoro celé stovky silného dřeva ze zdejších lesů.

Lidé však neměli čím topit. Odřezky z těchto stromů vozili si vojáci do domů, kde byli ubytováni, aby si měli čím zatopit. Do hor velehradských, zdouneckých a roštínských se nastěhovali zase partyzáni, kterých se Němci velmi báli. V Litenčicích, přímo v zámku barona Podstatského, se ubytovalo SS. Tito zde byli nasazeni proto, aby čelili činnosti partyzánů.

K nejdramatičtějším událostem v historii Hoštic došlo ke konci druhé světové války, v dubnu r. 1945. Hoštice málem stihl stejný osud jako Lidice. Existuje několik svědectví této události, navzájem se od sebe lišících v drobnostech. Zajetí generálmajora von Müllera je podrobně popisováno v knize Jindřicha Ocáska a Václava Peši „**V dvojím ohni**“. Zajímavá je ovšem výpověď tehdejšího **starosty Martina Vašíčka** a nejzajímavější výpověď **Elisabeth Whitby-Dubské**, která zažila a popisuje tyto události „z druhé strany.“

Opevnění za války „U duba“

PARTYZÁNI V ZÁMKU

Výpověď tehdejšího starosty Martina Vašíčka.

„V noci 18. dubna přišlo asi dvacet partyzánů do zámku v Hošticích a podrobili těžké zkoušce hraběte Dubského. Vytýkali mu, že nadržuje Němcům, že často hostí gestapáky, kroměřížského hejtmana Koblischka, Karla Penka (dříve velkého Sokola) a jiné Němce z Kroměříže. Při tomto výslechu byl hrabě trýzněn, o čemž nasvědčovaly četné modřiny na jeho tváři. Dubský se hájil, že žádnému Čechovi neublížil, ba naopak české občany ochránil, když jim hrozilo nějaké nebezpečí. Donašeče vyhnal s podotknutím, že v jeho zámku není žádná četnická stanice. Dovolával se svědků, občanů z Hoštic. Velitel partyzánů dal proto zavolat 19. dubna kolem 13. hod. mě, Martina Vašíčka, starostu obce a adjunkta velkostatku Mojmíra Kadlčíka. Později ještě Josefa Kováře, obchodníka s dobytkem. Nevěděl jsem, že jsou v zámku partyzáni. Služka ze zámku mi řekla, že si pan hrabě přeje, abych se ihned dostavil do zámku, že jsou tam přítomni němečtí důstojníci. S adjunktem Kadlčíkem jsme se sešli u vchodu do zámku a šli společně k hraběti. U vchodu stálo velké německé osobní auto. Hlavní dveře do zámku byly zastrčeny, a proto služka, která šla s námi, zaklepala. Dvéře byly ihned otevřeny, avšak pohled, který se nám naskytl, byl hodně překvapující. V hale zámku stál houf ozbrojených mužů. Někteří byli ve stejnokroji, jiní v civilu, jiní zase v zelenostrakatém německém plášti, takže na první pohled nebylo možno zjistit, kdo tito ozbrojení muži jsou. Nedali nám však dlouho uvažovat a poslali nás do vedlejší místnosti, která se nacházela z levé strany hlavního vchodu. V této místnosti byl kulatý stůl, u kterého seděl pan hrabě s manželkou a šofér Florian Jablůnka. Před hrabětem stál velitel partyzánů s revolverem v ruce. Po levé straně u okna do nádvoří seděl německý důstojník a u něho stál partyzán s puškou a nasazeným

A. Vykoukalová

bodlem. Když jsme přišli ke stolu, tázal se mě velitel partyzánů, zda znám německého důstojníka. Po mé záporné odpovědi, udeřil velitel hraběte několikrát do tváře a řekl mu, proč lže. Hrabě se obrátil na mě a řekl: „Vždyť jej pane starosto, znáte, jest to generálmajor Müller, který řídil v roce 1939 v Hošticích stravovací akci, kterou zde prováděli Němci.“ Já jsem mu na to odpověděl, že totožnost nemůžu potvrdit, neboť jsem se této akce nezúčastnil. Velitel partyzánů se dal nakonec přesvědčit šoférem Jablůnkou, že tam Müller byl a hrabě mluvil pravdu.

Velitel partyzánů nechtěl připustit, že návštěva generálmajora v Hošticích je nahodilá, jak tvrdil hrabě, ale že schůzka má pozadí politické.

Asi kolem 14.30 odpoledne přišel dovnitř partyzán, který měl venku službu a hlásil, že se k zámku blíží esesmani se psem. Velitel partyzánů ihned rozestavil partyzány k oknům, které byly obráceny na nádvoří, kudy by museli Němci přijít do zámku. Avšak těchto šest Němců, kteří šli s velkým ovčáckým psem, se v zámku nezastavilo a přešli kolem kostela do vesnice. Po malé chvíli velitel partyzánů prohlásil, že se musí zjistit, kam vlastně šli. Obrátil se ke mně a zeptal se mě, zdali bych se nešel podívat a zjistit, kde němečtí vojáci jsou, že on svoje lidi poslat nemůže, aby se neprozradili. Vyhověl jsem jeho žádosti a zjistil jsem, že Němci z vesnice už odešli. Mezitím poslal velitel pro Josefa Kováře.

Seděli jsme pohromadě za stolem, když najednou na nádvoří zámku přijelo nákladní auto, z něhož vystoupili čtyři němečtí vojáci a šli do zámku, aniž by tušili, co je tam čeká. Když vešli hlavním vchodem do haly, slyšeli jsme jen povel ruce vzhůru. Partyzáni odvedli vojáky do sklepa a tam je postříleli. Patřili do štábu generálmajora Müllera. Pak byl chvíli pokoj a my jsme si všichni mysleli, že už těch dojmů bylo do večera dost. Avšak nebylo tomu tak. K večeru přijela dcera hraběte Dubského z Kroměříže, kde dělala hospodářskou praxi na arcibiskupském zámku. Když přišla do zámku, byla celá udivená, neboť nebyla připravená na to, co v zámku uviděla. Obzvláště její pohled na svého otce, který měl celé oko zamodralé, ji zarazil. Velitel ji přikázal usednout a začal ji vyslýchat. Její výpověď ho asi uspokojila, protože při rozmluvě řekl, že by rád dostal hejtmana Koblischka a přednostu úřadu Penka. Poněvadž se proslýchalo, že okresní hejtman z úřadu odešel, ptal jsem se komtesy, zdali je ještě hejtman v Kroměříži. Ta odpověděla, že v úřadě je, že s ním mluvila, než odjela k rodičům. Slíbil jí, že ji doveze do Hoštic ještě dnes nebo na druhý den její kufry. Mezi rozmluvou se začal velitel partyzánů s hrabětem o něco přít a došlo to tak daleko, že ohrožoval hraběte, maje stále revolver u jeho hlavy, kterou měl hrabě schýlenou. Nastalo příšerné ticho a asi všichni jsme čekali, že třeskne rána a hrabě bude zastřelen. Odvážil jsem se zvolat: “Pane veliteli!“ Ten se narovnal a pravil: „Víte, co všechno Němci udělali českému národu?“ Odpověděl jsem mu: „ Vím, pane veliteli, ale nepřeji si zde žádnou dohru.“Velitel se uklidnil a hovořilo se dále. Začalo se stmívat a partyzáni se připravovali k odchodu, jakmile budou po večeři. Zjistilo se však, že v zámku není chleba. Velitel mě požádal, zdali bych jim od pekaře donesl chleba. U pekaře však chleba neměli, a proto jsem musel jít pro chleba až domů. Všichni jsme se těšili, že jakmile partyzáni povečeří, že ze zámku odejdou a my půjdeme domů. Avšak nebylo tomu tak. Najednou zahučelo na nádvoří auto a přijel okresní hejtman Koblischek. (*V červnu 1942 vystřídal ve funkci okresního hejtmana dr. Emila Kadlece*) Rád bych ho viděl, jak se tento hrdina tvářil, když vstoupil do haly. Pak mu partyzáni otevřeli dveře do místnosti, kde jsme seděli. Ohlédl jsem se ke dveřím a viděl jsem tohoto všemocného pána, jak jde s rukama nad hlavou. Tento hejtman, na jedné schůzi, nás celou hodinu poučoval, co se má stát a co mají starostové učinit, kdyby se v nějaké dědině objevili partyzáni. Ke konci své řeči pravil, abychom si nemysleli, že se on, okresní hejtman, bojí partyzánů. To je vyloučeno, neb mám veškeré zařízení opatřeno. A najednou, ruce vzhůru a ani nehlesl,

Boční vchod do zámku

ač měl revolver ještě v kapse. Partyzáni hejtmana posadili na sesli hned vedle mě a přivázali mu ruce k sesli řetízkem. Velitel provedl kapesní prohlídku. Našel zničený revolver, hodinky a jiné maličkosti. Vše hned rozdal partyzánům. Pak mu vytáhl náprsní tašku, sedl si vedle něj a začal ji prohledávat. Najednou zdvihl hlavu, podíval se na dceru Dubského a přikázal ji uvázat. Partyzáni hned příkaz vykonali a uvázali ji jak hejtmana k sesli rukama vzadu. Poté jí ukázal její podobenku, kterou měl hejtman v tašce. Dcera Dubského se ohrazovala, že fotku hejtmanovi nedala, že ji asi dostal od rodičů. To oba potvrdili. Nyní začal výslech hejtmana. Ten byl hodně drzý a na velitelovy důkazy řekl, že se necítí v ničem vinen, že plnil jen rozkazy z vyšších míst. Velitele jeho odpovědi velmi rozlobily a tak uštědřil hejtmanovi několik facek. Již ho asi bolela ruka a tak řekl: „Teď půjde Polák a pak Rus, abys to dostal od všech národů, ty darebáku." Hejtman se statečně držel, ale po Rusově výprasku krvácel z nosu a krku. Krev mu tekla na bílý nákrčník. Po Rusově výplatě mu řekl velitel: „ To nedostáváš, darebo proto, že jsi Němec, ale proto, že jsi byl hejtmanem československé republiky a tu jsi zradil."

J. Matoušek

Pak se konečně dali partyzáni k přípravě na odchod. Generálmajor se musel svléci ze stejnokroje a hrabě mu musel dát svůj civilní oblek. Koblischek byl svázán, generálmajora nechali jít volného, jen ho upozornili, aby ho nenapadlo utéci. S námi se rozloučili a s přáním na shledanou v nové republice. Mně ještě řekl, že zítra pošle spojku, kdyby nás Němci sebrali. Špatná útěcha. Zámek zamkli a klíč dali za dědinou Karlu Ferdovi z Hoštic, aby nás ráno v 6 hod. pustil. Po jejich odchodu jsme se domlouvali, jak budeme vypovídat v případě šetření. Pak nám šofér Jablůnka vykázal místnost k přenocování. Mám za to, že nespal žádný z nás. Každý přemýšlel, co bude ráno.

20. DUBEN 1945

„Asi mezi třetí a čtvrtou hodinou v noci dne 20. dubna přišli dva esesmani do zámku. Jak se tam dostali, není mi známo. Jablůnka musil vzbudit hraběte a tento po krátké rozmluvě německy vedené, šel s esesáky do sklepa, kde bylo osm mrtvých Němců. Za malou chvíli přišli do haly a vedli jednoho vojáka. Tento měl obličej celý černý asi zaschlou krví, neb měl prostřelenou tvář a musil nebýt mrtvý. Vhodili mu přes ramena vojenský plášť a šli s ním ven ze zámku. Zámek zase zavřeli.

Ráno, již za světla, přišli do zámku četníci z Litenčic. Vrchní Janko a štábní. Esesmani z Litenčic tam přišli také. Velitel, který uměl česky, nám poručil, abychom se postavili každý k jednomu oknu v místnosti a řekl: „Když jste poslouchali rozkazy partyzánů, budete poslouchat i rozkazy naše."

Byl jsem postaven až k pátému oknu s výhledem do parku, kde stál německý voják s puškou připravenou k výstřelu.

Na dolním konci vesnice bylo slyšet střelné rány. V zámku jsme však nevěděli o ničem, co se děje ve vesnici. Brzy jsme se to však dozvěděli.

Ve vesnici bylo již boží dopuštění. Němečtí vojáci a četníci vyháněli občany z chalup a hnali je jak dobytek do zámku.

Muže do zámku a ženy před dům číslo 9 patřící rolníku Jindřichu Prachařovi. Tam byly přichystány krumpáče, rýče, motyky a kulomety. Do zámku přihnali školní dítky, pana faráře Pospíšila a pana řídícího Doležala. My jsme dosud nevěděli v zámku, o co se jedná. Avšak brzy se nám vysvětlilo, když dohnali na nádvoří muže a postavili tam několik kulometů.

Dodatečně tam dohnali i ženy. Muže sehnali do čtyřstupu doleva, ženy doprava a školní děti doprostřed.

V zámku byl přítomen velitel, který měl provést v obci persekuci, dle sdělení hraběte následující. Dědinu vybít, dobytek odehnat a všechno zapálit.

Mimo toho dle armádního rozkazu Hitlera: „Deset Čechů za jednoho Němce". Hrabě i se svou dcerou prosili za udělení milosti pro nás, poukazujíce, že občané za nic nemohou, ba naopak, že jim dne 19. zachránili životy. Důstojník však o udělení milosti nechtěl ani slyšet a prohlásil, že musí být aspoň decimováni. Tu dcera hraběte klekla před důstojníkem na kolena tak, že tento se přece obměkčil a milost všem udělil. Jednání trvalo dvě a půl hodiny.

JUDr. Emil Adolf Josef Koblischek

O půl dvanácté před polednem přečetl nám náš četník z Kroměříže obsah udělené milosti. Občané šli domů, s námi však sepisovali protokol. Vypovídali jsme vše dle

skutečné události. Více se již věc nešetřila. Mluvil jsem o celé věci šetření s hrabětem, který mě řekl: „Štěstí, že velící důstojník je Rakušan, kdyby to byl Prušák, tak jsme milost nedostali.“ Když všichni ze zámku odešli, šel se uvedený důstojník teprve podívat do sklepa na zastřelené německé vojáky a přitom prohlásil: „Kdybych byl viděl ty zohavené mrtvoly dřív, tak jsem za žádných okolností milost neudělil.“

Měli jsme skutečně namále, neb den 20. dubna 1945 měl být pro nás katastrofální. Asi druhé Lidice. Že bychom to byli dostali stoprocentně, je vidět z toho, že dne 20. dubna při honění občanů, utíkal sedmiletý synek Josefa Pařila do pole, na vyzvání vojáků se nechtěl zastavit, a proto po něm vypálili několik ran, avšak naštěstí ho nezasáhli.

Také ještě podotýkám, kdyby velitel partyzánů zastřelil hraběte Dubského, kdo by byl za nás prosil, asi ne ani jeho dcera.

Asi k šesté hodině večer odjeli Němci z Hoštic a zastřelené vojáky vzali s sebou.

Po jejich odchodu si celá dědina oddechla, ale ne na dlouho, neb blížící se fronta hlásila se vzdáleným duněním děl. Poslední týden v dubnu přijeli do Hoštic němečtí vojáci, pak zase maďarské vojsko. Dlouho se však v obci nezdrželi, byli odsunuti. Jen telefonní německá stanice zůstala na faře.“

Tak to prožil a zapsal Martin Vašíček, starosta, Hoštice číslo 26.

Paní Anna Vašíčková, roz. Krpcová (1930–2019) vzpomíná:

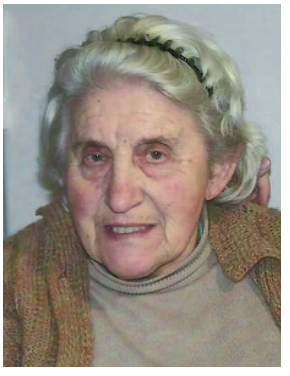

„Kamarádila jsem se s Liduškou Jablůnkovou, dcerou Floriána Jablůnky, který pracoval jako šofér a domovník na zámku u pana hraběte. Její maminka na zámku vařila. Tak jsem poznala i rodinu pana hraběte Dubského. Pan hrabě měl sice noblesní vystupování, ale k nám se nechoval vůbec povýšeně. S obyčejnými lidmi jednal srdečně a slušně. Na paní hraběnku Martu si moc nepamatuji. Zato si vzpomínám na starou hraběnku. Dožila se požehnaného věku, ale zdravotně na tom nebyla moc dobře. Měla opatrovnici, paní Synkovou, která s Dubskými odjela i do Vídně. Velmi dobře si pamatuji, jak jsme si já, Liduška a jiné děti, hrávaly v altánku, kde jsem poznala Elisabeth, jedinou dcerou hraběte, které se říkalo Medina. Tu jsme měly moc rády, protože byla hodná milá a velmi kamarádská. Na svou svatbu pozvala dokonce i hoštickou omladinu.

Vzpomínám na jednu úsměvnou historku ze svatby, kterou mi vyprávěl můj pozdější manžel. Při svatební hostině se nalévala čistá polévka, oni ji s rozpaky snědli a až pak si všimli, že se nosí teprve nudle a knedlíčky do polévky.

S posmutnělou tváří a se slzami v očích začíná vzpomínat na snad nejotřesnější zážitek svého mládí. „Toho neblahého 20. dubna roku 1945 mi bylo 15 let. V té době jsme bydleli na konci dědiny, kde se říkalo na Drahách. Všichni jsme již věděli, že se blíží konec války, že Němci mají válku prohranou. Nikdo si ovšem nepomyslel, že ještě prožijeme takovou hrůzu. Na podrobnosti si vzpomínám matně, ale na ten strach v očích tatínka a jiných dospělých, nikdy nezapomenu. Nepamatuji si přesně, kolik bylo hodin, když zabouchal na naše dveře Němec v uniformě a s namířeným samopalem nás vyhnal z domu. Maminka byla již na poli a mí sourozenci, jedenáctiletá Fanynka a třináctiletý Mirek ve škole. Poté, co jsem spatřila mého nebojácného tatínka, jak se mu třese brada, ohromila mě nepopsatelná hrůza. Nikdo nevěděl, co se děje, co s námi bude. Já jsem musela zůstat s ženami před Prachařovým č. 9 a tatínka odvedli s ostatními muži na zámek. Potom i nás hnali přes dvůr po tehdy pěkné kamenné cestě na nádvoří zámku. Tam strach a beznaděj ještě zesílely. My jsme stály vpravo, muži vlevo. Očima jsem hledala své sourozence, které vyhnali ze školy i s panem farářem a učitelem a nahnali je doprostřed mezi ženy a muže. Obklopeni ozbrojenými vojáky a kulomety jsme čekali na vynesení rozsudku. Deset Čechů za jednoho Němce? To přece nemůže být pravda, přece jsme nic neudělali, proč proboha? Zaslechla jsem slovo Lidice, nářek a pláč. Třásla jsem se a vzlykala. A pak nám *náhle svitla naděje. Nejprve jsem zahlédla vysokou postavu pana hraběte a potom Medinu. Ta si klekla před německého důstojníka a se sepjatýma rukama* prosila o milost pro nás všechny. Po téměř třech hodinách strašného čekání jsme mohli odejít domů. Mnozí se rozběhli k našim zachráncům a děkovali panu hraběti a Medině. Bo-

hužel později se jim za to odvděčili… Úzkost a strach mě ještě pronásledovaly po mnoho let.“

A těch slz doma po setkání s maminkou. Ale to byly slzy úlevy a štěstí.“

Tak skončilo vyprávění paní Aničky…

VPÁD PARTYZÁNŮ DO NAŠEHO ZÁMKU V DUBNU 1945

Elizabeth Whitby-Dubská

(Zkrácená verze událostí, které začaly 18. dubna 1945 a byly zachyceny na pokračování v německém časopise „Quick“ v r. 1957)

„Na přání svého otce jsem v té době pobývala v Kroměříži, abych tu získala znalosti o správě hospodářství. Toho dne, *18. dubna 1945*, jsem si při pohledu přes velké čtvercové náměstí v tomto malém obchodním městě uvědomila, že se kaťuše se svou ničivou clonou blíží každou minutu víc a víc. Na můj vkus byly až příliš blízko. Poznala jsem, že už musím opustit svůj krásný pokoj v arcibiskupském zámku se svými několika věcmi a šaty a vydat se na kole domů (asi 18 km), abych mohla být pohromadě se svými rodiči. Domluvili jsme se totiž, že když se fronta dostane blízko, budu s nimi v Hošticích. Abych tedy nebyla já sama tady, oni tam a mezi námi propast války. Chtěli jsme být při příchodu ruských vojsk spolu. O německém starostovi Kroměříže jsem se zmínila už dříve. Byl asi stejného věku i vzrůstu jako můj otec a byl to náš přítel. Podle německých instrukcí, které musel dodržovat, by měl mému odchodu z města úředně zabránit. Chtěla jsem však za ním zajít, abych se rozloučila a řekla mu, že odjíždím domů.

Sbalila jsem si jen pár věcí do tašky a položila si ji na řidítka. Snažila jsem se vypadat co nejnevtíravěji a tak, aby nebylo zřejmé, že utíkám domů. Zastavila jsem se u něho v kanceláři, abych se rozloučila. Byl laskavý jako vždycky a slíbil mi, že na mou návštěvu „zapomene“. Zeptal se, zda nemám více věcí. Že by mě mohl vzít služebním autem, protože měl toho dne později jet do jedné sousední vesnice. Věci jsem si předtím složila do dvou kufrů, aby byly připraveny a daly se příležitostně vyzvednout. Řekla jsem mu, že by to bylo od něho velmi laskavé a vysvětlila mu, kde ty kufry v mém pokoji najde.

Cesta domů po venkovských silnicích řadou vesnic, do kopce a z kopce, v předjarním denním světle by za normálních okolností byla docela příjemná. Teď jsem však měla strach, protože zdálky bylo slyšet dunění děl. A také jsem byla moc nachlazená, takže jsem sotva mohla dýchat. Nemohla jsem šlapat do kopců jako za normálních okolností a cesta mi tedy trvala mnohem déle.

Konečně jsem odbočila k našemu parku a vyjela poslední kopec před ním, už v dosahu domova. V dálce na pravé straně jsem uviděla šest uniformovaných mužů se psem, jak jdou přes jedno z našich největších polí. Na tu dálku se nedalo rozeznat, jaké měli uniformy. Ale řekla jsem si, že to budou nějací vojáci, protože celý kraj byl plný německých, maďarských a jiných jednotek, které se stahovaly ve velkých počtech od bitevní linie.

U vjezdu do našeho parku jsem uviděla tři velká vojenská vozidla, všechna nesoucí znaky 2. tankové (obrněné) divize, které jsem znala. Myslela jsem si, že to přijeli němečtí důstojníci, kteří zabrali část zámku.

Když jsem se dostala blíž k velkým dveřím čelního vchodu, uviděla jsem u okna našeho řidiče Floriána, jak mi s prstem na ústech naznačuje, abych byla tiše. To mě překvapilo a zneklidnilo. Opřela jsem kolo o zeď a šla do budovy s hlavou plnou otázek, co by to mohlo znamenat.

Jakmile jsem otevřela dveře, octla jsem se v obklíčení tlupy deseti nebo více divoce oblečených mužů. Hned mi bylo jasné, že náš zámek zabrali čeští partyzáni. Se samopalem v zádech a mávajíce pancéřovými pěstmi mě dotlačili do našeho salonu na levé straně domu. Tam mi velmi hrubým provazem spoutali ruce a přivázali mě k židli. Všichni muži byli oblečeni do divokých uniforem v kabátech a kalhot barvy khaki, někteří s čepicemi československé armády a jiní bez čepic. Jeden měl ruskou armádní kožešinovou čepici, černé vlasy a žhnoucí tmavé oči. Byl vedle mě a mluvil jenom rusky. Vyslýchali mě dvě a půl hodiny, všichni naráz i jednotlivě. A ten Rus mával kolem mě krátkým, tlustým, ale velmi ostrým nožem a říkal, že už ubodal čtyřicet sedm lidí – počínaje palcem u nohy a konče srdcem jako posledním cílem – a já že budu čtyřicátá osmá.

Velitel partyzánů se jmenoval „Matoušek“. Byl to nevysoký člověk, který nadskakoval vzrušením, kdykoli na mě zakřičel nějakou otázku.

O mých rodičích jsem nevěděla nic. Nevěděla jsem, jsou-li naživu. Nechápala jsem, co se vlastně stalo, nemohla jsem se zorientovat v této situaci. Byla jsem si jista, že je to můj konec. Ale chtěla jsem jim ukázat, že umím být statečná. Někde se ve mně vzala síla a duchapřítomnost a na každou otázku jsem vždy dokázala odpovědět bez váhání. Měla

jsem čisté svědomí a neměla jsem co skrývat. V životě jsem nikdy nikomu neublížila, zvlášť ne někomu z naší vesnice nebo z nějakých politických důvodů. Přirozeně, nemohu si pamatovat všechny otázky, které mě kladli, a taky bohudík. Moje ruce byly pevně staženy a přivázány k opěradlu velké židle. Provaz se zařezával hluboko do kůže (zanechal tam modřiny ještě dlouho po výslechu) a ruce v té poloze strašně bolely. Z nosu mně teklo, jak jsem byla nachlazená. Matoušek přikázal tomu Rusovi, aby mi utíral nos jakýmsi špinavým narudlým kapesníkem. A on to dělal tím nejbolestivějším způsobem
Po dvou a půl hodině duševních muk a nepopsatelného strachu mě poslali dolů do kuchyně v doprovodu toho Rusa jako stráže, abych si vzala něco k jídlu.

Mařenka, žena našeho šoféra, mně připravila sendvič a pár slovy mi naznačila, že moji rodiče jsou naživu. To bylo všecko, co jsem se v té chvíli mohla dovědět. Byla otřesena, bledá jako stěna a oči se jí leskly slzami. Vypadala rozrušeně, byla zmatena a já jsem stále nechápala, co se mohlo stát, že se chovala tak divně. To jsem zjistila až po chvilce.

Za chvíli přišel do kuchyně sám Matoušek a řekl tomu Rusovi, že mě může nechat v jeho osobním dohledu a poslal ho pryč. Řekl mně: „Teď jste v bezpečí a lituji, co se stalo. Svými rychlými odpověďmi jste dokázala, že jste dobrý člověk. Já Vás teď zavedu za Vašimi rodiči." Po těch slovech mě vedl po schodech nahoru do zadního pokoje pro hosty, kde byli oba moji otřesení rodiče. Tam nás nechal o samotě. Otec měl rozbitý ret a modřinu kolem oka. Matka sice neměla žádné zranění, ale doslova zešedivěla za ten týden, kdy jsem ji naposled viděla a tvář měla bílou jako stěna. Padli jsme si do náručí. Slovy se nedají vyjádřit naše pocity, bolest, hrůza a strach.

Mého otce partyzáni zbili minulou noc. Asi hodinu před půlnocí rodiče vzbudilo štěkání našich psů. Také uslyšeli, že do okna jejich ložnice někdo hází kamínky. Otec otevřel okno a v měsíčním svitu uviděl Matouška a několik jeho mužů, jak mávají zbraněmi a domáhají se vstupu do zámku.

Otec zazvonil do pokojů pro služebnictvo, aby vzbudil milého Floriána. A oba šli otevřít velkou vstupní bránu opatřenou několika litinovými zámky. *Muži se nahrnuli dovnitř a mezi nimi „Olga", jediná žena. Už několik měsíců byla pověstná zvlášť krutým chováním ke svým obětem.* Partyzáni našli v mém pokoji a v pracovnách mých rodičů obrazy osob v uniformách. Některé ve stříbrných, těžkých rámech. Rozbíjeli je o hlavu mého otce. Proto měl rozřezaný ret a modřinu na oku. Byly to obrazy mých prvních dvou snoubenců, kteří padli v Polsku a Rusku a mého prvního manžela z pouze čtrnáctidenního manželství, který padl u Smolenska v Rusku.

Partyzáni během předchozí noci proslídili celý zámek, rozmístili stráže v různých místech střechy u vikýřů a zbytek prohledával všechny skříně, dokonce zásuvky toaletních stolků.

V noci bylo v našem zámku *21 partyzánů*. Vyprázdnili náš vinný sklep a zásoby jídla. Opilí a neschopní pohybu nad ránem usnuli. Tam, kde zrovna byli. Na židlích, na pohovkách a někteří v postelích.

Příští ráno, *18. dubna,* sem z čista jasna přijela *tři vojenská vozidla*. Partyzáni donutili naši služebnou Andu, aby jim šla otevřít dveře a chovala se normálně a přátelsky. Tak se stalo, že dovnitř vešel generál von Müller, jeho pobočník, důstojníci, *telefonisté, řidiči, vojáci. Celkem 16 lidí*. Okamžitě se octli v obklíčení partyzánů a všichni, až na generála von Müllera, byli odvedeni do našich vinných sklepů.

Generál von Müller byl u nás v r. 1939 před vypuknutím války a při svém návratu z fronty a přesunu na jiné pozice do Čech navrhl svým důstojníkům, aby se zastavili na našem zámku na něco k snědku, trochu vína a poklábosení s mými rodiči. Neměl tušení, co ho tam čeká.

Partyzáni byli znovu nepříčetní. Vyhrožovali mým rodičům, že je zabijí. Domnívali se, že jsou ve spojení s vysokým německým velením, protože k nim přijela tak vysoce postavená osoba. Situace byla skutečně napjatá. Generála zajali a nezacházeli s ním špatně. Přežil konec války a po návratu do Hamburgu udržoval kontakty s mou rodinou až do své smrti asi před 10 lety.

Naše kuchařka Mařenka se strachem třásla v kuchyni, když partyzáni vedli kolem ní *15 důstojníků* a vojáků a neodvažovala se prostor kuchyně opustit.

Asi za hodinu potom musela přece vyjít ven do koupelny a slyšela divné zvuky, které nechápala a které vycházely ze sklepa.

Když jsem o tom všem uslyšela po svém příjezdu toho odpoledne 18. dubna, zašeptala jsem matce do ucha: „To nejhorší teprve přijde. Přijede sem starosta Kroměříže a přinese sem moje dva kufry." Podle českého způsobu uvažování to byl „hledaný muž." A já jsem věděla, že pro nás tři nastane zase vysoce emotivní a nebezpečná situace. Ale nemohla jsem dělat vůbec nic. Byli jsme stále střeženi, telefon byl samozřejmě odříznut hned večer *17. dubna* po příchodu partyzánů do zámku, velký klíč od průčelních

dubových dveří partyzáni zahodili do křoví v parku. Žádný únik, žádná možnost varovat.

Po celou tu dobu jsme jen seděli, třásli se a skoro ani nemluvili. Jen jsme čekali, jaké bude další dějství té hrozné tragédie. Jako v nějaké povídce z Divokého Západu s nejhroznějším dějem. A nikdo z nás nevěděl, co se stalo s těmi *15 německými* vojáky ve sklepě.

O páté hodině odpoledne se otevřela velká brána do parku a dovnitř vjel starosta Kroměříže se šoférem a mými kufry. Se zájmem pohlédl na vojenská vozidla a bezpochyby si představoval, jak bude s armádními činiteli popíjet čaj. Jak mohl usoudit podle generálských znaků na vozidlech, šlo o vysoké hodnosti. Místo toho byl tím nejhrubším způsobem zajat a dostrkán do našeho salonu. Do stejné místnosti odvlekli, doslova odvlekli, znovu mne, posadili mě proti němu, opět přivázali ještě pevněji a surověji k opěradlu židle.

Tak jsem musela být svědkem nejbrutálnějšího bití Dr. Koblischka. Z jeho rtů kapala krev, jeho oči hned otekly. A já jsem byla obviněna z toho, že jsem jeho „milenka", protože mně přinesl kufry, atd. To snad byl jeden z nejhorších okamžiků, které jsem kdy prožila, a který mě po léta skoro každou noc ve snech pronásledoval a budil.

Znovu začalo vyšetřování a vleklo se hodiny a hodiny. Bála jsem se doslova toho nejhoršího. Ale jaksi – sama dodnes nechápu jak a nebo odkud se ve mně vzala statečnost, která mi zachránila život. Rus dostal rozkaz odvést Dr. Koblischka. Matoušek navrhl Olze, že bych se k nim měla připojit jako partyzánka, protože jsem statečná a mohla bych být se svou znalostí němčiny užitečná. Všechny výslechy se samozřejmě vedly česky. Česky jsem mluvila plynule a jen s nepatrným přízvukem. Teď mě tedy čekal další hazard, ze kterého jsem se musela dostat. Ale nějak jsem to dokázala a kolem deváté hodiny večer všichni partyzáni odjeli. *Vzali si to největší vojenské auto a v generálově autě s sebou vzali generála a Dr. Koblischka.* Nám řekli, že do půlnoci nesmíme informovat policii nebo kohokoli jiného. V té době už budou v horách, sice nedaleko odtud, ale dost na to, aby byli v bezpečí.

Odjeli. A my s naším služebnictvem jsme zůstali sami v budově zaneřáděné blátem a špínou, rozbitými sklenicemi, s podlahami zaneřáděnými jídlem a s neznámou hrůzou ve sklepě…

Budova zámku pro mě bývala šťastným, klidným a krásným domovem až do toho strašného božího dopuštění. Náhle jsme uslyšeli pronikavý křik a Mařenka, v hrozném a nepříčetném stavu, vrazila do naší místnosti. Slyšela znovu a znovu podivné zvuky ze sklepa. Tak si vzala svíčku a šla se tam podívat. Proti ní se vynořil jeden doslova krví zbrocený voják a padl jí k nohám…

Sešla jsem s otcem dolů. Ten strašný obraz, co jsme viděli, se nedá popsat. Čtrnáct mrtvých důstojníků a vojáků. Každých z nich byl ubodán k smrti. Někteří plni strašných a nemožných ran. A ta poslední byla smrtící.

Jediný, který to přežil, měl dvacet dva let. Ztratil vědomí a padl… Když se pak probral, dělal, že je mrtvý. Slyšel, jak někdo mluví česky. To se partyzáni vrátili, aby se před odchodem ze zámku ujistili, že vojáci ve sklepě jsou skutečně všichni mrtvi. Jen ten jeden to nakonec přežil. Měl prostřelenou tvář napříč, od jedné čelisti k druhé. Po letech jsem se s ním setkala ve Vídni. Jizva po zranění nebyla skoro ani vidět.

Mařenka ten šok z vraždění nepřekonala nikdy. Mnoho let pobývala v psychiatrické léčebně. Ale pak, po smrti svého manžela, který byl přes 30 let v našich službách, byla nakonec schopna se do vesnice vrátit. Já jsem si s ní z Londýna dopisovala až do její smrti. A obě moje dcery ji v r. 1979 navštívily, když se zajely podívat na můj starý domov. Z našeho zámku se stal útulek pro opuštěné děti a školka pro děti zaměstnaných matek.

Kolem 10. hodiny ráno 19. dubna 1945 zaklepalo na naše dveře 8 vysokých důstojníků SS. My jsme jim nemohli otevřít, protože jsme neměli klíč. Museli jsme je požádat, aby šli zadním vchodem. Pátrali po Dr. Koblischkovi a jeho šoférovi a zjišťovali, kde jsou vojáci z těch 2 vojenských vozidel, která stála před zámkem. Když jsme jim řekli, co se stalo, okamžitě běželi dolů do sklepa. Mě přinutili, abych jim pomohla nakládat mrtvá těla na nosítka a do těch vojenských vozidel venku. Raněného vzali do auta. Ačkoli jsem v Berlíně přežila skoro 600 náletů i první vážné bombardování Hamburgu, nic mnou neotřáslo tak, jak hrůza toho dne.

K našemu zděšení velitel té jednotky SS poslal své muže, aby veškeré obyvatelstvo naší vesnice (300), z domů a polí, nastoupilo na nádvoří před zámkem. Muži na jednu stranu, ženy a děti na druhou stranu. Pomocí tlumočníka jim sdělil, že vesnice bude vypálena a každý třetí muž, žena či dítě budou zastřeleni jako odveta za to, co partyzáni udělali v našem sklepě. Slyšela jsem to a běžela za otcem. My dva, s matkou v závěsu, jsme veliteli SS řekli, že vesnice

František Dubský s dcerou

o tom, co se dělo na zámku vůbec nevěděla, že žádný z těch partyzánů z naší vesnice není, a protože ti mrtví v našem sklepě byli z německé Wehrmacht, musí mít poslední slovo vysoký důstojník armády, nikoli SS. A že já, jako vdova po majoru Hansi Henningovi Eichertovi, vyznamenaném Rytířským křížem, o čemž určitě ví, mu dávám při památce mého manžela čestné slovo, že to všechno je pravda.

Velitel SS nakonec souhlasil a poslal řidiče pro vojenského velitele Kroměříže, majora Müllera (jmenoval se stejně, jako zajatý generál, ale nebyl s ním spřízněn). Byla jsem ráda, protože majora jsem osobně znala. Chvějící se vesničané stáli na nádvoří a strachem ani nedýchali.

Po nějaké době major Müller přijel. Vysvětlili jsme mu situaci. Vyšel s tlumočníkem ven a informoval vesničany, že na přímluvu mých rodičů a moji nebude provedena žádná odveta, vesnice nebude vypálena a oni že mohou jít domů. V mé paměti navždy zůstanou ty radostné tváře. Lidé se ukláněli a ve vytržení nám dokonce líbali nohy. Běželi domů a vraceli se s jídlem, mlékem, vajíčky a špekem, aby nám ukázali svou vděčnost za to, že jsme je zachránili…

Jednotka SS odjela. Avšak neopomněli mě a mé rodiče ujistit, že o těch událostech „ještě uslyšíme“, až budeme předvoláni k soudu. *(To by mohlo být pro nás velice nepříjemné, protože SS (gestapo) mělo u soudu svého člověka.)* Naštěstí válka pro nás skončila 1. května 1945. To přišli první Rumuni pod ruskou vlajkou. Ale k tomu se za chvíli vrátím.

SS nás také informovalo, že ti lidé, které jsem viděla 18. dubna jít se psem přes naše pole, byli z jejich jednotky. Pátrali, zda tu třeba někde nejsou partyzáni…

Matoušek, velitel partyzánů, nechal nakonec Dr. Koblischka oběsit. Generála von Müllera po dlouhých pochodech předal jako válečného zajatce Rusům. Jak jsem se už zmínila, generál válku přežil, vrátil se domů po 11 letech zajetí a navázal s námi spojení.

Posledního dubna byli už Rusové ve vedlejší vesnici a děla byla těsně u nás a odstřelovala okolí potoka, kde bylo německé předmostí a obranné stanoviště. Mnoho lidí z vesnice hledalo ochranu v našem zámku. Byli shromážděni ve sklepě a ve spodních částech areálu kuchyně v prostorách pod úrovní terénu a s okny obloženými pytli písku.

K zděšení rodičů jsem se rozhodla, že s nimi dole nebudu. Prohlásila jsem, že se mně vůbec nelíbí, být zaživa pohřbena s tolika lidmi a že se raději svou poslední noc pořádně vyspím. Šla jsem si lehnout do postele ve své ložnici. Ráno v 5 hodin, nebo tak nějak, jsem se probudila a na posteli byl nějaký chlupatý tvor. V šoku z probuzení jsem si v první chvíli myslela, že to je ruský voják. Ale byl to jen Arco, můj oblíbený teriér, který ve strachu ze střelby hledal útočiště v mé posteli.

Byl 1. máj 1945. Rozednilo se. V 7 hodin ráno (budu si to pamatovat do smrti) se ozvalo klepání na vrata naší přední brány. Otevřeli jsme a uviděli jsme první cizí uniformu. Stál tam upravený a docela hezký mladý Rumun, navoněný a mluvící francouzsky. Díval se kolem zámku a byl docela přátelský. Díval se kolem, ukazoval hůlkou a pronesl důležitý výrok: „Krásný domov. Jaká škoda těch pěkných věcí…“ To se později ukázalo jako zlé a varování před něčím, co přijde…

Půjčil nám dokonce generátor na výrobu elektřiny, která u nás nešla, abychom si mohli pustit rádio. Posadil se s námi k snídani. Poslouchali jsme zprávy v němčině z Londýna (BBC). V nich podrobně popisovali ty strašné události ze 17. a 18. dubna a říkali, že čeští partyzáni zajali generála von Müllera a později jej předali Rusům.

Rumunská jednotka, která pochopitelně bojovala na straně Rusů, se ubytovala v našem zámku - tedy důstojníci, ostatní pak v našich stájích, přilehlých prostorách a ve vesnici. Rumuni tu zůstali dva dny. A pak přišli Rusové… O jejich chování vůči civilnímu obyvatelstvu bylo napsáno mnoho knih. Není tedy třeba zmiňovat se o podrobnostech. Dvě noci jsem spala v seně ve vedlejších Honěticích, nad chlévem našeho zahradníka, abych unikla jejich pozornosti. S velkým štěstím, a aniž se mě kdo dotkl, jsem zázračně přežila následujících 16 měsíců pravého očistce.

Už 2. května v 5,00 ráno mě poslali pracovat na moje vlastní pole… Nesměli jsme mít zápalky, rádio, nesměli jsme psát ani telefonovat. Z našeho zámku se stala nemocnice a leželi tu ruští, velmi těžce nemocní vojáci s oholenými hlavami, kteří byli nakaženi tyfem. My jsme pak museli být šťastni, že nikdo z nás tyfus nedostal.

Po dobu 16 měsíců jsem pracovala na polích, od časného rána do noci. Skoro všechno naše šatstvo nám vzali. K šatům, co mi zůstaly, nebyl ani pásek a musela jsem si vzít kousek provázku. V zimě jsem neměla teplé šaty a při sklizni řepy mně omrzly ruce do 2. stupně. V říjnu a listopadu jsem na nekonečném poli o rozloze 60 ha odsekávala chrást („skrajky“) na siláž pro dobytek nebo nakládala zmrzlou řepu do vagonů. Musela jsem klečet na zmrzlé zemi. A připadalo mně, že to utrpení nebude mít nikdy konec“…

DIETRICH VON MÜLLER,

držitel Rytířského kříže k Železnému kříži
s dubovými ratolestmi a meči
16. 9. 1891 Mecklenburg-Schwerin, Německo
– 3. 1. 1961 Hamburg, Německo

V roce 1910 nastoupil Dietrich Müller jako jednoroční dobrovolník do střeleckého regimentu. V první světové válce bojoval u střeleckého pluku a po jejím skončení byl propuštěn z armády. Studoval agronomii. V roce 1934 nastoupil jako velitel pěšího pluku opět do armády. Po vypuknutí druhé světové války byl majorem a velitelem pěšího pluku. V roce 1939 v hodnosti majora se zúčastnil obsazování Čech a **byl velitelem německé posádky v Kroměříži**. Byl ubytován na zámku v **Hošticích.**

Podstoupil taktický výcvik na vojenské škole v Krampnitz a na katedře velitelské školy v Paříži ve štábu náčelníka obrněných sil, generálplukovníka Heinze Guderiana. **Nejdříve bojoval na polské a pak francouzské frontě. Po přepadení SSSR v červnu 1941 se vydal v čele tankové divize na východ a zastavil se až před branami Leningradu. Zde byl raněn do paty levé nohy a od té doby lehce kulhal.**

V dubnu 1941 byl jmenován podplukovníkem a v květnu 1942 byl oceněn Rytířským křížem za osobní statečnost v boji. Krátce nato byl jmenován velitelem pancéřového pluku granátníků. V dubnu 1943 obdržel „dubové ratolesti“. Na začátku roku 1944 byl povýšen na generálmajora a stal se velitelem 16. tankové divize. V lednu 1945 se zúčastnil neúspěšného pokusu udržet předmostí Baranowa. S velkými ztrátami se divize přesunula zpět do Nida. Za záchranu své divize a později také v bojích ve skupině Nehring mu byly uděleny 20. února 1945 „meče“. Jeden den po zajetí na zámku v Hošticích byl jmenován generálporučíkem. Naposledy bojovala divize generálmajora před Ostravou. Dne 19. dubna se jeho jednotky ze Slezska odpoutaly a předaly obranné pásmo u Opavy jiným jednotkám a byly odvedeny na Ořechovský úsek. Po vyložení v Ivanovicích u Brna, pokračovala po vlastní ose k Brnu (dál byla trať poškozená a neprůjezdná). Při cestě si právě usmyslel, že se staví v Hošticích, za svým známým hrabětem Dubským. Tam byl téhož dne zajat členy partyzánského oddílu „Olga“.

19. dubna večer se partyzáni vydali s generálmajorem a okresním hejtmanem Koblischkem směrem na Kamínku, kde došlo k nečekanému střetu s Němci. Dvěma zajatcům svitla naděje na záchranu, ale brzy jejich jiskřička naděje pohasla. Partyzáni střet s Němci vyhráli. Z Kamínek se přemístili na Újezdsko, kde se členové třetí roty setkali s velitelem Pepkem Houfkem. Němečtí vojáci všude pátrali po obou zajatcích, proto se partyzáni museli stále pohybovat z místa na místo a skrývat se. Z Újezdska šli do Milovic, kde byl vykonán partyzánský soud a okresní hejtman byl odsouzen k trestu smrti. V lese Břešťůvka u vysoké borovice ukončily bodné rány život Dr. Koblischka. Generálmajor von Müller měl být předán sovětské armádě. K dalšímu střetnutí s nepřítelem došlo u vily H. Tichého u Roštína. Při odvetě v Roštíně byli zajati, mučeni a zavražděni pomocníci partyzánů z Roštína. Zmučená těla Jaroslava Váni, Antonína Hlavinky a Antonína Skácela objevil rolník A. Ovečka z Litenčic 23. května 1945 v řízkovém dole, asi 100 m za Litenčicemi. Během akce v Roštíně byl generálmajor ukrýván v podzemním bunkru u Kunkovic. Při přestřelce na Tománkové hájence nepřátelská kulka zasáhla Láďu Vykoukala. Podle výpovědi jeho sestry ho odmítla Olga (Olga Františáková, zástupkyně velitele) převézt do nemocnice a Láďa Vykoukal brzy po osvobození zemřel. Murzin (velitel 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky, jejíž součástí oddíl Olga byl)

rozkázal přivézt generála k turistické chatě na Bunč, kde si pro něho měla přijet sanitka. Chtěli generála uspat, obvázat obvazy a odvézt ho sanitkou. Generál byl držen v chatě V. Sobka. Místo sanitky však přijelo nákladní auto. litenčického jagdkomanda s po zuby ozbrojenými esesáky. Boj trval ne více než 5 minut. Partyzáni pobili 17 Němců, jen dvěma se podařilo uprchnout. K předání generálmajora však nedošlo a poté byl ukrýván v bunkru nedaleko Králova stolu.

Protipartyzánské oddíly pročesávaly lesy a do pátrání po zajatém generálmajorovi zapojili Němci i Vlasovce. A tak došlo k hrozné tragédii 29. dubna na Salaši, kde v trati zvané Vápenice bylo postříleno falešnými partyzány 20 mladých dobrovolníků.

V té krvavé neděli 29. dubna se další obětí stal hlídač Václav Ranec, který byl nalezen ve vypálené chatě na Bunči, přivázaný k zábradlí.

Kapitán Žeško a Láďa Křepelka ze Zdislavic byli Pepkem, velitelem oddílu Olga, pověřeni, aby převedli generálmajora přes frontu. Několikrát se ocitli v dešti střel, dokonce na Salaši chtěly ženy generála lynčovat. Nakonec byl předán na Velehradě dvěma sovětským důstojníkům. Z Velehradu ho odvezli do Slavkova u Brna, kde generálmajora převzal náčelník štábu generálmajor Jakovlev.

„Prostřednictvím redaktora Schuhmanna jsem se po svém návratu z Ruska v říjnu 1956 dopátral Vaší adresy a chtěl jsem Vám napsat. Ale Váš dopis z Vídně přišel dřív, než jsem se k psaní dostal. Nejprve bych Vám chtěl říci, že jsem se upřímně zaradoval, že jste Vy a Vaši blízcí tu divokou dobu od r. 1945 přečkali. Po svém zajetí jsem měl velké obavy o Vaši budoucnost, když mi i partyzáni vyprávěli, že Vám započítávají k dobru, jak jste se o tu vesnici Hoštice zasadil.“

„Partyzáni mě s sebou vodili 12 dní, pak mě předali Rusům a já jsem si tam prožil obvyklý úděl zajatce: 22 měsíců vězení, přes 2 roky politického přeškolovacího tábora, který ovšem byl u mě bez úspěchu, odsouzení k 25 letům nucených prací atd. Po zdravotní stránce mně mnoho hladovění značně porouchalo srdeční a žaludeční nervy. Ale jsem rád, že jsem celou tu žalostnou dobu v Rusku vůbec přežil.

Moje paní, která po ta léta do mého návratu žila jako utečenec v jedné podkrovní světničce poblíž Hamburgu, dostala 2 dny před mým příchodem byt, ve kterém teď tiše žijeme sami pro sebe. Užívám si univerzity, evangelické akademie, příležitostné opery a jsem činný ve Spolku německých vojáků, který vyřizuje záležitosti bývalých vojáků, vdov a sirotků.“

„Vaše záchrana Hoštic byla jedině správná. Komu by to pomohlo, kdyby za zavraždění mých mužů trpěli nevinní? Já bych se na Vašem místě zachoval úplně stejně.“.

Z dopisů Dietricha von Müllera hraběti Dubskému, Hamburg 1957

V Rusku byl generálmajor Dietrich von Müller převezen do zajateckého tábora pro vysoké hitlerovské důstojníky a generály, který byl nedaleko Moskvy. Zde se setkal i s generálem Paulusem. Jako velitel řadové německé armády se během svého válečného tažení Evropou nedopustil prokazatelně žádné genocidy, proto nebyl postaven ani před válečný soud v Norimberku. Byl propuštěn pravděpodobně v roce 1955. Vrátil se do západního Německa, kde byl přivítán jako hrdina. Čekala ho jen manželka, jeho jediný syn zahynul za války u Smolenska.

HELMUT STOCKER, radionavigátor

(Výpověď rotmistra Helmuta Stockera, který jediný v Hošticích přežil)

„Nejprve jsem stál ve středu sklepní místnosti, na kterou podle mého mínění vpravo navazovala kuchyně a vlevo sklepní prostory. Požádal jsem, aby mi donesli mísu vody. V malém zrcadle, které jsem měl v kapse, jsem zjistil, jak jsem zřízený.

Umyl jsem si ústa a obličej. Horní ret byl roztržený. Dva muži s puškami připravenými k výstřelu stáli vedle mě a sledovali každý můj pohyb. Jeden z mužů mluvící německy mi řekl, že jsou partyzáni.

Krátce poté přišel do sklepa velitel partyzánské skupiny v koženém plášti generála von Müllera a zavedl mne do levého sklepního prostoru. Prošli jsme první místností, ve které byly regály s láhvemi. V sousedním sklepě na koks jsem uviděl generálova pobočníka nadporučíka Schwachera a poddůstojníky Kuhlmanna a Langera. Leželi bez hnutí na zemi. Když jsme vstoupili do místnosti, muž po mé pravici ukázal na mrtvé se slovy: „Tady máš kamarády“!

V okamžiku, kdy jsem pootočil hlavu k ležícím na zemi, muž v koženém plášti, tedy velitel skupiny, na mne vystřelil.

Pohyb hlavy, který jsem udělal, mi zachránil život.

Měl jsem neuvěřitelné štěstí. Kulka mi neprolétla hlavou za uchem, ale zasáhla jen tvář a pravou stranou obličeje opět vyšla ven. Upadl jsem a zůstal ležet téměř u stěny. Byl jsem bezesporu otřesený, ale neztratil jsem vědomí. Ležel jsem tam delší dobu a ani jsem se nepohnul. Také později, když nás zaházeli slámou a pokrývkami, poněvadž se v domě, ve sklepě i venku neustále něco dělo.

Když už byla tma a ve sklepě zavládl naprostý klid, pozorně jsem prohlédl těla kamarádů. Nikdo z nich nežil. Těla byla studená a ztuhlá. Přistoupil jsem také ke dveřím, které však byly uzamčené. Našel jsem i plnící šachtu v okamžiku, kdy nahoře někdo vstoupil na dřevěné roubení. Světlo však naštěstí nezpozorovali. Pak jsem tvrdě usnul.

Probudil jsem se teprve v okamžiku, když někdo vyrazil dveře. Kolem třetí hodiny po půlnoci dorazila na zámek hlídka SS, aby zjistila, co se stalo. Když jsem uslyšel němčinu, zvedl jsem se ze slámy. Přede mnou stál příslušník vojsk SS s namířeným samopalem. Okamžitě uskočil o několik kroků zpět. Vypadal jsem strašlivě. Velitel hlídky SS mi později řekl, že by býval určitě okamžitě vystřelil, kdybych nezvedl ruce nad hlavu. Ještě téhož dne mě převezli do vojenské nemocnice v Kroměříži.

Dne 20. dubna 1945 byly z hoštického zámku převezeny mrtvoly sedmi zavražděných kamarádů do Kroměříže a uloženy v márnici vojenské nemocnice."

Podle výpovědi některých pamětníků navštívil Helmut Stocker někdy v šedesátých letech Hoštice.

Na tváři měl stále viditelnou jizvu. Vystudoval vysokou školu a stal se zvěrolékařem.

PŘÍCHOD RUMUNSKÉ A RUSKÉ ARMÁDY

V noci z 30. dubna na 1. květen přehnala se fronta bez výstřelu. Dne 1. května ráno přišli do Hoštic směrem od Strabenic „naši osvoboditelé" Rumuni. Armáda prošla klidně, ale za touto přišla nějaká podezřelá tlupa. Tito hledali Němce a brali, co se jim hodilo. V noci z 1. na 2. května odvedli také dva koně a to Jindřichu Prachařovi číslo 9, a Martinu Vašíčkovi číslo 26.

Na koně měli spadeno, neb těchto případů bylo v každé obci a okolí hojně.

Rumunská armáda táhla ke Kroměříži a po dobytí Kroměříže jela zase zpátky k Brnu. Po dobu dobývání Kroměříže byla část rumunského generálního štábu ubytována v zámku v Hošticích. Kancelář byla ve škole a na faře bydlil plukovník.

Po odchodu Rumunů z Hoštic přišli Rusové. Ti zde zřídili lazaret.

Pro tento lazaret byl uvolněn celý zámek, byt správce i hospodáře ve dvoře, škola a některé byty blíže školy. Celkem však zde bylo umístěno pouhých sedm osob. Lazaret byl zařízen jen na čtrnáct dnů, avšak doba se prodloužila.

Dne 9. května byla osvobozena Praha a tím se hrozná válka skončila. Německá armáda již den před tím kapitulovala.

LADISLAV VYKOUKAL

se narodil 9. září 1922 v Honěticích, v domě č. 84. V rodné obci vychodil pět ročníků obecné školy a pak přestoupil na měšťanskou školu ve Zdounkách. Soukromým učením se připravoval ke zkoušce ze čtvrté třídy měšťanské školy, kterou s úspěchem složil v roce 1938 v Olomouci. Po ukončení měšťanky se učil zahradníkem v Albrechticích u Krnova, kde pracoval i po vyučení. V Krnově absolvoval také odbornou zahradnickou školu pokračovací. Na svém působišti zůstal i v době, kdy pohraničí obsadili Němci. Za přechovávání zbraně byl zatčen a odsouzen na tři měsíce do vězení. V roce 1944 se začal stýkat s parašutisty a odposlouchával německé telefonní hovory. Těsně před příchodem ruské fronty utekl na základě falešného evakuačního listu k rodičům do Honětic. Pracoval na zámku u hraběte Dubského se svým tatínkem. Po dramatických událostech na zámku v dubnu 1945, odešel i se svou sestrou Aničkou spolu s partyzány bojovat proti okupantům. 26. dubna byl zraněn při přestřelce s Němci u Salaše. Nešťastnou náhodou ho zasáhla střela do ramene a poškodila mu ramenní kost. První pomoci se mu dostalo v myslivně nadlesního kováře. Zraněný trpěl velkými bolestmi a horečkami. Bylo jasné, že zachránit ho může jen operace. Převoz do Uherského Hradiště nebyl možný, protože se o město právě bojovalo. Ošetření se ujala jeho sestra Anička, ale bratrův stav se stále zhoršoval. Velitel oddílu dal údajně do čaje jed (cyankáli), aby ho vysvobodil z bolestí. Sestra Anička mu dala čaj vypít,

aniž o tom měla tušení, ale jed neúčinkoval. Třetího května v nemocnici v Uherském Hradišti podlehl svému zranění a byl tam pohřben. Rodiče si přáli mít syna pohřbeného v Hošticích a tak nechali jeho tělo převézt do jeho rodinného domku a odtud byl vypraven pohřeb, jehož se zúčastnil velký počet lidí.

Smuteční průvod šel z Honětic až do Hoštic

Partyzáni drželi čestnou stráž

Přímými účastníky těchto událostí v dubnu 1945 byli i manželé Jablůnkovi.

Florián Jablůnka (1900–1961) působil u Dubských jako kočí, majordomus a později řidič. Paní **Marie Jablůnková** (1911–1983) byla u Dubských hlavní kuchařkou. Pravděpodobně nejprve bydleli v suterénu v jedné místnosti vedle sklepa. Po narození dcery Lidušky dostali ještě jednu vedle kuchyně. V tu osudnou noc Marie slyšela podivné zvuky a škrabání na zeď. Když poté uviděla strašlivou postavu živého Němce, tak se pomátla. Myslela si, že vstal z mrtvých. Její psychické problémy se zhoršily, když jí v roce 1952 zemřela ve věku dvaceti let jediná dcera Liduška, provdaná Bartoňová. Ta obdržela od Dubských nádherný jídelní servis. Liduška vystudovala obchodní akademii. Byla velmi hezká, ale také velmi nemocná. Nad obrnou sice zvítězila, ale pak dostala zánět mozkových blan a zemřela na následky roztroušené sklerózy. Se ztrátou dcery se paní Marie nikdy nesmířila. Po odchodu Dubských se stal Florián Jablůnka správcem objektu. Bydleli v zámku ve třech místnostech napravo od haly. Po odchodu do důchodu koupili domeček v Troubkách, ale paní Marii se tam nelíbilo, a tak se odstěhovali do Krhové u Valašského Meziříčí, kde ještě žila Mariina maminka. Důchodu si pan Jablůnka neužil, zemřel pravděpodobně na infarkt. Upadl při něm tak nešťastně, že se vlastně utopil v troše

Beseda s F. Jablůnkou o zajetí generálmajora Müllera

vody. Paní Marie se vrátila do Hoštic a bydlela v rohovém domečku u Panenky Marie. Protože bývala nedaleko rodiny Mlčochových, které často navštěvovala a poté, co manželé Mlčochovi zemřeli, stala se náhradní babičkou dcer jejich dcery Vlasty. V té době se už u ní projevovaly dost těžké psychické stavy, které někdy vyžadovaly pobyt v léčebně. **Dubští ji museli mít velmi rádi, protože do konce života s ní udržovali písemný styk a Elisabetin manžel s dcerami ji dokonce navštívil**. Ke konci života se její psychický stav natolik zhoršil, že poslední léta strávila v léčebně, kde také zemřela.

Jablůnkovi s dcerou Liduškou

Část jídelního servisu, který dostala Liduška Jablůnková jako svatební dar od Dubských

Stříbrné lžíce Dubských s erbem

Florian Jablůnka v zámeckém parku

M. Jablůnková s Elisabetinou dcerou v roce 1979

Marie Jablůnková (vpravo) s maminkou, 1973

PANÍ ANNA ŽŮRKOVÁ,

roz. Vykoukalová, odešla k Dubským, aby nemusela nastoupit na nucené práce do Německa.

Pravděpodobně jí místo domluvil tatínek, který dělal u Dubských zahradníka. V knize „V dvojím ohni“ je vylíčena jako hrdinka, která svou duchapřítomností zabránila přímému střetu partyzánů s Němci. Není jasné, jaký vztah měla k Dubským, protože podle jejího jednání v tyto kritické dny se dala očividně na stranu partyzánů. Tohle ji mnozí občané zazlívali a dokonce někteří po vydání knihy tvrdili, že vše bylo trochu jinak. Možná, že se jen bála nebo se jí nelíbily styky Dubských s Němci. Kdo ví? V našem okolí lidé většinou neměli partyzány z oddílu „Olga“rádi.

Podle její výpovědi odmítla po válce všechny výhody, které partyzáni získali a se členy partyzánského oddílu „Olga“se nestýkala. Neměla hlavně ráda Olgu Františákovou a Pepka Houfka, o kterém prohlásila, že to byl hrozný opilec a surovec. Olga prý byla velmi panovačná a drsná. Vždy si zabrala místo na spaní ve stavení, zatímco ostatní přespávali ve stodolách nebo půdách.

Paní Žůrková celý život tvrdila, že Olga zavinila smrt jejího bratra, když ho těžce zraněného odmítla dát převézt do nemocnice.

V důchodu pracovala i jako knihovnice v Honěticích. O době druhé světové války nechtěla vůbec hovořit, jen výjimečně o těchto událostech vyprávěla v knihovně ve Zdounkách a na besedě v Hošticích.

Na besedě v Hošticích, 1985

Poznámka autorky

NESUĎ ČLOVĚKA ZA JEHO ČINY, POKUD JSI NEBYL NA JEHO MÍSTĚ

Můžeme polemizovat s tím, jak se chovali někteří partyzáni. Ale zde nemůžeme uplatňovat současná měřítka. Doba byla jiná.

Za všechnu tu hrůzu může válka, a ti, kdo ji rozpoutali. Ve válce se z mnoha lidí na obou stranách stávala zvířata.

FILM

O zajetí německého generála v Hošticích byl po válce natočen přímo na zámku film, který se v Hošticích promítal ještě v roce 1985. Film natočil **Karel Jajtner** na 16 mm negativní materiál a byl prý sponzorován „Nářadím Hulín“. Později bývalý ředitel školy v Hošticích Jaroslav Tesař po filmu pátral, ale bezvýsledně. Pátrala jsem po filmu i já, ale marně. Film byl údajně archivován u Okresního výboru svazu protifašistických bojovníků a pak se ztratil.

Z knihy Jiřího Mišíka
Kronika protifašistického boje

Jen bylo zjištěno, že se podle bývalého kronikáře Jaroslava Kadlíka natáčelo **v únoru 1946**, on sám tam hrál uplakaného malého chlapce. Později se přiznal, že nebyl právem pochválen za dobrý herecký výkon, protože doopravdy brečel zimou. Ve filmu hráli přímí účastníci akce, partyzáni, obyvatelé Hoštic a německé vojáky představovali vojáci československé armády. Paní hraběnku představovala paní **Hedvika Viktorinová**, která často vypomáhala při školních představeních a hraběte pan **Antonín Karkan. Pomalu jsme se smiřovali s tím, že je film navždy ztracen.**

A pak přišel květen **2018,** kdy se ozval pan Jiří Tesař ze Zlína, že mají film o Hošticích a zda by mohl přímý účastník zajetí generálmajora Müllera navštívit hošťický zámek. Pan Verner přijel, po zhlédnutí prvních záběrů byl ale v rozpacích. Poznal sice partyzány Matouška, Křepelku, Slabíka a další, ale tvrdil, že to není film, ve kterém on sám hrál. Hned ho zarazil sníh, protože řekl, že v dubnu 1945, kdy přišli na zámek, pršelo a bylo bláto. A film, ve kterém on hrál, se natáčel v říjnu roku 1945 a natáčení se prý zúčastnil i hrabě Dubský s rodinou. Pokud říkal pravdu, byl natočen ještě další film. Najde se?

A nyní se vraťme k nalezenému filmu. Je možné, že existovalo několik kopií, ale žádná z nich nebyla prakticky dostupná v České republice. Pravděpodobně film se časem zatoulal až do Austrálie a teprve nedávno se ho podařilo dostat zpět do České republiky a s ním i zajímavé informace o pohnutých osudech tohoto unikátního filmu.

Film si podle nových poznatků objednal partyzán oddílu „Olga“ Antonín Slabík, který se akce v Hošticích zúčastnil jako velitel čety. Po válce se zapojil

Olga Františáková, zástupkyně velitele Olgy

Antonín Slabík (vlevo) s Pepkem, Olgou a ruským partyzánem

do protikomunistické organizace Světlana a musel po únoru 1948 emigrovat. Skončil v Austrálii a jednu kopii filmu si vzal s sebou.

Film byl v Austrálii nedávno digitalizován a v této podobě se dostal zpět. Všechno proběhlo na bázi rodinných vazeb rodiny Slabíků.

Film je nastestí zachráněn!

A co je ve filmu zachyceno?

Tento unikátní film má velkou historickou hodnotu. Je černobílý s titulky a má název Oddíl Chřiby 1945.

Je 19. dubna 1945. K zámku obsazeného partyzány přijíždí auto. Partyzáni mají poplach. Sbíhají po schodech z horního patra do přízemí a zaujímají své pozice. Německý generál, nic netušíc, vchází do dveří hoštického zámku, spravovaného jeho známým, hrabětem Františkem Mořicem Dubským. Hned u dveří je partyzány zaskočen a odzbrojen. Vzdává se bez odporu. Ovšem jeho pobočník sahá po zbrani a musí být partyzány zpacifikován. Podle dokladů partyzáni zjistí, že zajali generálmajora Dietricha von Müllera, velitele 16. pancéřové divize. Poté je Müller konfrontován s manželi Dubskými. Služebná Anička (představovala ji skutečná Anna Vykoukalová) jde pozvat další Němce, kteří mezitím dojeli k zámecké bráně. Z vesnice povolávají starostu obce, šoféra hraběte a ještě dva radní (ve filmu je představovali skutečné osoby). Začíná partyzánský soud nad hrabětem Dubským, který se sice přidal k Němcům, ale obyvatelé Hoštic si ho i celé rodiny váží a svědčí v jeho prospěch. Přijíždí nová postava, tentokrát v civilu a titulky říkají, že se jedná o okresního hejtmana Koblíschka. Ten dostává od partyzánů pořádnou nakládačku. Po odchodu s oběma zajatci jsou partyzáni překvapeni Němci na Kamínce. Podaří se jim uniknout oknem ze světnice a vzpomínám si na záběr kulhajícího generálmajora s hůlkou, jak kráčí se skloněnou hlavou do lesa. V zádech má dívku s napřaženou pistolí, puškou přes rameno a bajonetem u pasu.

20. duben 1945 v Hošticích. Všude panuje zmatek. Němci obklíčí vesnici, vyhání všechny obyvatele a shromažďují je na nádvoří před zámkem. Zvlášť muže, ženy a děti. Jsou tam i kulomety a ozbrojení esesáci. Jejich velitel oznamuje, že bude každý desátý obyvatel zastřelen za pomoc partyzánům. Na scénu přichází samotný hrabě s dcerou, komtesou Elizabeth. Ta kleká a prosí za život vesničanů. Hrabě rozhaluje košili a říká, ať zastřelí napřed jeho. Film končí dojemnou scénkou, kdy jedna dívenka se se slzami v očích vrhá do náručí své milované maminky.

Z filmu Oddíl Chřiby

PO 73 LETECH OPĚT V HOŠTICÍCH

(*zajal německého generála*)

Tentokrát nepřišel za tmy a s puškou, ale za bílého dne s touhou uvidět ještě jednou tento zámek. Tenkrát měl husté černé vlasy, uhrančivé oči, 18 roků a velkou odvahu bít nepřátele. Dnes by mu ale nikdo nehádal 92 let. Cikánka na Slovensku mu předpověděla, že přežije válku a dožije se 100 roků.

Válečná partyzánská kariéra pana Vernera je impozantní i ve srovnání s ostatními členy 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky. Je posledním aktivním příslušníkem brigády, který může dodnes vyprávět o svých zážitcích. Z vysílání BBC Londýn se dověděl o vypuknutí SNP a vydal se na Slovensko. Doma nechal rodičům na papírku vzkaz „Vrátím se po válce". Vlakem dojel do Vsetína a potom se mu na druhý pokus podařilo přejít Javorníky na Slovensko. Stal se řádným členem oddílu Ušiak-Murzin (později partyzánský oddíl Jana Žižky). Ve Švehlově loveckém srubu pod Vartovnou u Seninky se setkal s Josefem Houfkem a Olgou Františákovou. Kolem 20. prosince 1944 vyrazila Houfkova skupina, v níž byl i Ladislav Verner, z Lutoniny přes řeku Moravu, Chřiby a Ždánický les směrem na Českomoravskou vysočinu. Tam ale skupina nepronikla a chtěla se vrátit na Valašsko. Po bloudění se ale dostali do Nemochovic pod Chřiby, kde pak měla skupina základnu. Ladislav Verner se stal zakládajícím členem partyzánského oddílu Olga. Oddíl se aktivně zapojil do boje s Němci. Jeho akce byly velmi razantní a způsobily nepříteli značné materiální i lidské ztráty. 5. února 1945 byl v přestřelce v hájovně Zlatý jelen vážně zraněn a málem přišel o ruku.

V noci z 25. na **26. února 1945 na nádraží Morkovice** partyzáni z vagónů vypustili 512 tisíc litrů nafty a oleje. **19. dubna 1945 v zámku Hoštice zajali generálmajora von Müllera** (velitel 16. pancéřové divize). Zajatec byl později předán sovětské armádě. Potom byl oddíl včleněn do svazku 13. gardového pluku 10. gardové divize RA a vyrazil na pomoc Praze. Zapojili se do bojů na trase Ostrovačice, Velká Bíteš, Velké Meziříčí, Havlíčkův Brod, Benešov a 9. května dosáhli okraje Prahy. Pokračovali dále až na demarkační linii u Loun, kde bojová činnost oddílu Olga skončila a 16. května byla jednotka vyvázána ze svazku RA. Vrátili se zpět do Zlína, kde bylo centrum 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky. 26. května 1945 byla brigáda demobilizována. (podle J. Tesaře)

L. Verner v knize „ V dvojím ohni"
a na návštěvě zámku v Hošticích
20. května roku 2018

Přijel v neděli **20. května 2018** v doprovodu pana Jiřího Tesaře, dokumentaristy spolku Vize 70 plus a Historické skupiny 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky.

Byl to pro něho i pro všechny přítomné neobyčejný zážitek. Tento dvaadevadesátiletý mladík, který měl za sebou týdenní náročný program po svých odbojových stopách, byl neuvěřitelně čilý a měl udivující paměť. Téměř celé tři hodiny vydržel procházet se zámkem a odpovídat na všechny dotazy. Zpočátku bylo na něm vidět dojetí i rozpaky. Uplynulo přeci tolik let, kdy zde byl poprvé. A samozřejmě se tolik toho změnilo! Pomalu se začal rozpomínat a pak vyprávěl a vyprávěl. Ukázal, kudy lezli partyzáni přes laťkový plot, na které okno bušil a že se v něm ukázal domovník Jablůnka. Při vstupu do přízemí byl chvilku dezorientovaný, ale pak si vzpomněl, kde byla kuchyň a kde byl byt pana Jablůnky. Věděl i to, kde se nacházel sklep, kde zastřelili německé vojáky. Tvrdil, že obyčejné vojáky pouštěli, jen příslušníky SS stříleli. Na zastřelení německých vojáků se nepodílel, k tomu byli určeni jiní partyzáni, na jména si již nevzpomněl. Prozradil nám, že noc strávil ve vší počestnosti v pokojíku služebné Aničky, který se nacházel nahoře v patře. Když přišel do haly, tak se mu zdála nějak malá. Věděl ale, kde byl hlavní sál a pamatoval si, kde v něm stála nádherná zámecká kamna.

Ukázal nám, jakou zaujímal pozici při zajetí generálmajora von Müllera. Ležel s lehkým kulometem za srolovaným kobercem na podestě schodiště. Zavzpomínal i na některé své kamarády. Mluvil i o hrozných činech velitele Pepka, Josefa Houfka. O Olze Františákové řekl, že se s nimi po válce nestýkala. Ale o partyzánském veliteli Murzinovi mluvil s respektem. Naposledy se tento legendární velitel setkal se svými druhy v roce 2002. Pan Verner se zmínil, že ho měl Murzin rád a že mu dokonce nabídl, že ho vezme s sebou, kdyby mu Němci zavraždili rodiče a on zůstal sám. Vzpomínal také na několik nebezpečných situací, které za války zažil.

Přiznal se, že po válce napsal paměti, které mu jeho žena i s fotografiemi spálila. Bylo stále na co vzpomínat a vyprávět, ale čas byl neúprosný. Pana Vernera čekal další program a tak se musel s hoštickým zámkem rozloučit.

Bohužel se cikánčina věštba nesplnila a Ladislv Verner zemřel v lednu 2020.

Zámek po odchodu Dubských

DĚTSKÝ DOMOV

Po konfiskaci majetku F. Dubského převzal zámek **ONV v Kroměříži**. Některé vzácnější věci, které unikly řádění místních, byly odvezeny **na zámek Buchlovice.** S adaptací vnitřních prostor zámku se začalo 10. 11. 1949. V prvním poschodí došlo k velkým změnám. V každé místnosti se zřizovala umyvadla a nové koupelny. Všechna kachlová kamna, která v místnostech byla, byla zrušena a nahrazena úsporným topením. Jen ve velkém sále kamna zůstala, poněvadž byla chráněna památkovým úřadem. Zůstala zde až do roku 1999, kdy zmizela natrvalo, kdoví kam. Místnosti ale zůstaly nezměněny. Též architektura stropů byla opravena. Sklepní místnosti si vyžádaly většího finančního nákladu, protože byly velmi zchátralé. Některé místnosti se přepůlily, aby zde vzniklo více místnůstek. Ve sklepní kuchyni byly zdi obloženy kachličkami. Z kuchyně do velkého sálu, který sloužil jako jídelna, byl zřízen výtah. Adaptace a nové zařízení si vyžádalo nákladu 750 000 Kčs. Adaptace byla ukončena v květnu 1951. Zámek byl používán jako rekreační středisko a k různým školením.

MŠ 1967

V roce **1952** byl v zámku zřízen domov pro děti s vadou řeči tzv. **„Národní škola pro nápravu vad řeči."** Vyučování bylo zahájeno 6. února 1952. Děti chodící do této školy bydlely přímo v zámku. Ředitelem školy byl ustanoven **Miloslav Klapil**, dříve ředitel Zvláštní školy v Uherském Hradišti – Starém Městě. Správou domova byl pověřen **Florián Jablůnka.** Vychovatelkami byly jmenovány Věra Čapková, Ludmila Matějíčková a Marie Malůšová. Kuchařce Marii Štěpánkové pomáhala Anna Kadlecová z Hoštic. Marie Kadlecová byla přijata jako uklízečka. Tato škola byla jedinou svého druhu v celém kraji. Věk dětí byl od 6-15 let. Stav se pohyboval kolem 30 dětí.

V červenci a srpnu byl dětský domov propůjčen rekreantům z Uherského Hradiště. Prázdniny zde trávilo 60 dětí.

Od **1. září 1953** byly do dětského domova umístěny děti, které neměly rodiče nebo se o ně rodiče dobře nestarali **- Okresní dětský domov.**

1970

Od září 1954 zde byla též zřízena **mateřská škola.**

VZPOMÍNKY

Své vzpomínky jsem rozdělila do tří částí – dětství, středoškolská brigáda a zaměstnání. Narodila jsem se v roce 1955. Vím, že Dětský domov v Hošticích vznikl v roce 1953 (to si nepamatuji, ale v roce 1983 se slavilo 30. výročí založení DD). Děti z tohoto domova s námi chodily do malotřídky v Hošticích, kamarádily s námi a my, děti z vesnice, jsme si chodily za nimi hrát do zámeckého parku. Vybavuje se mi chaloupka na hračky, která pamatovala i hraběnku Medinu, pohodlná houpačka se stříškou, kde se houpalo a vyprávělo.

Do MŠ při DD chodily i děti z vesnice. Nevybavuji si, do kterého věku byly děti v DD umístěny. Protože do „měšťanky“ (jak se říkalo ZDŠ Litenčice) jezdily až později. Tak asi starší děti byly přemístěny do jiného DD. Pak se změnila koncepce dětských domovů a děti v nich zůstávaly nejdříve do 15 let a pak do 18 let.

Během prázdnin, kdy si pedagogičtí zaměstnanci vybírali dovolenou, nastupovali na jejich místa studenti středních škol. Většinou to byli studenti místní nebo z blízkého okolí. Moje sestra, která studovala gymnázium a později pedagogickou fakultu, tak „brigádničila“ po mnoho prázdnin. To já jsem tam byla jen jedny prázdniny v roce 1973.

Prázdninový režim byl volnější a tak jsme využívali ke koupání hoštické koupaliště,

k vycházkám rozlehlé kaštanové aleje i nedaleký les, ke sportování hřiště u kostela.

Pokud se v obci pořádaly nějaká akce, bylo samozřejmostí, že se jich účastnily i děti z DD.

Budova domova – zámeček – byl prostoupen zvláštní atmosférou. Historii jsem trochu znala od svých rodičů, kteří pamatovali poslední majitele – hraběcí rodinu Dubských a události posledních dnů 2. světové války jsem také znala z vyprávění a viděla zfilmované.

Proto pobyt v budově přinášel i zvláštní pocity. V 1. patře honosné pokoje, které však byly přizpůsobeny pro pobyt dětí, překrásná krbová kamna, různé ornamenty nade dveřmi, nádherné schodiště do přízemí. Hala, lustry i nějaké kousky hraběcího nábytku v ředitelně.

V suterénu byla kuchyně s velkými kachlovými kamny uprostřed a ruční výtah na stravu do jídelny v přízemí – jeho použití potřebovalo pořádnou sílu a opatrnost!! A pak šatna, dílna údržbáře a hala, kde byl pingpongový stůl.

Vánoční besídka, 1973

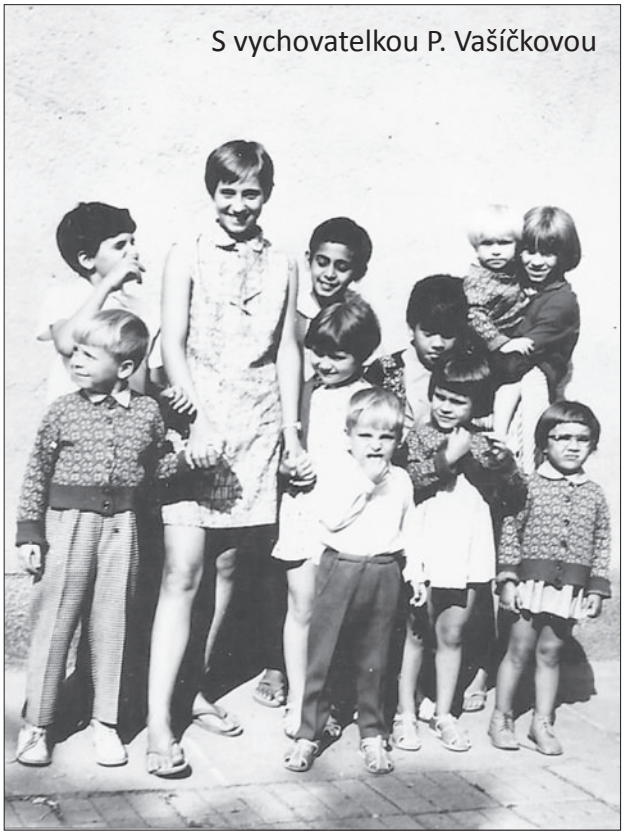
S vychovatelkou P. Vašíčkovou

“Třešničky, to je ale pochoutka!

Pionýři přinesli dětem z DD dárky

S vychovatelkou A. Vašíčkovou

Odpoledne v zámeckém parku

Nejtajemněji však působil klenutý sklep, kde byli za války postříleni němečtí vojáci.

Po narození mých dvou dětí a ukončení mateřské dovolené, jsem 1. května 1979 nastoupila do DD jako pomocná vychovatelka.

Děti byly rozděleny do dvou skupin – školáci, studenti, učni a předškoláci. Já jsem měla na starosti předškoláky.

V tomto období odešla do důchodu dlouholetá ředitelka **Marie Vernerová** a na její místo nastoupila **Marta Bolfová** – mladá, energická a velmi empatická žena. A v DD začaly velké změny! Provedla se rekonstrukce koupelen, pokoje se vybavily novým nábytkem, děti dostaly nové moderní oblečení, zakoupily se automatické pračky. Hodně se změnilo.

Změnila se také koncepce výchovy. Předškoláci začali chodit do MŠ v Litenčicích a skupiny dětí byly smíšené – vychovatelka měla ve skupině jak předškoláky, tak školáky, studenty i učně. Zaváděl se tzv. rodinný systém DD. A tak jsme vedli děti k domácím pracím (úklid, vaření, praní, žehlení atd.), k péči o zeleninové i květinové záhony. Musely se učit starat o mladší a také hospodařit s penězi – děti dostávaly dokonce kapesné.

Ve svém vzpomínání nemůžu nevzpomenout na některé pracovníky, kteří byli s DD spojeni.

Ať už to byly výše zmíněné paní ředitelky, tak kuchařky Libuška Zlámalová, Boženka Komendová, uklizečky „bábina“ Kršková, paní Pražáková, účetní Jiřinka Cveková, švadleny paní Spáčilová, později Zdenička Stratilová, noční vychovatelky paní Navrátilová, paní Viktorinová a paní Zdražilová, údržbář Zdeněk Vysloužil a mnozí další.

Pracovala jsem v DD 5 roků. Zážitků bylo hodně – dělali jsme také svatbu, jezdili na Celostátní srazy mladých turistů z DD (jednou to bylo na Máchovo jezero, podruhé do Prahy), dětem, které odcházely v 18 letech do samostatného života, jsme připravovali výbavu, aby měly něco do začátku.

Bylo toho hodně! Je na co vzpomínat!“

Na závěr svého malého vzpomínání bych jen chtěla říci, že Dětský domov byl vždy součástí obce Hoštice a v myslích nás, starousedlíků, bude stále!“

Vzpomínala Pavla Procházková, roz. Vašíčková.

„Po nástupu na místo ředitelky Dětského domova v Hošticích 19. 7. **1981** jsem se snažila vytvořit dětem životní podmínky co nejvíce podobné životu v rodině.

Nebylo lehké přesvědčovat nadřízené orgány o zavedení změn jak ve vybavení a úpravách v budově, tak o vedení dětí k manuálním dovednostem a samostatnosti a tím je připravit na samostatný život. Děti měly větší volnost, dostávaly kapesné a učily se hospodařit s penězi. Všem bylo zakoupeno modernější oblečení, aby se nelišily od ostatních dětí. Nejtěžší ale bylo přesvědčit nadřízené orgány o změně oslovování ze „soudružko“ na „teto“. Průběžně byly prováděny úpravy zámku (nová elektroinstalace, střecha, okapy), tak úpravy parku a hospodářské budovy. Pokoje byly odlišně vymalovány a vybaveny novým nábytkem, koberci a doplňky. A akumulačními kamny.

Nebylo to lehké, protože ke všemu bylo třeba spousta vyjádření různých institucí včetně památkového úřadu. Byly vytvořeny i plány na úpravu parku a hospodářské budovy, ale k těmto úpravám bohužel již za mého působení nedošlo. Děti ale starosti s řešením problémů nijak nepociťovaly. Mimo své povinnosti měly spoustu činností a aktivit. Jezdily na výlety, navštěvovaly různé akce pořádané jak obcí Hoštice, tak i domovem. Spolupracovali jsme s patronátními podniky, např. OPÚ Kroměříž (Okresní požární útvar), ÚP (Uměleckoprůmyslové závody) Rousínov, Technoplast Chropyně. Dětem se líbila také čtyřletá spolupráce se studenty Gymnázia Kroměříž, třídy profesora Zahnaše.

Většina dětí měla o prázdninách zajištěny různé prázdninové pobyty a ty, které se nemohly těchto pobytů zúčastnit, zaměstnanci brávali na víkendy nebo část prázdnin domů. Nechybělo ani stanování v parku. Velkou událostí a velkým zážitkem pro děti i zaměstnance byly svatby chovanců, kdy se oslava konala v domově.

Všechny tyto akce by se nemohly uskutečnit, kdyby zaměstnanci neměli pěkný vztah k dětem a nesnažili se jim co nejvíce nahradit domov a rodičovskou lásku někdy na úkor svého volného času a rodiny. Své povolání nebrali jako práci, ale jako poslání.

Marta Bolfová

Hala s restaurovaným nábytkem

Vánoce – rozdávání dárků

Pečené selátko od Libušky

Po politických změnách na jaře roku 1990 se začaly prohlubovat názorové rozdíly mezi mnou a nadřízeným orgánem - odborem školství ONV na obsah výchovy – přípravy chovanců na samostatný život po odchodu z DD a řízení provozu DD.

V této napjaté situaci došlo v DD 15. 6. k tragické události, kdy z důvodu nekázně vypadla z okna v prvním patře osmiletá chovanka. Na následky těžkého zranění v nemocnici zemřela. Cizí zavinění nebylo prokázáno.

Neshody mezi mnou a školským úřadem dospěly až k soudnímu řízení. Přestože jsem soud vyhrála, podala jsem k 31. 8. 1990 výpověď a z Hoštic odešla.

Šlapání zelí byla velká legrace

Ke své milované práci s dětmi jsem se už nikdy nevrátila, ale s mnoha svými svěřenci jsem v kontaktu dodnes.“

Marta Bolfová

„Byla jsem v Hošticích krátkou dobu (srpen 1990 – srpen **1996**)

Soustředila jsem se na zlepšení vybavení a celkového stavu budovy a okolí. Všude se nově vymalovalo, byl zakoupen nový nábytek a vybavení do kuchyně, odstraněny staré přežitky topení na hale, zmizely uhláky, účetní dostala nový počítač atd. V parku bylo instalováno osvětlení chodníku, rekonstrukce dřevin, … když jsem nastoupila, tak mě přivítala cestička s kopřivami.

Svatba v DD, 1983

Chtěla jsem vše zútulnit, aby se nám tam dobře žilo. A přitom jsem uvažovala o možnosti domov internátního typu přestavět na rodinný typ, který v této době zákon číslo 109/2002 Sb. byl již téměř ve všech domovech v celé České republice. Ale podmínky zámečku to neumožňovaly, proto vedení školského úřadu rozhodlo o přestěhování do města Kroměříže.

Odpadlo dojíždění, které v té době se velmi zhoršilo, protože byla zrušena Speciální škola v Morkovicích a naše děti musely jezdit do Kroměříže.

Jinak tam byly dvě koedukované skupiny, kapacita pro dvacet dětí, děti ve věku od 3 do 18 let. Výchovné problémy u dětí v rámci možností, ale

také byla jiná doba. Vychovatelé: Dáša Majdová, Robert Kopp, Drahomíra Kolláriková, Jiří Matoušek, Renáta Konečná.

Noční vychovatelky paní J. Kadlíková a M. Zdražilová, účetní J. Cveková, údržbář Z. Vysloužil, uklízečka J. Pištěcká, pradlena – švadlena A. Nezdařilová a kuchařka P. Dospělová."

Anna Hejná,
poslední ředitelka DD v Hošticích,
v současnosti ředitelka DD Kroměříž.

Návštěva Elisabeth Whitby-Dubské v dětském domově v Hošticích, v roce 1991

První řada zleva:
Alena Divílková (Hausknechtová) kuchařka na MD,
Anežka Nezdařilová - švadlena
Věra Syručková (Paní Elisabeth ji znala z dob svého mládí)
Marie Zdražilová – vychovatelka

Druhá řada zleva:
Milan Hladný – kuchař,
Jiřina Cveková – administrativní pracovnice,
Zdeněk Vysloužil – správce,
Drahomíra Kolláriková - vychovatelka

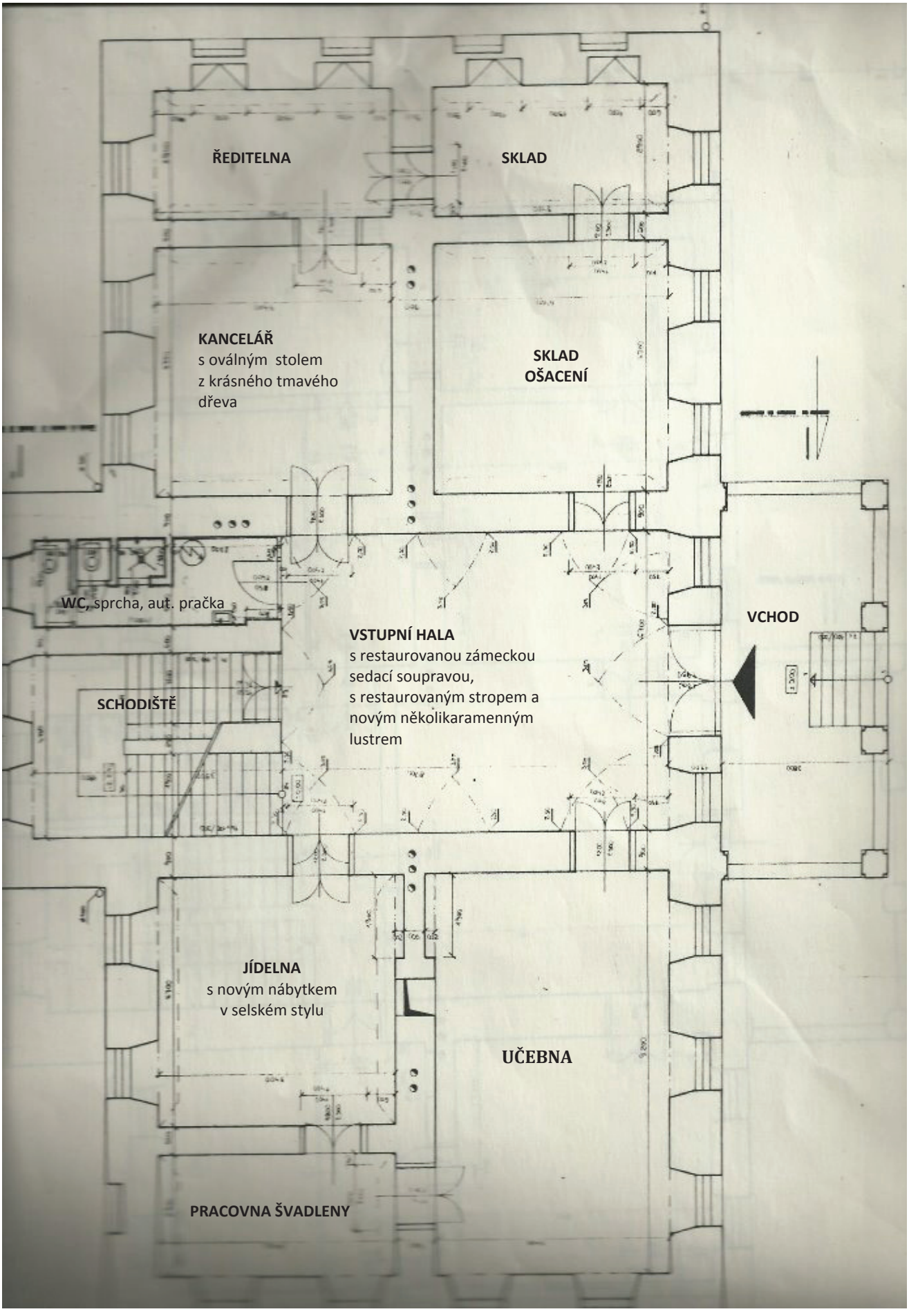
ŘEDITELNA
SKLAD
KANCELÁŘ
s oválným stolem
z krásného tmavého
dřeva
SKLAD
OŠACENÍ
WC, sprcha, aut. pračka
VSTUPNÍ HALA
s restaurovanou zámeckou
sedací soupravou,
s restaurovaným stropem a
novým několikaramenným
lustrem
VCHOD
SCHODIŠTĚ
JÍDELNA
s novým nábytkem
v selském stylu
UČEBNA
PRACOVNA ŠVADLENY

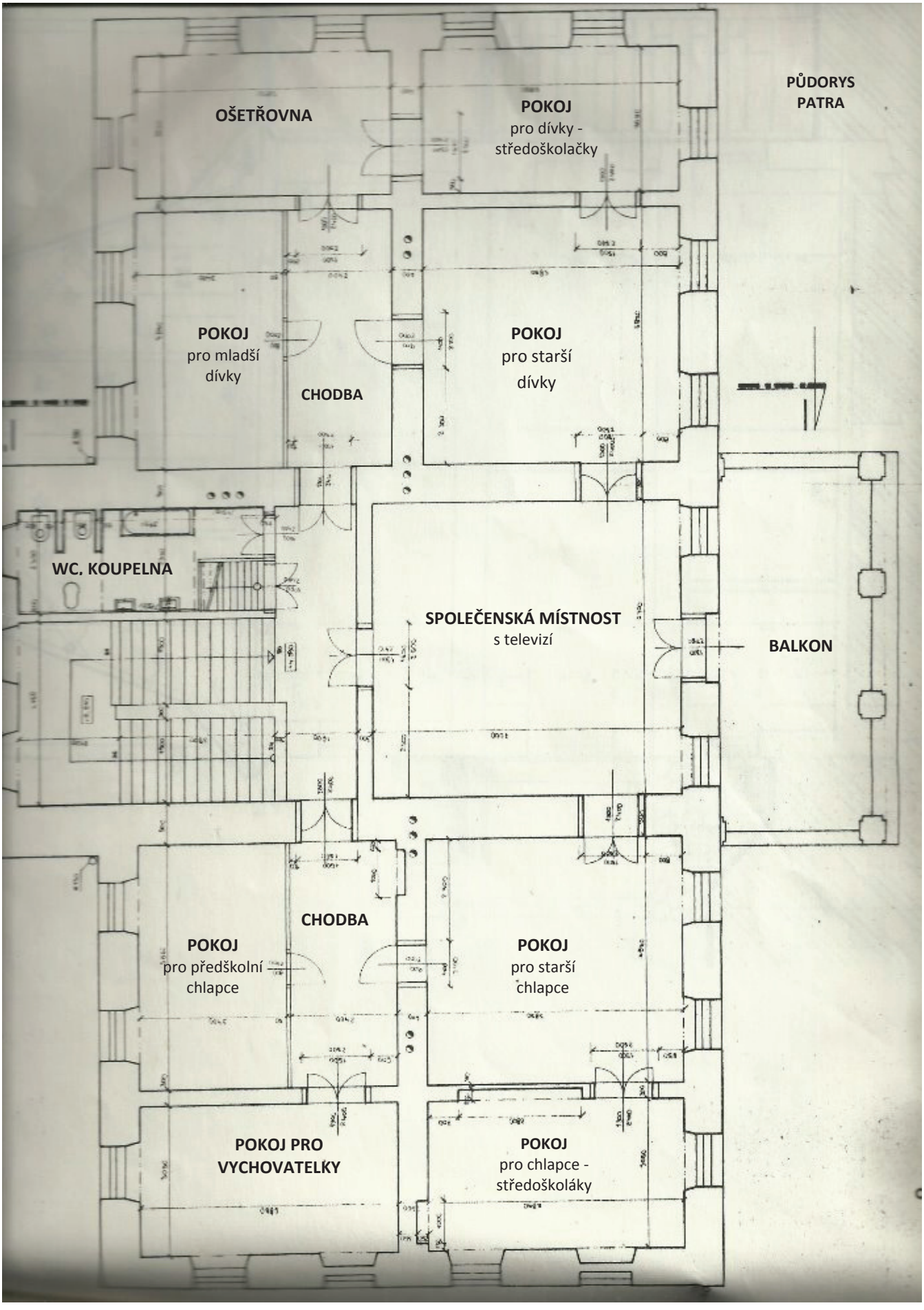
PŮDORYS PATRA
OŠETŘOVNA
POKOJ pro dívky - středoškolačky
POKOJ pro mladší dívky
CHODBA
POKOJ pro starší dívky
WC, KOUPELNA
SPOLEČENSKÁ MÍSTNOST s televizí
BALKON
CHODBA
POKOJ pro předškolní chlapce
POKOJ pro starší chlapce
POKOJ PRO VYCHOVATELKY
POKOJ pro chlapce - středoškoláky

Hoštice na filmovém plátně

Četnické humoresky

Televizní seriál České televize z prostředí četnické pátrací stanice na brněnském venkově. Jeho děj se odehrává za doby První republiky, ve druhé polovině 30. let 20. století. Zabývá se osudy četníků z četnické pátrací stanice a zejména jednoho z nich Karla Arazíma v podání Tomáše Töpfera. Seriál kombinuje prvky detektivky a komedie. Kriminalistické zápletky v něm vycházejí ze skutečných kriminálních případů. Režie se ujal Antonín Moskalyk, po jeho smrti převzala režii jeho dcera Pavlína Moskalyková. Natočeny byly tři řady. V seriálu dále hráli Ivan Trojan, Zdeněk Junák, Petr Kostka, Aleš Jarý, Stanislav Zindulka, Petr Rychlý, Jan Šťastný a další. Ženské postavy vytvořily Libuše Šafránková, Alena Antalová, Tatiana Vilhelmová a další. Seriál byl vysílán v letech 1997–2007 a měl u diváků neobvyklý úspěch. Natáčel se v reálných prostředích střední a jižní Moravy a v Brně. Hoštice se objevily ve všech třech řadách.

Četníci z Luhačovic

Český historický kriminální seriál z prostředí Moravy, natočený a vysílaný Českou televizí. Režie se ujali Biser A. Arichtev, Peter Bebjak a Dan Wlodarczyk. Děj seriálu se odehrává v roce 1919. Ústřední dvojici mladých prvorepublikových četníků ztvárnili Robert Hájek a Martin Donutil. Dále hráli Pavel Zedníček, Robert Jašków, Pavla Tomicová, Dana Batulková, Igor Bareš a další. Premiéra prvního dílu proběhla v lednu 2017. Natáčení seriálu v produkci brněnského studia České televize začalo v září 2014 v Lesním Hlubokém u Velké Bíteše, kde vznikla policejní stanice, dějově umístěná do vesnice u Luhačovic. Další natáčecí lokace byly v Jimramově, Prostějově, Luhačovicích, Lomnici u Tišnova, Lednici, Hošticích a Mrákotíně. Točilo se např. i v Třebíči a okolí. Původně se mělo jednat jen o šest dílů a natáčení mělo skončit v květnu 2015. Místo toho však došlo k obměně v produkčním i tvůrčím týmu a z původně šesti dílů se seriál rozšířil na celkových dvanáct. Druhá natáčecí etapa začala v srpnu 2015 a nakonec bylo natáčení uzavřeno počátkem srpna 2016. Celkově se seriál točil 200 dnů na čtyřiceti místech s využitím 160 herců a téměř 1 600 kostýmů. Původně se měl seriál jmenovat Četnické trampoty.

Znamení koně

Seriál České televize a zlínských ateliérů o rodinných poměrech na dvou statcích. Dvě farmy s nádhernými plnokrevníky. Dvě rodiny, které spolu soupeří. Vyhrát ale může jen jeden. Rodinný seriál České televize z prostředí koňské farmy a dostihů.

První řada byla natáčena na Zlínsku (Slušovice, hřebčín v Napajedlech, Luhačovice, Hoštice), dvakrát štáb zavítal také do Chuchle. Její filmování probíhalo od října 2009 do července 2010.

Druhá řada byla natáčena od září 2013 do června 2014 mimo jiné na závodišti v Pardubicích, v hřebčínu Napajedla, ve Slušovicích, na zámku v Hošticích, v Luhačovicích, v Provodově - Malenisku, v ateliérech ve Zlíně a na dalších místech Zlínského kraje. Režisérem byl Milan Cieslar, který před začátkem natáčení nahradil Jiřího Svobodu. První řada byla premiérově vysílána na ČT1 od 11. února do 6. května 2011. První díl druhé série byl na obrazovkách ČT1 poprvé uveden 16. ledna 2015. [3] Scénář Magdalena Turnovská, Roman Kopřivík, Marcela Kopecká.

Kromě Richarda Krajča, Vilmy Cibulkové, Igora Bareše a Jiřího Mádla, se v seriálu potkáte ještě s Bolkem Polívkou, Terezou Voříškovou, Valerií Zawadskou, Oldřichem Navrátilem, Miroslavem Vladykou a další herci.

Labyrint

Český kriminální televizní seriál. Kombinuje žánry thrilleru a detektivky Kriminalisté postupně odhalují složité pozadí série únosů a vražd a vyšetřování je dostává do labyrintu napínavých a neočekávaných událostí. Režíroval ho Jiří Strach. První řada seriálu byla vysílána od 31. srpna 2015 do 12. října 2015. Druhá řada byla vysílána od 13. března 2017 do 24. dubna. Seriál byl nominován na Českého lva v kategorii Nejlepší dramatický televizní seriál, ale cenu nezískal. Druhá řada úspěšného kriminálního seriálu režiséra Jiřího Stracha byla též natáčena na zámku v Hošticích.

Obsazení: Jiří Langmajer, Tatiana Vilhelmová, Jan Hájek, Jiří Dvořák, Miroslav Donutil, Zuzana Říčařová Kajnarová, Michal Dalecký, Pavel Kříž, Martin Myšička, Martin Donutil, Jiří Štěpnička, Saša Rašilov, Viktor Preiss, Jan Šťastný, Jan Meduna, Stanislav Zindulka, Robert Jašków, Miroslav Etzler, Regina Rázlová, Jana Stryková, Alena Mihulová a další.

Můj strýček Archimedes

Společný film České televize a stanice ARTE pojednává o prvním období pobytu řeckých emigrantů v Československu 40. a 50. let. A to na příběhu Řeka Archimeda a Čecha Karla, kteří se přes značnou rozdílnost povah stávají opravdovými přáteli. Film vznikl v režii Georgise Agathonikiadise a v hlavních rolích se objeví Ondřej Vetchý a Miroslav Donutil. Dále hrají Veronika Freimanová, Dana Černá a další.

Odkrývá příběh konkrétního člověka, skrze kterého divák poznává jinou kulturu a specifika řeckého národa. Archimedův osud ve filmu vypráví Aris, synovec Archimeda Papadoulose. Vzpomíná, jak se útěkem z Řecka do tehdejšího Československa s naivním snem o růžové budoucnosti v socialistickém režimu, jeho strýci změnil život.

Zámek po roce 1996

Po přestěhování DD do Kroměříže začal objekt pomalu chátrat. Spravoval ho Školský úřad Kroměříž, který ho chtěl prodat a peníze využít v regionálním školství. Nemohl však nic podniknout, i když úředníci z Ministerstva kultury a školství obdrželi veškeré podklady. Rozhodnutí bylo na vládě, protože se jednalo o státní majetek. **Obec Hoštice o zámeček dlouhá léta žádala. Chtěla, aby v objektu vznikl domov pro seniory. Místní se báli, že ze zámečku, který byl již několikrát vykraden, by další léta mohla udělat neprodejné trosky**. Tehdejší starosta Ant. Procházka v regionálním tisku prohlásil: *„Ať už to koupí kdo chce. Jen ať se s tím konečně něco dělá*.“ Poté se dověděl z novin informaci, kdo pomohl jedné obci s podobným případem. Zatelefonoval samotnému ministrovi kultury P. Dostálovi a věci pohnuly. Cena byla stanovena na 3 600 000 Kč, a tak některé zájemce cena odradila.

Zámek byl prodán až na „holandské dražbě“ zlínskému podnikateli ing. M. Lukšíkovi. Čekalo ho hodně práce, neboť zámek byl v dezolátním stavu. Opadaná venkovní omítka, na erbu nebylo poznat, co za symboly na něm figurují, hospodářská budova nebyla ani omítnuta, byly tam pouze cihlové zdi, vše zarostlé a poničené. Park vypadal jako velký prales, tmavý a vlhký. Také kliky u dveří někdo sebral, zůstala jediná, podle které se udělaly přesné repliky. Elektrické vedení bylo vyrvané, zřejmě se někomu líbily i vypínače, prostě nezůstalo nic. Ještě v roce 1999 při natáčení první řady **Četnických humoresek**, byl ve velké místnosti **krásný kachlový krb**, který už tam ale v roce převzetí nebyl. Tedy jen velmi krátkou dobu po ukončení natáčení najednou zmizel. Vůbec série záhadných mizení interiéru nebrala konce, až do počátku oprav a zloději sebrali vše, co zbývalo ještě z dob dětského domova. Například krásné velké zrcadlo a také křišťálový lustr s andělíčky… Vše co se dalo odnést, padlo za oběť lidské nenechavosti, chamtivosti a touze po penězích na úkor slušnosti k historii vlastní obce. Samotné sklepní prostory byly velmi vlhké, prorostlé plísní a voda sama crčela jakoby ze zdí – důsledek nevětraných, zavřených prostor. Další patra byla sušší, ale celá rozbitá, na vše byl smutný pohled.

Nový majitel ihned začal s rozsáhlou s opravou. **Pod dohledem památkového úřadu chtěl dát vše do původního stavu a zachránit tak tuto historickou památku.** Začal s pracemi na hospodářské budově, aby měl alespoň nějaké zázemí. Pak se dal do opravy samotného zámku. Kameníci spravili erb, schody, kašnu atd. a začalo se také opravovat oplocení dokola kolem, protože plot byl celý rozbitý. Dokonce tu v parku našla svůj domov rodina srnek. Kováři opravovali kované mříže a další řemeslníci zde uplatnili znalost svých řemesel.

Současně s opravami zámku se také začal spravovat zámecký park, který byl také velmi zubožený. Vyrovnaly se a zavezly veškeré kopečky a díry. Mnohé z nich ovšem byly vytvořeny z odpadků, které sem zavezli někteří „pořádkumilovní“ občané. Takže i odvoz starého komunálního odpadu zabral nějaký čas. Spousta stromů bylo starých, shnilých, mnoho kmenů se válelo na zemi. Z původního bohatého sortimentu nezbyly žádné keře, kromě jediného druhu a tím byl černý bez. A toho tam bylo nespočítaně! Park byl také zamořen netýkavkou, která ještě 14 let vyrůstala i přes mechanický sběr ještě před vysemeněním. Spoušť. A to byl v minulosti park tak bohatý, spíše byl označován jako arboretum. Také samotná kašna byla rozbitá, bez středové fontány. Zůstalo tam jen torzo betonového bloku. Bloky pískovce, které kašnu tvořily, byly rozestoupené a voda se tam žádná neudržela. Proto bylo zapotřebí vše opravit, středovou fontánu dodělat kameníkem. Podle starších fotografií byly kolem kašny rozmístěné lavičky k odpočinku. Krásné litinové. Ty taktéž odnesl „čas“… Je zajímavé, že od kašny vedl směrem ke kuchyni zvláštní kanálek, který mohl vést vodu. Byl postaven z cihel, takže byl velmi pevný. Jen nečekal, že se po něm projede traktor. Protože se o této chodbičce nevědělo, tak to bylo překvapení i pro řidiče traktoru, jehož stroj se znatelně naklonil a najednou měl problém se pohnout. Tato cihlová chodbička je vysoká cca 70 cm, široká cca 25 cm a vrchní část je klenutá. Je otázka, zda vedla vodu do kuchyně, tak odkud. Z kašny zřejmě ne, nabízí se možnost z kamenné studny pod ní, na jejíž část se narazilo při opravách kašny. Do této studny se přiváděla voda z lesa, o čemž se zmiňují některé písemnosti.

Tak jako tak se opravy prováděly několik let a spolkly nejen čas a energii. Zámku i parku byla vrácena historická podoba z doby jeho největší slávy. Byl prvním zámkem v okolí, z kterého měl radost nejen majitel, ale všichni milovníci památek. A tak budova zámku, hospodářské budovy, tak i park opět vydrží další čas, pro další generace, aby i ony mohly vidět píli a snahu a nemalou energii, kterou do Hoš-

tic vložily šlechtické rody, které zde žily. A i proto je potřeba se o tyto budovy starat tak, aby se nezapomnělo na bohatou historii.

Tak až přijde doba, snad se opět najde někdo, kdo pomůže opravami zastavit čas, jako to naposledy udělal pan Lukšík.